



โครงการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทยทั้ง 4 ภูมิภาค



นางสาวรัญญา สุดแสง

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีงบประมาณ 2563

กันยายน 2564



โครงการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทยทั้ง 4 ภูมิภาค



นางสาววิญญา สุดแสง

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีงบประมาณ 2563

กันยายน 2564

ชื่อโครงการ	โครงการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทยทั้ง 4 ภูมิภาค (4 Regions Thai Desserts Illustration Book Design Project)
ผู้จัดทำศิลปนิพนธ์	นางสาววรัญญา สุตแสง
สาขาวิชา	ออกแบบนิเทศศิลป์
ปีที่ทำวิจัย	2563
อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย	ดร.อลิศา โขตินนท์ภิกษา

### บทคัดย่อ

ศิลปนิพนธ์ในหัวข้อ การออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทยทั้ง 4 ภูมิภาคมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทุกคนหันมาสนใจขนมไทยมากขึ้น โดยใช้ภาพประกอบหนังสือขนมไทย ในการเข้าถึงตลาดผู้บริโภคยุคใหม่ แต่ในปัจจุบันคนไทยสนใจขนมไทยน้อยลง จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีความทันสมัยมากขึ้น มีสื่อเทคโนโลยีมากมาย ซึ่งมีอิทธิพลมาจากสื่อต่าง ๆ โฆษณาต่าง ๆ จึงทำขนบธรรมเนียมประเพณี และยังรวมไปถึงการบริโภคของคนไทยสมัยนี้เปลี่ยนแปลงไป จากอดีตในสมัยก่อนการทำขนมในวันสำคัญ ทำให้สมาชิกในครอบครัวมารวมตัวกันทำขนม ทำให้สร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สาเหตุที่ทำให้คนสมัยนี้ไม่สนใจในการทำขนมไทย เนื่องจากขนมไทยนั้นมีขั้นตอนการทำหลายขั้นตอน และมีความยุ่งยาก ในทุกวันนี้ดูเหมือนว่าขนมไทยจะถูกวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามาบดบัง เพราะว่า ปัจจุบันนั้นเจอแต่ขนมที่เป็นขนมทางตะวันตกเข้ามาแทนที่ จึงทำให้ขนมไทยกลายเป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจ และหาทานยากได้ยากกว่าสมัยอดีต เมื่อผู้คนหันไปสนใจขนมทางตะวันตกกันมากก็ทำให้หนังสือขนมต่างประเทศนั้นมีความน่าสนใจมากกว่าหนังสือขนมไทย และในปัจจุบันหนังสือขนมไทยมีภาพประกอบไม่ค่อยดึงดูดความสนใจของผู้คน ผู้วิจัยได้จัดการวิเคราะห์และเรียบเรียงเนื้อหาความน่าสนใจของขนมไทยมาประกอบการทำวิจัยในครั้งนี้ จากการจัดทำหนังสือภาพประกอบขนมไทย 4 ภาค ทำให้ผู้คนรู้จัก สนใจอยากอ่านหนังสือขนมไทยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังอนุรักษ์วัฒนธรรมการทำขนมไทยโดยการเผยแพร่ความรู้แก่ผู้บริโภคในวงกว้าง จากการทำสื่อภาพประกอบที่เข้าถึงและเข้าใจง่าย

RESEARCH TITLE	4 REGIONS THAI DESSERTS ILLUSTRATION BOOK DESIGN PROJECT
RESEARCH	WARANYA SADSAWAENG
BACHELOR OF ART	VISUAL COMMUNICATION DESIGN
A.D.	2019
THESIS ADVISOR	DR.ALISA CHOTINONPHICHA

---

### Abstract

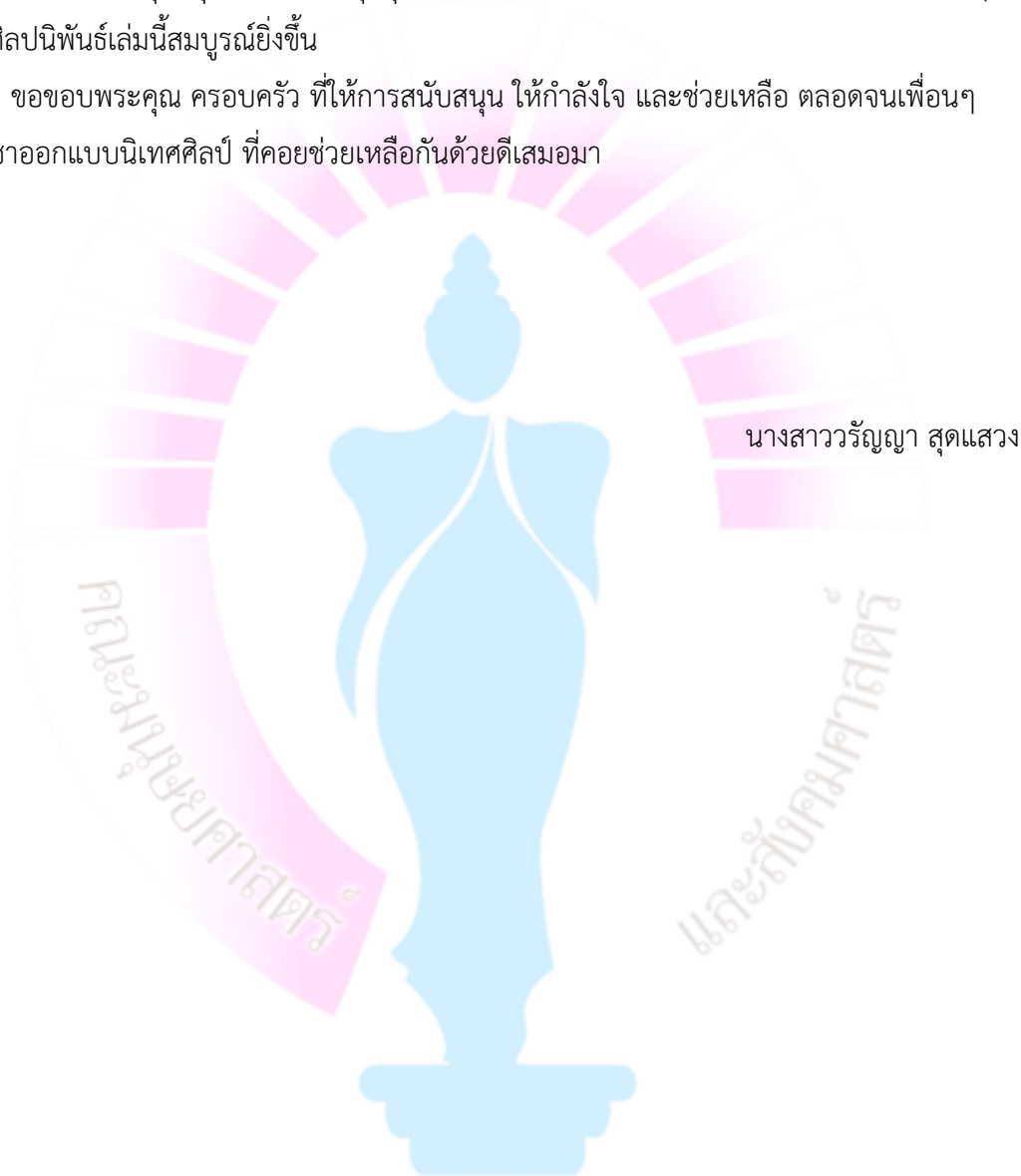
Art thesis on the topic “4 Regions Thai Desserts Illustration Book Design Project” comes from the concept that wants Thai people to turn their attention to Thai desserts more. Using illustrations of Thai dessert book to access the market of modern customer in this day. Even nowadays, people are turning their attention to foreign dessert. As a result, the interest in Thai desserts decreased. Due to technology and communication in the present era, there has been a lot of developmental change. Entrepreneurs use media and technology to help promote and advertise their products. It directly affects the values of the consumer, including traditions that change over time. In addition, the current consumption by Thai people has changed. In the past, desserts were made, and on the special day, family members would gather to make desserts which help build up stronger relationships within the family. The reasons why people are no longer interested in making Thai desserts is because Thai desserts have many steps, are complicated, and a hassle to make. At the present time, it seems that Thai desserts are overshadowed by foreign cultures due to the fact that Thailand has been so heavily influenced by said cultures. Things such as coffee shops and cafes popping up almost everywhere and most of the desserts that are sold here are mostly foreign dessert. New things come about and replace old traditions causing Thai desserts to become something that people pay much less attention to as well as Thai desserts becoming much harder to find than before. When people turn so much attention to foreign desserts, it makes the foreign dessert book more interesting than the Thai dessert book. Especially nowadays, Thai dessert books have illustrations that do not attract much people's attention. The author has managed to analyze and compile the interesting contents of Thai desserts to be involved in this research. The illustration book of Thai desserts in 4 regions will turn people attention in reading more Thai dessert books which lead to preserves the Thai dessert-making culture by disseminating knowledge to a wide range of consumers. All from providing illustrations that are accessible and easy to understand.

## กิตติกรรมประกาศ

ศิลปินพันธ์ฉบับนี้สำเร็จล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก อาจารย์อลิศา โชติ  
นนท์ภิษา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาศิลปินพันธ์เล่มนี้ ที่สละเวลาให้คำแนะนำ แนวคิดตลอดจนแก้ไข  
ข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ส่งผลให้ศิลปินพันธ์เล่มนี้ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจน  
คณาจารย์สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ทุกท่าน

ขอขอบพระคุณ คุณปานชีวา สุกสุดแสง ที่สละเวลามาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ  
เพื่อให้ศิลปินพันธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ครอบครัว ที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ และช่วยเหลือ ตลอดจนเพื่อนๆ  
สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ ที่คอยช่วยเหลือกันด้วยดีเสมอมา



## สารบัญ

## หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่	
1 <b>บทนำ.....</b>	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
วิธีการดำเนินงาน.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
คำจำกัดความ.....	3
2 <b>เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....</b>	4
การออกแบบ.....	6
หนังสือ.....	21
ภาพประกอบ.....	31
ชนมไทย.....	34
จิตวิทยาผู้บริโภค.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49

3	<b>วิธีการดำเนินการวิจัย</b> .....	52
	ศึกษาภาคเอกสาร.....	52
	กำหนดประชากร.....	53
	สร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
	วิเคราะห์ข้อมูล.....	55
	สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะ.....	55
	พัฒนาการออกแบบ.....	55
	จัดทำภาคศิลปนิพนธ์.....	55
4	<b>ผลการวิเคราะห์ข้อมูล</b> .....	56
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	56
	ผลการออกแบบต้นแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย.....	61
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจ.....	64
5	<b>สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ</b> .....	69
	สรุปผลการวิจัย.....	69
	อภิปรายผลการศึกษา.....	70
	ข้อเสนอแนะ.....	70
	บรรณานุกรม.....	72
	ภาคผนวก.....	75
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามนักวิชาการด้านการออกแบบหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ.....	76
	ภาคผนวก ข แบบประเมินความพึงพอใจ.....	79
	ภาคผนวก ค สรุปผลงานด้านการออกแบบ.....	82
	ประวัติผู้วิจัย.....	86

## สารบัญตาราง

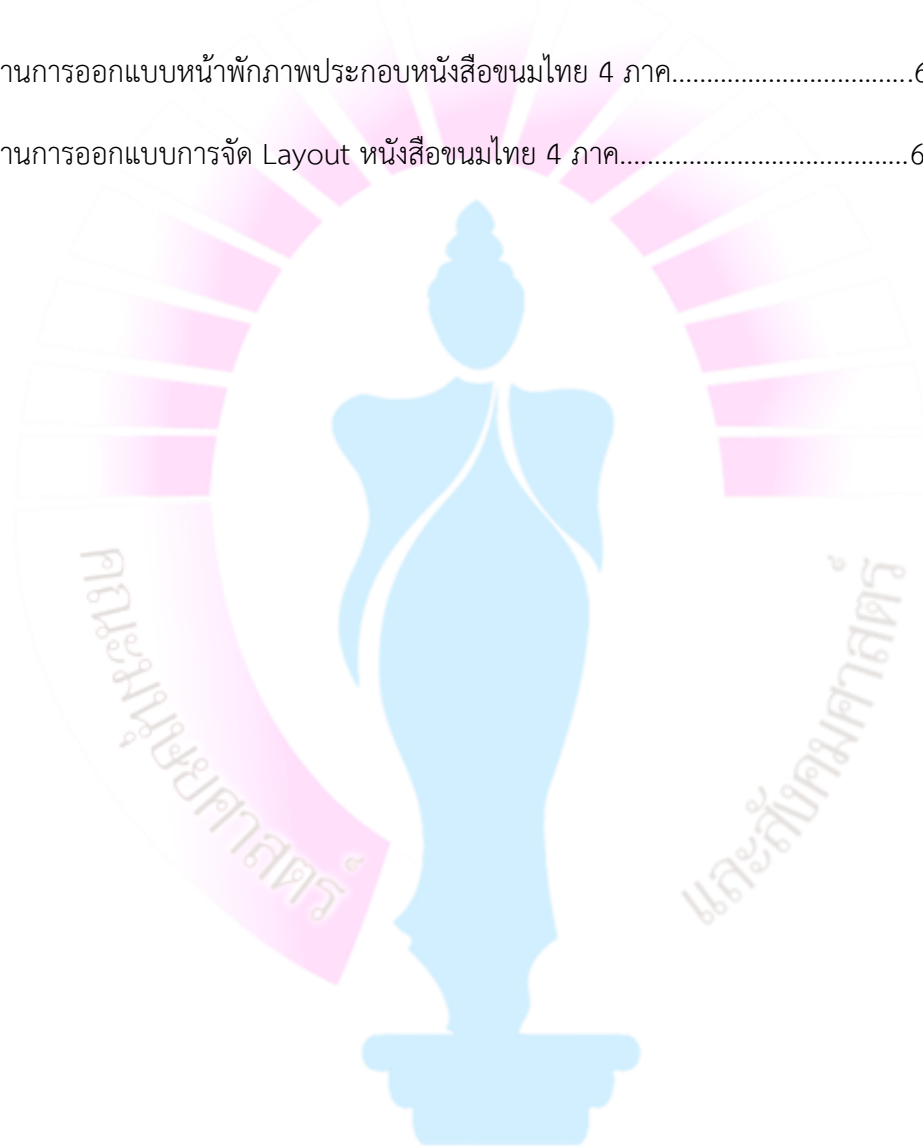
ตารางที่	หน้า
1. การออกแบบหนังสือภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค.....	56
2. ประเภทภาพประกอบในหนังสือภาพประกอบขนมไทย 4 ภาค.....	58
3. รูปแบบการจัด Layout ในหนังสือภาพประกอบขนมไทย 4 ภาค.....	59
4. รูปแบบตัวอักษรในหนังสือภาพประกอบขนมไทย 4 ภาค.....	59
5. รูปแบบโทนสี และ Mood tone ในหนังสือภาพประกอบขนมไทย 4 ภาค.....	60
6. เพศ.....	64
7. อาชีพ.....	64
8. วุฒิกการศึกษา.....	65
9. อายุ.....	65
10. รายได้.....	65
11. ผลการประเมินด้านการรับรู้ที่มีต่อผลงานการออกแบบ ภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค.....	66
12. ผลการประเมินด้านการจัดภาพประกอบที่มีต่อผลงานการออกแบบ ภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค.....	66
13. ผลการประเมินด้านเนื้อเรื่องที่มีต่อผลงานการออกแบบ ภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค.....	67
14. ผลการประเมินด้านการใช้ภาษาที่มีต่อผลงานการออกแบบ ภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค.....	68



## สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.จุด.....	7
2.เส้น.....	7
3.รูปเรขาคณิต.....	8
4.รูปอินทรีย์.....	9
5.รูปอิสระ.....	9
6.แสงและเงา.....	10
7.ทฤษฎีสี่.....	11
8.พื้นผิว.....	14
9.วรรณะสี่.....	19
10.หนังสือตำรา.....	22
11.หนังสือนวนิยาย.....	22
12.การเข้าเล่มหนังสือแบบเย็บม่มหลังคา.....	29
13.การเข้าเล่มหนังสือแบบห้วง.....	29
14.การเข้าเล่มหนังสือแบบไสสันทากาว.....	30
15.การเข้าเล่มหนังสือแบบเย็บกี่.....	30
16.การเข้าเล่มหนังสือแบบกาวหัว.....	31
17.ภาพถ่าย.....	32
18.ภาพวาดลายเส้น.....	32
19.ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง.....	41
20.กระยาสาทร.....	41

21.ภาพประกอบภายในหนังสือตามท้องตลาด.....	52
22.ภาพประกอบภายในหนังสือตามท้องตลาด.....	53
23.ผลงานการออกแบบหน้าปกภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค.....	61
24.ผลงานการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค.....	62
25.ผลงานการออกแบบภาพประกอบวิธีการทำขนมไทย 4 ภาค.....	62
26.ผลงานการออกแบบหน้าพักภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค.....	63
27.ผลงานการออกแบบการจัด Layout หนังสือขนมไทย 4 ภาค.....	63



## บทที่ 1

### บทนำ

#### ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในสมัยโบราณคนไทยจะทำขนมเฉพาะวาระสำคัญเท่านั้น เป็นต้นว่างานทำบุญ เทศกาลสำคัญ เพราะขนมบางชนิดจำเป็นต้องใช้กำลังคนอาศัยเวลาในการทำพอสมควร ส่วนขนมในรั้วในวังจะประณีตวิจิตรบรรจงในการจัดวางรูปทรงขนมสวยงาม แต่ความจริงแล้วมีต้นกำเนิดจากประเทศโปรตุเกส โดย "มารี กีมาร์" หรือ "ท้าวทองกีบม้า" "ท้าวทองกีบม้า" หรือ "มารี กีมาร์" ระหว่างที่รับราชการนี้เอง มารี กีมาร์ ได้สอนการทำขนมหวานจำพวก ทองหยอด ทองหยิบ ฝอยทอง ทองพลุ ทองโปร่ง ขนมฝิงและอื่น ๆ ให้แก่ผู้ทำงานอยู่กับเธอและสาว ๆ เหล่านั้นได้นำมาถ่ายทอดต่อมายังแต่ละครอบครัวกระจายไปในหมู่คนไทย(arisawongwan. ออนไลน์. 2562) ในสมัยรัชกาลที่ 1 พบหลักฐานว่ามีการทำตำราอาหาร และตำราขนมไทยครั้งแรก ซึ่งตำราอาหารไทยเล่มแรกคือ แม่ครัวหัวป่า (site. ออนไลน์. 2562) ขนมไทยจึงแพร่หลายมาจนปัจจุบันนี้ เมื่อผ่านกาลเวลาผสมผสานกับความคิด ช่างประดิษฐ์ประดอยของหญิงไทย ก็ทำให้ขนมเหล่านี้ ปรับเปลี่ยนเป็นขนมไทยในเวลาต่อมา

ขนมไทยจัดเป็นอาหารที่คู่สำหรับกับชาวไทยมาตั้งแต่ครั้งโบราณ โดยใช้คำว่าสำหรับกับข้าว คาว-หวาน โดยทั่วไปประชาชนจะทำขนมเฉพาะในงานเลี้ยง นับตั้งแต่การทำบุญเลี้ยงพระ งานมงคล และงานพิธีการ ขนมไทย เป็นของหวานที่มีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมประจำชาติไทยคือ มีความละเอียดอ่อนประณีตในการเลือกสรรวัตถุดิบ วิธีการทำ ที่พิถีพิถัน รสชาติอร่อยหอมหวาน สีสันสวยงาม รูปลักษณ์ชวนรับประทาน ตลอดจนกรรมวิธีการรับประทานที่ประณีตบรรจงของขนมแต่ละชนิด ซึ่งยังแตกต่างกันไปตามลักษณะของขนมชนิดนั้น ๆ (62 kanomthai. ออนไลน์. 2556

การบริโภคของคนไทยในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา บดบัง ปัจจุบันนั้นจะพบแต่ขนมของทางตะวันตกจึงทำให้คนไทยปัจจุบันสนใจขนมไทยน้อยลง และหาทานได้ยากกว่า เช่นเดียวกับหนังสือขนมไทยซึ่งในอดีตมีบทบาทในการเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่สำคัญสำหรับสื่อสารให้คนไทยเป็นที่รู้จัก ปัจจุบันกำลังลดบทบาทลงเนื่องจากเทคโนโลยีต่างๆ ที่เข้ามาแทนที่ ส่งผลให้หนังสือขนมไทยเริ่มเลือนหายไปจากท้องตลาด ผลกระทบดังกล่าวนี้ได้ส่งผลต่อคนไทย ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาทำให้เกิดการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย โดยจะจัดทำเป็นหนังสือสามมิติ

ในเนื้อหาบางส่วน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในกับหนังสือมากยิ่งขึ้น และยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ชนมไทยให้คนรุ่นใหม่ได้หันมาสนใจกันมากขึ้น

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความมาเป็นมาของชนมไทยในแต่ละภูมิภาค
2. เพื่อออกแบบภาพประกอบหนังสือชนมไทยทั้ง 4 ภูมิภาค

### ขอบเขตของการวิจัย

ประเภทของผลงาน

1. หนังสือชนมไทย 4 ภาค
  - ภาคเหนือ
  - ภาคอีสาน
  - ภาคกลาง
  - ภาคใต้
2. ภาพประกอบภาคละ 10 ชนิด
3. ประเภทหนังสือ คือ หนังสือสามมิติ
  - ขนาด 15x21 เซนติเมตร
4. กล่อง Box set รวมหนังสือ

### วิธีการดำเนินงาน

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชนมไทย 4 ภาค
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือภาพประกอบ
3. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดและจัดหมวดหมู่ที่มาของทฤษฎี เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย
4. ออกแบบภาพประกอบชนมไทย 4 ภาคเพื่อนำมาจัดทำหนังสือภาพประกอบสามมิติ
5. สรุปผลการวิจัยและรวบรวมผลงานวิจัยเพื่อจัดทำศิลปนิพนธ์

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงที่มาของหนังสือชนมไทยในแต่ละภูมิภาค
2. ได้ออกแบบหนังสือภาพประกอบชนมไทยทั้ง 4 ภูมิภาค
3. นักเรียน นักศึกษาได้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของชนมไทย 4 ภาค
4. ภาพประกอบที่ถูกวาดขึ้นสามารถนำไปต่อยอดเป็นความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่ทำอาชีพเซพที่สนใจในเรื่องชนมไทย

## คำจำกัดความ

### การออกแบบ

หมายถึง การสร้างสรรค์ผลงานในรูป 2 มิติ และ 3 มิติ ที่เป็นการออกแบบภาพประกอบให้เกิดความสวยงาม และ ถ่ายทอดรูปแบบจากความคิดออกมาเป็นผลงานที่ผู้อื่นสามารถมองเห็น รับรู้ หรือสัมผัสได้ เพื่อให้มีความเข้าใจในผลงานร่วมกัน

### หนังสือภาพประกอบ

หมายถึง เป็นการวาดภาพจากภาพเสมือนจริงให้กลายเป็นลายเส้นที่น่ารัก พร้อมลงสีให้คล้ายจริงลงบนหนังสือ เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาเป็นเรื่องราวเดียวกันตลอดเล่ม เนื้อหาบางส่วนอาจจะทำเป็นภาพสามมิติขึ้นมาเพื่อดูน่าสนใจมากยิ่งขึ้น จากนั้นเย็บรวมเป็นเล่มเข้าด้วยกันถาวร มีปกแข็ง มีส่วนประกอบของรูปเล่มที่สมบูรณ์

### ชนมไทย

หมายถึง เป็นชนมหวาน มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ถือเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติซึ่งอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ชนมไทยที่เลือกจะเป็นชนมไทยของทั้ง 4 ภาคของไทย ชนมไทยแต่ละอย่างนั้นเหมาะกับเทศกาลต่าง ๆ อะไร รวมทั้งบอกกรรมวิธีการทำชนมไทยในแต่ละขั้นตอนพอสังเขป

## บทที่ 2

### เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการทำศิลปนิพนธ์เล่มนี้ผู้จัดทำได้มีการศึกษารวบรวมข้อมูลด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อโครงการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทยซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นเนื้อหาความรู้เบื้องต้นที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในการทำศิลปนิพนธ์และเป็นการเพื่อต่อการนำข้อมูลมาเป็นแนวทางสำหรับการทำผลต่อไป ทั้งนี้ได้แบ่งเนื้อหาวรรณกรรมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

#### 1. การออกแบบ

1.1 ความหมายของการออกแบบ

1.2 องค์ประกอบศิลป์

1.3 หลักการออกแบบ

1.4 ทฤษฎีสี

#### 2. หนังสือ

2.1 ความหมายของหนังสือภาพประกอบ

2.2 ประเภทของหนังสือ

2.3 องค์ประกอบของหนังสือ

#### 3. ภาพประกอบ

3.1 ความหมายของหนังสือภาพประกอบ

3.2 ประเภทของภาพประกอบ

3.3 ลักษณะของภาพประกอบ

#### 4. ขนมไทย

4.1 ความหมายของขนมไทย

4.2 ความสำคัญของขนมไทย

4.3 ประเภทของขนมไทย

## 5. จิตวิทยาผู้บริโภค

5.1 ความหมายของจิตวิทยาผู้บริโภค

5.2 พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค

5.3 กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค

## 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- พิมพ์ศิริ เพียงดวงใจ

- ปัจมาพร พรกิตติภัทร

- ณิชฐพล สนามทอง

### 1.การออกแบบ

#### 1.1 ความหมายของการออกแบบ

การออกแบบ หมายถึง การรู้จักวางแผนจัดตั้งขั้นตอน และรู้จักเลือกใช้วัสดุวิธีการเพื่อทำตามที่ต้องการนั้น โดยให้สอดคล้องกับลักษณะรูปแบบ และคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิด ตามความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา เช่น การจะทำโต๊ะขึ้นมาซักหนึ่งตัว เราจะต้องวางแผนไว้เป็นขั้นตอน โดยต้องเริ่มต้นจากการเลือกวัสดุที่จะใช้ในการทำโต๊ะนั้นว่าจะใช้วัสดุอะไรที่เหมาะสม ในการยึดต่อระหว่างจุดต่าง ๆ นั้นควรใช้ กาว ตะปู สกรู หรือใช้ข้อต่อแบบใด รู้ถึงวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งาน ความแข็งแรงและการรองรับน้ำหนักของโต๊ะสามารถรองรับได้มากน้อยเพียงใด สีสนควรใช้สีอะไรจึงจะสวยงาม เป็นต้น (srisongkram. ออนไลน์. 2556)

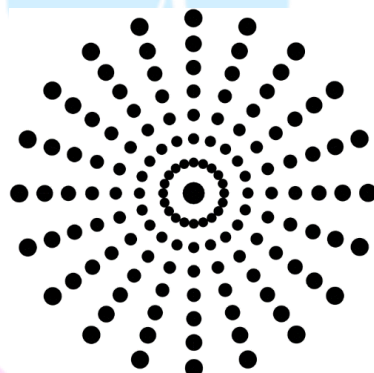
การออกแบบ หมายถึง การรวบรวมหรือการจัดองค์ประกอบทั้งที่เป็น 2 มิติ และ 3 มิติ เข้าด้วยกันอย่างมีหลักเกณฑ์ การนำองค์ประกอบของการออกแบบมาจัดรวมกันนั้น ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้สอยและความสวยงาม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของการออกแบบ เป็นศิลปะของมนุษย์เนื่องจากการสร้างค่านิยมทางความงาม และสนองคุณประโยชน์ทางกายภาพให้แก่มนุษย์ด้วย (designmyfleur. ออนไลน์. 2560)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การออกแบบ หมายถึง การถ่ายทอดรูปแบบจากความคิดออกมาเป็นผลงาน โดยการสร้างสรรค์ผลงานในทั้งรูปแบบ 2 มิติ หรือ 3 มิติ เข้าด้วยกันอย่างมีหลักเกณฑ์ การ

นำองค์ประกอบของการออกแบบมาจัดรวมกันนั้น ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้สอยและความสวยงาม ที่สามารถมองเห็นรับรู้สัมผัสได้เพื่อให้มีความเข้าใจในงานร่วมกัน

## 1.2 องค์ประกอบศิลป์

1.2.1 จุด (Point, Dot) คือ ส่วนประกอบที่เล็กที่สุด เป็นส่วนเริ่มต้นไปสู่ส่วนอื่น ๆ เช่น การนำจุดมา เรียงต่อกันตามตำแหน่งที่เหมาะสม และซ้ำ ๆ กัน จะทำให้เรามองเห็นเป็น เส้น รูปร่าง รูปทรง ลักษณะผิว และการออกแบบที่น่าตื่นตาตื่นใจได้จากจุดหนึ่ง ถึงจุดหนึ่งมีเส้นที่มองไม่เห็นด้วยตา แต่เห็นได้ด้วยจินตนาการ เราเรียกว่า เส้นโครงสร้าง นอกจากจุดที่เรานำมาจัดวางเพื่อการออกแบบแล้ว เราสามารถพบเห็นลักษณะการจัดวางจุดจากสิ่งเป็นธรรมชาติ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวได้ เช่น ข้าวโพด รวงข้าว เมล็ดถั่ว ก้อนหิน เปลือกหอย ใบไม้ ลายของสัตว์นานาชนิด ได้แก่ เสือ ไก่ นก สุนัข งู และแมว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ธรรมชาติได้ออกแบบไว้อย่างสวยงาม มีระเบียบ มีการซ้ำกันอย่าง มีจังหวะ และมีอิทธิพลต่อความคิดของมนุษย์เราเป็นอย่างมาก เช่น การออกแบบลูกคิด ลูกบิดประตู การร้อยลูกปัด สร้อยคอ และเครื่องประดับต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกิดมาจากจุดทั้งสิ้น



ภาพที่ 1 ตัวอย่างจุด

ที่มา : teeranat471522. ออนไลน์ : 2563

1.2.2 เส้น (Line) เกิดจากจุดที่เรียงต่อกันในทางยาว หรือเกิดจากการลากเส้นไปยังทิศทางต่าง ๆ มีหลายลักษณะ เช่น ตั้ง นอน เฉียง โค้ง ฯลฯ เส้น คือ ร่องรอยที่เกิดจากเคลื่อนที่ของจุด หรือถ้าเรานำจุดมาวางเรียงต่อ ๆ กันไป ก็จะเกิดเป็นเส้นขึ้น เส้นมีมิติเดียว คือ ความยาว ไม่มี ความกว้าง ทำหน้าที่เป็นขอบเขต ของที่ว่าง รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก สี ตลอดจนกลุ่มรูปทรง ต่าง ๆ รวมทั้งเป็นแกนหรือ โครงสร้างของรูปร่างรูปทรง เส้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญของงานศิลปะทุกชนิด เส้นสามารถให้ความหมาย แสดงความรู้สึก และอารมณ์ได้ด้วยตัวเอง และด้วยการสร้างเป็นรูปทรงต่าง ๆ ขึ้น เส้นมี 2 ลักษณะ คือ เส้นตรง (Straight Line) และ เส้นโค้ง (Curve Line) เส้นทั้งสอง



ชนิดนี้เมื่อนำมาจัดวางในลักษณะต่าง ๆ กัน จะมีชื่อเรียกต่าง ๆ และให้ความหมาย ความรู้สึก ที่แตกต่างกันอีกด้วย



ภาพที่ 2 ตัวอย่างเส้น

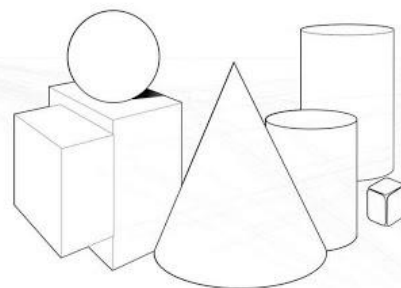
ที่มา : kittayakorn. ออนไลน์ : 2563

### 1. ลักษณะของเส้น

1. เส้นตั้ง หรือ เส้นตั้ง ให้ความรู้สึกทางความสูง สง่า มั่นคง แข็งแรง หนักแน่นเป็นสัญลักษณ์ของความซื่อตรง
2. เส้นนอน ให้ความรู้สึกทางความกว้าง สงบ ราบเรียบ นิ่ง
3. เส้นเฉียง หรือ เส้นทะแยงมุม ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหว รวดเร็ว ไม่มั่นคง
4. เส้นหยัก หรือ เส้นซิกแซก แบบฟันปลา ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหว อย่างเป็นจังหวะ มีระเบียบ ไม่ราบเรียบ น่ากลัว อันตราย ขัดแย้ง ความรุนแรง
5. เส้นโค้ง แบบคลื่น ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ ลื่นไหล ต่อเนื่อง สุภาพอ่อนโยน นุ่มนวล
6. เส้นโค้งแบบก้นหอย ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว คลื่นคลาย หรือเติบโตในทิศทางที่ หมุนวนออกมา ถ้ามองเข้าไปจะเห็นพลังความเคลื่อนไหวที่ไม่สิ้นสุด
7. เส้นโค้งวงแคบ ให้ความรู้สึกถึงพลังความเคลื่อนไหวที่รุนแรง การเปลี่ยนทิศทางที่รวดเร็ว ไม่หยุดนิ่ง
8. เส้นประ ให้ความรู้สึกที่ไม่ต่อเนื่อง ขาด หาย ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความเครียด (wynnsoftstudio. ออนไลน์. 2563)

1.2.3 รูปร่างและรูปทรง (Shape and Form) คือ พื้นที่ ๆ ล้อมรอบด้วยเส้นที่แสดงความกว้าง และความยาว รูปร่างจึงมีสองมิติ รูปทรง คือ ภาพสามมิติที่ต่อเนื่องจากรูปร่าง โดยมีความหนา หรือความลึก ทำให้ภาพที่เห็นมี ความชัดเจน และสมบูรณ์ รูปร่างและรูปทรงที่มีอยู่ในงานศิลปะมี 3 ลักษณะ คือ

1. รูปเรขาคณิต (Geometric Form) มีรูปที่แน่นอน มาตรฐาน สามารถวัดหรือคำนวณได้ง่าย มีกฎเกณฑ์ เกิดจากการสร้างของมนุษย์ เช่น รูปสี่เหลี่ยม รูปวงกลม รูปวงรี นอกจากนี้ยังรวมถึงรูปทรงของสิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นอย่างมีแบบแผนแน่นอน เช่น รถยนต์ เครื่องจักรกล เครื่องบิน สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ผลิตโดยระบบอุตสาหกรรม ก็จัดเป็นรูปเรขาคณิตเช่นกัน



ภาพที่ 3 ตัวอย่างรูปเรขาคณิต

ที่มา : patsudabbcit58. ออนไลน์ : 2563

2. รูปอินทรีย์ (Organic Form) เป็นรูปของสิ่งที่มีชีวิต หรือ คล้ายกับสิ่งมีชีวิตที่สามารถ เจริญเติบโต เคลื่อนไหว หรือเปลี่ยนแปลงรูปได้ เช่นรูปของคน สัตว์ พืช



ภาพที่ 4 ตัวอย่างรูปอินทรีย์

ที่มา : theerananarti3319. ออนไลน์ : 2563

3. รูปอิสระ (Free Form) เป็นรูปที่ไม่ใช่แบบเรขาคณิต หรือแบบอินทรีย์ แต่เกิดขึ้นอย่างอิสระ ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน ซึ่งเป็นไปตามอิทธิพล และการกระทำจากสิ่งแวดล้อม เช่น รูปก้อนเมฆ ก้อนหิน หยดน้ำ คำน ซึ่งให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหว มีพลัง รูปอิสระจะ

มีลักษณะ ขัดแย้งกับ รูปเรขาคณิต แต่กลมกลืน กับรูปอินทรีย์ รูปอิสระอาจเกิดจากรูปเรขาคณิต หรือรูปอินทรีย์ ที่ถูกกระทำจนมีรูปลักษณะเปลี่ยนไปจากเดิมจนไม่เหลือสภาพ เช่น รถยนต์ที่ถูกชนจนยับเยินทั้งคัน เครื่องบินตก ตอไม้ที่ถูกเผาทำลาย หรือซากสัตว์ที่เน่าเปื่อยผุพัง



ภาพที่ 5 ตัวอย่างรูปอิสระ

ที่มา : theerananarti3319. ออนไลน์ : 2563)

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรง เมื่อนำรูปทรงหลาย ๆ รูปมาวางใกล้กัน รูปเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์ดึงดูด หรือผลักไส ซึ่งกันและกัน การประกอบกันของรูปทรง อาจทำได้โดยใช้รูปทรงที่มีลักษณะใกล้เคียงกันรูปทรงที่ต่อเนื่องกัน รูปทรงที่ซ้อนกัน รูปทรงที่ผนึกเข้าด้วยกัน รูปทรงที่แทรกเข้าหากัน รูปทรงที่สานเข้าด้วยกัน หรือ รูปทรงที่บิดพันกัน การนำรูปเรขาคณิต รูปอินทรีย์ และรูปอิสระมาประกอบเข้าด้วยกัน จะได้รูปลักษณะใหม่ ๆ อย่างไม่สิ้นสุด (wynnsftstudio. ออนไลน์. 2563).

1.2.4 น้ำหนัก (Value) หมายถึง ความอ่อนแก่ของสี หรือแสงเงาที่นำมาใช้ในการเขียนภาพ น้ำหนัก ทำให้รูปทรงมีปริมาตร และให้ระยะแก่ภาพ

1. ค่าน้ำหนัก คือ ค่าความอ่อนแก่ของบริเวณที่ถูกแสงสว่าง และบริเวณที่เป็นเงาของวัตถุหรือ ความอ่อน- ความเข้มของสีหนึ่ง ๆ หรือหลายสี เช่น สีแดง มีความเข้มกว่าสีชมพู หรือ สีแดงอ่อนกว่าสีน้ำเงิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายถึงระดับความเข้มของแสงและระดับความมืดของเงา ซึ่งไล่เรียงจากมืดที่สุด (สีดำ) ไปจนถึงสว่างที่สุด (สีขาว) น้ำหนักที่อยู่ระหว่างกลางจะเป็นสีเทา ซึ่งมีตั้งแต่เทาแก่ที่สุด จนถึงเทาอ่อนที่สุด การใช้ค่าน้ำหนักจะทำให้ภาพดูเหมือนจริง และมีความกลมกลืน ถ้าใช้ค่าน้ำหนักหลาย ๆ ระดับจะทำให้มีความกลมกลืนมากยิ่งขึ้น และถ้าใช้ค่าน้ำหนักจำนวนน้อยที่แตกต่างกันมากจะทำให้เกิด ความแตกต่าง ความขัดแย้ง แสงและเงา

2. แสงและเงา (Light & Shade) เป็นองค์ประกอบของศิลป์ที่อยู่คู่กัน แสงเมื่อส่องกระทบ กับวัตถุ จะทำให้เกิดเงา แสงและเงาเป็นตัวกำหนดระดับของค่าน้ำหนัก ความเข้ม

ของเงาจะขึ้นอยู่กับความเข้มของแสง ในที่ที่มีแสงสว่างมาก เงาจะเข้มขึ้น และในที่ที่มีแสงสว่างน้อย เงาจะไม่ชัดเจน ในที่ที่ไม่มีแสงสว่าง จะไม่มีเงา และเงาจะอยู่ในทางตรงข้ามกับแสงเสมอ ค่าน้ำหนักของแสงและเงาที่เกิดบนวัตถุ สามารถจำแนกเป็นลักษณะที่ ต่าง ๆ ได้ดังนี้



ภาพที่ 6 แสงและเงา

ที่มา : selfaccess10. ออนไลน์ : 2563

2.1 บริเวณแสงสว่างจัด (Hi-light) เป็นบริเวณที่อยู่ใกล้แหล่งกำเนิดแสงมากที่สุดจะมีความสว่างมากที่สุด ในวัตถุที่มีผิวมันวาวจะสะท้อนแหล่งกำเนิดแสงออกมาให้เห็นได้ชัด

2.2 บริเวณแสงสว่าง (Light) เป็นบริเวณที่ได้รับแสงสว่างรองลงมาจากบริเวณแสงสว่างจัด เนื่องจากอยู่ห่างจากแหล่งกำเนิดแสงออกมา และเริ่มมีค่าน้ำหนักอ่อน ๆ

2.3 บริเวณเงา (Shade) เป็นบริเวณที่ไม่ได้รับแสงสว่างหรือเป็นบริเวณที่ถูกบดบังจาก แสงสว่าง ซึ่งจะมีค่าน้ำหนักเข้มมากขึ้นกว่าบริเวณแสงสว่าง

2.4 บริเวณเงาเข้มจัด (Hi-Shade) เป็นบริเวณที่อยู่ห่างจากแหล่งกำเนิดแสงมากที่สุด หรือ เป็นบริเวณที่ถูกบดบังมาก ๆ หลาย ๆ ชั้น จะมีค่าน้ำหนักที่เข้มมากไปจน ถึงเข้มที่สุด

2.5 บริเวณเงาตกทอด เป็นบริเวณของพื้นหลังที่เงาของวัตถุทาบลงไป เป็นบริเวณเงาที่อยู่ ภายนอกวัตถุ และจะมีความเข้มของค่าน้ำหนักขึ้นอยู่กับ ความเข้มของเงาน้ำหนักของพื้นหลัง ทิศทางและระยะของเงา (bicec. ออนไลน์. 2560)

1.2.5 สี (Color) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการทำงานศิลปะ สีจะช่วยให้เกิดความน่าสนใจ และมีชีวิตชีวาแก่ผู้ที่ได้พบเห็น อีกทั้งยังให้ความรู้สึกต่าง ๆ ได้ด้วย สีจึงมีอิทธิพลต่อจิตใจของมนุษย์เราเป็นอันมาก

สี คือ ลักษณะความเข้มของแสงที่ปรากฏแก่สายตาให้เห็นเป็นสี โดยผ่านกระบวนการรับรู้ด้วยตามองจะรับข้อมูลจากตา โดยที่ตาได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลพลังงานแสงมาแล้ว ผ่านประสาทสัมผัสการมองเห็น ผ่านศูนย์สับเปลี่ยนในสมองไปสู่ศูนย์การมองเห็น

ภาพ การสร้างภาพหรือการมองเห็นก็ คือ การที่ข้อมูลได้ผ่านการวิเคราะห์แยกแยะให้เรารับรู้ถึงสรรพสิ่งรอบตัว



ภาพที่ 7 ทฤษฎีสี  
ที่มา : peterfineart. ออนไลน์ : 2563

การตรวจวัดคลื่นแสงเริ่มขึ้นใน คริสต์ศตวรรษที่ 19 ในปี 1928 ไรท์ (W.D.Wright) และ กิลด์ (J.Guild) ประสบความสำเร็จในการตรวจวัดคลื่นแสงครั้งสำคัญ และได้รับการรับรองจาก Commission Internationale de l 'Eclairage หรือ CIE ในปี 1931 โดยถือว่าการตรวจวัดมาตรฐานสามเหลี่ยมสี CIE เป็นภาพแสดง รูปสามเหลี่ยม เกือกม้า นำเสนอไว้ในปี 1931 โดยการวิเคราะห์สีจากแสงสเปกตรัม สัมพันธ์กับความยาวคลื่นแสง แสดงถึงแสงสีขาวท่ามกลางแสงสเปกตรัม รอบรูปเกือกม้าโค้งรูปเกือกม้าแสดงความยาวคลื่นจาก 400- 700 nm สามเหลี่ยมสี CIE นั้นถูกสร้างขึ้นตามระบบความสัมพันธ์พิกัด X และ Y คาร์เตเซียน ในทางคณิตศาสตร์จากมุมตรงข้าม 3 มุม ของรูปเกือกม้า คือ สีน้ำเงินม่วงเข้มประมาณ 400 nm สีเขียวประมาณ 520 nm และสีแดง ประมาณ 700 nm คือสีจากแสง ที่จะนำมาผสมกันและก่อให้เกิดสีต่าง ๆ ขึ้น แสงสีแดง มีความยาวคลื่นสูงสุด แต่มีความถี่คลื่นต่ำสุด จะหักเหได้น้อยที่สุดและแสงสีม่วงจะมีความยาวคลื่นน้อยสุด แต่มีความถี่คลื่นสูงสุด และหักเหได้มากที่สุด โครงสร้างของสามเหลี่ยมสี CIE นี้ มิได้ขึ้นอยู่กับทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง แต่เกิดจากการทดลอง ค้นคว้าทาง วิทยาศาสตร์ ระบบการพิมพ์อุตสาหกรรม การถ่ายภาพ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ได้ใช้โครงสร้างสีนี้เป็นหลัก ในระบบการพิมพ์ได้ใช้สีจากด้าน 3 ด้าน ของรูปเกือกม้า คือ สีเหลือง ฟ้า สีม่วงแดง และสีดำเป็นหลัก ส่วนในการถ่ายภาพ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ จอคอมพิวเตอร์ ใช้สีจากมุมทั้งสาม คือ แดง เขียว น้ำเงิน เป็นหลัก

ในราวปี ค.ศ. 1666 เซอร์ ไอแซค นิวตันได้แสดงให้เห็นว่า สีคือส่วนหนึ่งในธรรมชาติของแสงอาทิตย์ โดยให้ลำแสงส่องผ่านแท่งแก้วปริซึม แสงจะหักเห เพราะแท่งแก้วปริซึมความหนาแน่นมากกว่าอากาศ เมื่อลำแสงหักเหผ่านปริซึมจะปรากฏแถบสีสเปกตรัม(Spectrum) หรือที่เรียกว่า สีรุ้ง

(Rainbow) คือ สีม่วง คราม น้ำเงิน เขียว เหลือง แสด แดง เมื่อแสงตกกระทบโมเลกุลของสสาร พลังงานบางส่วนจะดูดกลืนสี จาก แสงบางส่วน และสะท้อนสีบางสีให้ปรากฏเห็นได้ พื้นผิววัตถุที่เรา เห็นเป็นสีแดง เพราะ วัตถุดูดกลืนแสงสีอื่นไว้ สะท้อนเฉพาะแสงสีแดงออกมา วัตถุสีขาวจะสะท้อน แสงสีทุกสี และวัตถุสีดำ จะดูดกลืนทุกสี จากทฤษฎีการหักเหของแสงของ ของนิวตัน และจาก สามเหลี่ยมสี CIE พบว่า แสงสีเป็นพลังงานเพียง ชนิดเดียวที่ปรากฏสี จากด้านทั้ง 3 ด้านของรูป สามเหลี่ยมสี CIE นักวิทยาศาสตร์ได้กำหนดแม่สีของแสงไว้ 3 สี คือ สีแดง (Red) สีเขียว (Green) และสีน้ำเงิน (Blue) แสงทั้งสามสี เมื่อนำมาฉายส่องรวมกัน จะทำให้เกิดสีต่าง ๆ ขึ้นมา คือ

แสงสีแดง	+	แสงสีเขียว	=	แสงสีเหลือง (Yellow)
แสงสีแดง	+	แสงสีน้ำเงิน	=	แสงสีแดงมาเจนตา (Magenta)
แสงสีน้ำเงิน	+	แสงสีเขียว	=	แสงสีฟ้าไซแอน (Cyan)

ถ้าแสงสีทั้งสามสีฉายรวมกัน จะได้แสงสีขาว หรือ ไม่มีสี เราสามารถสังเกตแม่สีของแสง ได้ จากโทรทัศน์สี หรือจอคอมพิวเตอร์สี โดยใช้แว่นขยายส่องดูหน้าจอจะเห็นเป็นแถบสีแสงสว่าง 3 สี คือ แดง เขียว และน้ำเงิน นอกจากนี้เราจะสังเกตเห็นว่า เครื่องหมายของสถานีโทรทัศน์ สี หลาย ๆ ช่อง จะใช้แม่สีของแสงด้วยเช่นกัน ทฤษฎีของแสงสีนี้ เป็นระบบสีที่เรียกว่า RGB (Red – Green – Blue ) เราสามารถนำไปใช้ในการ ถ่ายทำภาพยนตร์ บันทึกภาพวิดีโอ การสร้างภาพ เพื่อ แสดงทางคอมพิวเตอร์ การจัดไฟแสงสีในการแสดงการจัดฉากเวที เป็นต้น

แสงสีที่เป็นแม่สี คือ สีแดง น้ำเงิน เขียว จะเรียกว่า สีพื้นฐานบวก (Additive primary colors) คือ เกิดจากการหักเหของแสงสีขาว ส่วนสีใหม่ที่เกิดจากการผสมกันของแม่สีของแสงทั้งสาม สี จะเรียกว่า สีพื้นฐานลบ (Subtractive primary colors) คือ สีฟ้าไซแอน (Cyan) สีแดงมาเจนตา (Magenta) และสีเหลือง (Yellow) ทั้งสามสีเป็นแม่สีแม่ใช้ในระบบการพิมพ์ออฟเซต หรือที่ เรียกว่า ระบบสี CMYK โดยมีสีดำ (Black) เพิ่มเข้ามา แสงสีกับการมองเห็นสีต่าง ๆ จะเปลี่ยนไป ตามสภาพแวดล้อมของสี และยิ่งขึ้นอยู่กับสภาพของแสงด้วย โดยที่ ในที่มีแสงสว่างจัด ๆ สีจะดูอ่อนลง ในที่มีแสงสว่างน้อยลง สีก็จะเข้มขึ้นด้วย และในที่ไม่มีแสงสว่างเลยเราจะมองเห็นสีต่าง ๆ เป็นสี ดำ ถึงแม้จะมีความเข้มของแสงเหมือนกัน แต่ถ้ามีสภาพแวดล้อมของสีแตกต่างกัน เช่น สีแสดที่อยู่ บนพื้นสีดำจะดูอ่อนกว่า สีแสดที่อยู่บนพื้นสีขาวและสีที่อยู่บนพื้นสีต่าง ๆ กันก็จะดูมีความเข้ม ต่างกัน สีที่บนพื้นสีเข้มจะมองเห็นเด่นชัดกว่าสี ที่อยู่บนพื้นสีสว่าง เนื่องจากสีดำไม่สะท้อนแสงสี ต่าง ๆ ทำให้ไม่รบกวนการมองเห็น

การมองเห็นของสีตรงข้าม การใช้สีตรงข้ามกันมาใช้ร่วมกันโดยนำมาวางอยู่เคียงคู่กัน ทั้งสองสีจะส่งผลต่อคู่สีอีกสีหนึ่ง เราจะเห็นว่า สีเขียวที่อยู่บนสีแดงจะดูมีขนาดใหญ่กว่าสีแดง ที่อยู่ บนสีเขียว ทั้งสองสีต่างหักล้างค่าความเข้มของสีซึ่งกันและกัน จะทำให้ไม่ดูสดใสเท่าที่

ควรปรากฏการณ์อีกอย่างหนึ่งของสีตรงข้าม คือ ภาพติดตา (After Image) โดยการจ้อง มองสีใด สีหนึ่งที่สุดจัดในที่ที่มีแสงสว่างจ้าสักครู่ จากนั้นไปจ้องมองที่กระดาษสีขาว จะปรากฏสีตรง ข้าม ของสีนั้น ๆ ขึ้นที่กระดาษสีขาวซึ่งเกิดจากอิทธิพลความแรงของสี

ภาพติดตาอีกลักษณะหนึ่ง ก็คือสีขาวยกกับสีดำ จากภาพเส้นตารางสีขาวบนพื้นสีดำ จะ มองเห็นจุดตัดแนวตั้งกับแนวนอนของเส้นตารางสีขาว มีสีเทา ๆ ลักษณะเช่นนี้เกิดจากอิทธิพลของ สี ตรงข้ามที่อยู่ข้างเคียงคือสีดำและรูปสีขาวบนพื้นดำ จะดูใหญ่กว่ารูปสีดำที่อยู่พื้นขาว (thaigoodview. ออนไลน์. 2549)

1.2.6 พื้นผิว (Texture) หมายถึง ส่วนที่เป็นพื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น เรียบ ขรุขระ หยาบ มัน นุ่ม ฯลฯ ซึ่งเราสามารถมองเห็นและสัมผัสได้ การนำพื้นผิวมาใช้ในงาน ศิลปะ จะช่วยให้เกิดความเด่นในส่วนที่สำคัญ และยังทำให้เกิดความงามสมบูรณ์ ลักษณะที่สัมผัสได้ ของพื้นผิว มี 2 ประเภท คือ

1. พื้นผิวที่สัมผัสได้ด้วยมือ หรือกายสัมผัส เป็นลักษณะพื้นผิวที่เป็นอยู่จริง ๆ ของผิวหน้าของวัสดุนั้น ๆ ซึ่งสามารถสัมผัสได้จากงานประติมากรรม งานสถาปัตยกรรม และ สิ่งประดิษฐ์อื่น ๆ

2. พื้นผิวที่สัมผัสได้ด้วยสายตา จากการมองเห็นแต่ไม่ใช่ลักษณะที่แท้จริง ของผิววัสดุนั้น ๆ เช่น การวาดภาพก้อนหินบนกระดาษ จะให้ความรู้สึกเป็นก้อนหินแต่ มือสัมผัสเป็น กระดาษ หรือใช้กระดาษพิมพ์ลายไม้ หรือลายหินอ่อนเพื่อปะ ทับ บนผิวหน้าของสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้ ถือว่า เป็นการสร้างพื้นผิวลวงตา ให้สัมผัสได้ด้วยการมองเห็นเท่านั้น

ผิวลักษณะต่าง ๆ จะให้ความรู้สึกต่องานศิลปะที่แตกต่างกัน พื้นผิวหยาบจะ ให้ความรู้สึก กระตุ่นประสาท หนักแน่น มั่นคง แข็งแรง ถาวร ในขณะที่ผิวเรียบ จะให้ความรู้สึกเบา สบาย การใช้ ลักษณะของพื้นผิวที่แตกต่างกัน เห็นได้ชัดเจน จากงานประติมากรรม และมากที่สุดในงาน สถาปัตยกรรมซึ่งมีการรวมเอาลักษณะ ต่าง ๆ กันของพื้นผิววัสดุหลาย ๆ อย่างเช่น อิฐ ไม้ โลหะ กระฉก คอนกรีต หิน ซึ่งมีความขัดแย้งกันแต่สถาปนิกได้นำมาผสมกลมกลืนได้อย่างเหมาะสม ลงตัวจน เกิดความสวยงาม (saneeya01. ออนไลน์. 2560)



ภาพที่ 8 ตัวอย่างพื้นผิว  
(ที่มา : selfaccess10. ออนไลน์ : 2563)

### 1.3 หลักการออกแบบ

1.3.1 ความเป็นหน่วย / เอกภาพ (Unity) ในการออกแบบ ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงงานทั้งหมดให้อยู่ในหน่วยงานเดียวกันเป็นกลุ่มก้อน หรือมีความสัมพันธ์กันทั้งหมดของงานนั้น ๆ และพิจารณาส่วนย่อยลงไปตามลำดับในส่วนย่อย ๆ ก็คงต้องถือหลักการนี้เช่นกัน

การสร้างเอกภาพในทางปฏิบัติมี 2 แบบ คือ

1. Static unity การจัดกลุ่มของ form และ shape ที่แข็ง เช่น รูปทรงเรขาคณิต จะให้ผลทรงพลังเด็ดขาด แข็งแรง และ แน่นอน
2. Dynamic unity เป็นการเน้นไปทางอ่อนไหวการเคลื่อนไหว ซึ่งอยู่รูปในลักษณะ gradation or harmony or contrast อย่างใดอย่างหนึ่งให้แสดงออกมาจากงานชิ้นนั้นด้วย จะทำให้งานสมบูรณ์ขึ้น การจัดองค์ประกอบที่ดีนั้นควรให้ส่วนประกอบรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แตกกระจาย การรวมตัวกันจะทำให้เกิดหน่วย หรือเอกภาพ จะมีส่วนประธานเป็นจุดสนใจ และมี ส่วนประกอบต่าง ๆ ให้น่าสนใจ

1.3.2 ความสมดุล (Balance) คือ ความเท่ากันหรือเท่าเทียมกันทั้งสองข้าง แบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. สมดุลแบบทั้ง 2 ข้างเหมือนกัน (Symmetrical balance) ทั้งซ้ายขวาเหมือนกัน การสมดุลแบบนี้จะทำให้ดูมั่นคงหนักแน่น ยุติธรรม เช่น งานราชการ ใบวุฒิบัตร ประกาศนียบัตร การถ่ายรูปติดบัตร เป็นต้น



2. สมดุลแบบ 2 ข้างไม่เหมือนกัน (Asymmetrical balance) ด้านซ้ายและขวาจะไม่เหมือนกัน แต่มองดูแล้วเท่ากันด้วยน้ำหนักทางสายตา เช่น สมดุลด้วยน้ำหนักและขนาดของรูปทรง ด้วยจุดสนใจ ด้วยจำนวนด้วยความแตกต่างของรายละเอียดด้วยค่าความเข้ม – จางของสี เป็นต้น

1.3.3 การเน้นให้เกิดจุดเด่น (Emphasis) ในการออกแบบจะประกอบด้วยจุดสำคัญหรือส่วนประธานในภาพ จุดรองลงมาหรือส่วนรองประธาน ส่วนประกอบหรือพวงรายละเอียดปลีกย่อย ต่าง ๆ หลักและวิธีในการใช้การเน้น

1. เน้นด้วยการใช้หลักเรื่อง Contrast
2. เน้นด้วยการประดับ
3. เน้นด้วยการจัดกลุ่มในส่วนที่ต้องการเน้น
4. เน้นด้วยการใช้สี
5. เน้นด้วยขนาด
6. เน้นด้วยการทำจุดรวมสายตา

1.3.4 เส้นแย้ง (Opposition) เป็นการจัดองค์ประกอบโดยการนำเอาเส้นในลักษณะแนวนอนและแนวตั้งฉากมาประกอบกันให้เป็นเนื้อหาที่ต้องการ มีลักษณะของภาพแบบเส้นแย้งในธรรมชาติรอบ ๆ ตัวเรา อยู่มากมาย นับว่าเป็นรากฐานของการจัดองค์ประกอบ ให้เกิดความแตกต่างเพื่อดึงดูดความสนใจ หรือให้เกิดความสนุก ตื่นเต้น น่าสนใจ ลดความเรียบ น่าเบื่อ ให้ความรู้สึกฝืนใจขัดใจ แต่ชวนมอง

1.3.5 ความกลมกลืน (Harmony) การจัดองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกันหรือคล้าย ๆ กันมาจัดภาพทำให้เกิดความนุ่มนวลกลมกลืนกันมี 3 แบบ ดังนี้

1. กลมกลืนในด้านประโยชน์ใช้สอย คือ ทำให้เป็นชุดเดียวกัน
2. กลมกลืนในความหมาย เช่น การออกแบบเครื่องหมายการค้า
3. กลมกลืนในองค์ประกอบ ได้แก่
  - 3.1 กลมกลืนด้วยเส้น – ทิศทาง
  - 3.2 กลมกลืนด้วยรูปทรง – รูปร่าง
  - 3.3 กลมกลืนด้วยวัสดุ – พื้นผิว

3.4 กลมกลืนด้วยสี มักใช้โทนสีที่ใกล้เคียงกัน

3.5 กลมกลืนด้วยขนาด – สัดส่วน

3.6 กลมกลืนด้วยน้ำหนัก

1.3.6 จังหวะ (Rhythm) จังหวะเกิดจากการต่อเนื่องกันหรือซ้ำซ้อนกัน จังหวะที่ดี ทำให้ภาพดูสนุก เปรียบได้กับเสียงเพลงอันไพเราะในด้านการออกแบบ แบ่งจังหวะ เป็น 4 แบบ คือ

1. จังหวะแบบเหมือนกันซ้ำ ๆ กัน เป็นการนำเอาองค์ประกอบหรือรูปที่เหมือนๆ กันมาจัดวางเรียงต่อกัน ทำให้ดูมีระเบียบ (order) เป็นทางการ การออกแบบลายต่อเนื่อง เช่น ลายเหล็กดัด ลายกระเบื้องปูพื้นหรือผนัง ลายผ้า เป็นต้น

2. จังหวะสลับกันไปแบบคงที่ เป็นการนำองค์ประกอบหรือรูปที่ต่างกันมาวางสลับกันอย่างต่อเนื่อง เป็นชุด เป็นช่วง ให้ความรู้สึกเป็นระบบ สม่่าเสมอ ความแน่นอน

3. จังหวะสลับกันไปแบบไม่คงที่ เป็นการนำองค์ประกอบหรือรูปที่ต่างกันมาวางสลับกัน อย่างอิสระ ทั้งขนาด ทิศทาง ระยะห่าง ให้ความรู้สึกสนุกสนาน

4. จังหวะจากเล็กไปใหญ่ หรือจากใหญ่ไปเล็ก เป็นการนำรูปที่เหมือนกัน มาเรียงต่อกันแต่มีขนาดต่างกัน โดยเรียงจากเล็กไปใหญ่ หรือ จากใหญ่ไปเล็กอย่างต่อเนื่อง ทำให้ภาพมีความลึก มีมิติ

1.3.7 ความลึก / ระยะ (Perspective) ให้ภาพดูสมจริง คือ ภาพวัตถุโดยอยู่ใกล้จะใหญ่ ถ้าอยู่ไกลออกไปจะมองเห็นเล็กลงตามลำดับ จนสุดสายตา ซึ่งมีมุมมองหลัก ๆ อยู่ 3 ลักษณะ คือ วัตถุอยู่สูงกว่าระดับตาวัดอยู่ในระดับสายตา และวัตถุอยู่ต่ำกว่าระดับสายตา

1.3.8 ความขัดแย้ง (contrast) หมายถึง ความไม่ลงรอยกันเข้ากันไม่ได้ ไม่ประสานสัมพันธ์กันขององค์ประกอบศิลป์ ทำให้ขาดความกลมกลืน ในเรื่องรูปทรง สี ขนาดลักษณะผิวที่แตกต่างกัน ดังนั้นเหล่า นักออกแบบที่ดีจะต้องลดความขัดแย้งดังกล่าว ให้เป็นความกลมกลืน จึงจะทำให้งานออกแบบมีคุณค่า ลักษณะของความขัดแย้ง เช่น ความขัดแย้งของรูปร่าง ความขัดแย้งของขนาด ต่าง ๆ เป็นต้น

1.3.9 การซ้ำ (Repetition) คือ การปรากฏตัวของหน่วยที่เหมือนกันตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปเป็นการรวมตัวกันของสิ่งที่มีอยู่ ฝ่ายเดียวเข้าด้วยกัน เช่น การซ้ำของน้ำหนักตา การซ้ำของเส้นตั้ง การซ้ำของน้ำหนักเทา การซ้ำของรูปทรงที่เหมือนกัน เป็นต้น การซ้ำสามารถใช้ประกอบโครงสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น เช่น กราฟฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ลวดลายผ้า เป็นต้น สิ่งสำคัญของการซ้ำ คือ ส่วนประกอบของการซ้ำและหลักการจัดองค์ประกอบของการซ้ำ เพื่อใช้เป็นข้อมูล ใน

การสร้างและต้องเข้าใจในหลักการประกอบส่วนย่อยนั้นเข้าด้วยกัน ซึ่งการซ้ำสามารถแบ่งออกเป็นทั้งหมด 8 รูปแบบ (karxxkbaebngansilpa. ออนไลน์. 2560)

1. การเรียงลำดับ ( Translation in step )
2. การสลับซ้าย – ขวา (Reflection about line )
3. การหมุนรอบจุด (Rotation about a point )
4. การสลับซ้าย – ขวา และหมุนรอบจุด (Reflection and rotation)
5. การสลับซ้ายขวา และเรียงลำดับ ( Reflection and translation )
6. การหมุนรอบจุด และเรียงลำดับ (Rotation and translation)
7. การเรียงลำดับสลับจังหวะ (Reflection and alternate translation )
8. การผสมระหว่างเรียงลำดับ สลับจังหวะและหมุนรอบจุด ( Reflection, rotation and translation )

#### 1.4 ทฤษฎีสี

##### 1.4.1 ระบบสี

1. ระบบสี RGB เป็นระบบสีของแสง ซึ่งเกิดจากการหักเหของแสงผ่านแท่งแก้วปริซึมจะเกิดแถบสีที่เรียกว่า สเปกตรัม (Spectrum) ซึ่งแยกสีตามที่ยาวตาสามารถมองเห็นได้ 7 สี คือ แดง แสด เหลือง เขียว น้ำเงิน คราม ม่วง ซึ่งเป็นพลังงานอยู่ในรูปของรังสี ที่มีช่วงคลื่นที่ยาวตาสามารถมองเห็นได้ แสงสีม่วงมีความถี่คลื่นสูงที่สุด คลื่นแสงที่มีความถี่สูงกว่าแสงสีม่วง เรียกว่า อัลตราไวโอเล็ต (Ultra Violet) และคลื่นแสงสีแดง มีความถี่คลื่นต่ำที่สุด คลื่นแสง ที่ต่ำกว่าแสงสีแดง เรียกว่า อินฟราเรด(Infrared) คลื่นแสงที่มีความถี่สูงกว่าสีม่วง และต่ำกว่าสีแดงนั้น สายตาของมนุษย์ไม่สามารถรับได้ และเมื่อศึกษาดูแล้วแสงสีทั้งหมดเกิดจาก แสงสี 3 สี คือ สีแดง (Red) สีน้ำเงิน (Blue) และสีเขียว (Green) ทั้งสามสีถือเป็นแม่สีของแสง เมื่อนำมาฉายรวมกันจะทำให้เกิดสีใหม่ อีก 3 สี คือ สีแดงมาเจนน้ำ สีฟ้าไซแอน และสีเหลือง และถ้าฉายแสงสีทั้งหมดรวมกันจะได้แสงสีขาว จากคุณสมบัติของแสงนี้เรา ได้นำมาใช้ ประโยชน์ทั่วไป ในการฉายภาพยนตร์ การบันทึกภาพ วิดีโอ ภาพโทรทัศน์ การสร้างภาพเพื่อการนำเสนอทางจอคอมพิวเตอร์ และการจัดแสงสีในการแสดง เป็นต้น

2. ระบบสี CMYK เป็นระบบสีชนิดที่เป็นวัตถุ คือสีแดง เหลือง น้ำเงิน แต่ไม่ใช่สีน้ำเงิน ที่เป็นแม่สีวัตถุธาตุ แม่สีในระบบ CMYK เกิดจากการผสมกันของแม่สีของแสง หรือระบบสี RGB คือ

$$\text{แสงสีน้ำเงิน} + \text{แสงสีเขียว} = \text{สีฟ้า (Cyan)}$$

แสงสีน้ำเงิน + แสงสีแดง = สีแดง (Magenta)

แสงสีแดง + แสงสีเขียว = สีเหลือง (Yellow)

สีฟ้า (Cyan) สีแดง (Magenta) สีเหลือง (Yellow) นี้นำมาใช้ในระบบการพิมพ์และ มีการเพิ่มเติม สีดำเข้าไป เพื่อให้มีน้ำหนักเข้มขึ้นอีก เมื่อรวมสีดำ (Black = K) เข้าไป จึงมี 4 สี โดยทั่วไป จึงเรียกระบบการพิมพ์นี้ว่าระบบการพิมพ์สี่สี (CMYK) ระบบการพิมพ์สี่สี (CMYK) เป็นการพิมพ์ภาพ ในระบบที่ทันสมัยที่สุด และได้ภาพ ใกล้เคียงกับภาพถ่ายมากที่สุด โดยทำการพิมพ์ทีละสีจากสี เหลือง สีแดง สีน้ำเงิน และสีดำ ถ้าลองใช้แว่นขยายส่องดู ผลงานพิมพ์ชนิดนี้ จะพบว่า จะเกิดจากจุด สีเล็ก ๆ สีที่อยู่เต็มไปหมด การที่เรามองเห็นภาพมีสีต่าง ๆ นอกเหนือจากสี่สีนี้ เกิดจากการผสมของ เม็ดสีเหล่านี้ใน ปริมาณต่าง ๆ คิดเป็น % ของปริมาณเม็ดสี ซึ่งกำหนดเป็น 10-20-30-40-50-60-70-80-90 จนถึง 100% (krumoocenter. ออนไลน์. 2561)

1.4.2 แม่สี คือ สีที่นำมาผสมกันแล้วทำให้เกิดสีใหม่ ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากสี เดิมแม่สี มีอยู่ 2 ชนิด คือ

1. สีวัตถุธาตุ เป็นสีที่ได้มาจากธรรมชาติ และจากการสังเคราะห์โดย กระบวนการทางเคมี มี 3 สี คือ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน แม่สีวัตถุธาตุเป็นแม่สีที่นำมาใช้ งานกัน อย่างกว้างขวาง ในวงการศิลปะวงการอุตสาหกรรม ฯลฯ

2. แม่สีของแสง เกิดจากการหักเหของแสงผ่านแท่งแก้วปริซึม มี 3 สี คือ สี แดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน อยู่ในรูปของแสง รังสี ซึ่งเป็นพลังงานชนิดเดียวที่มีสี แม่สีวัตถุธาตุ เมื่อ นำมาผสมกันตามหลักเกณฑ์ จะทำให้เกิด วงจรสี ซึ่งเป็นวงสีธรรมชาติ เกิดจากการผสมกันของแม่สี วัตถุธาตุ เป็นสีหลักที่ใช้งานกันทั่วไป ในวงจรสี จะแสดงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

#### 1.4.3 วงจรสี (Color Circle)

สีขั้นที่ 1 คือ แม่สี ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน

สีขั้นที่ 2 คือ สีที่เกิดจากสีขั้นที่ 1 หรือแม่สีผสมกันในอัตราส่วนที่เท่ากัน จะทำให้เกิดสีใหม่ 3 สี ได้แก่

สีแดง ผสมกับ สีเหลือง ได้สีส้ม

สีแดง ผสมกับ สีน้ำเงิน ได้สีม่วง

สีเหลือง ผสมกับ สีน้ำเงิน ได้สีเขียว

สีขั้นที่ 3 คือ สีที่เกิดจากสีขั้นที่ 1 ผสมกับสีขั้นที่ 2 ในอัตราส่วนที่เท่ากัน จะได้สีอื่น ๆ อีก 6 สี คือ

สีแดง ผสมกับสีส้ม ได้สีส้มแดง

สีแดง ผสมกับสีม่วง ได้สีม่วงแดง

สีเหลือง	ผสมกับสีเขียว	ได้สีเขียวเหลือง
สีน้ำเงิน	ผสมกับสีเขียว	ได้สีเขียวน้ำเงิน
สีน้ำเงิน	ผสมกับสีม่วง	ได้สีม่วงน้ำเงิน
สีเหลือง	ผสมกับสีส้ม	ได้สีส้มเหลือง

1.4.4 วรรณะของสี คือ สีที่ให้ความรู้สึกร้อน-เย็น ในวงจรสีจะมีสีร้อน 7 สี และ สีเย็น 7 สี ซึ่งสีม่วงกับสีเหลือง ซึ่งเป็นได้ทั้งสองวรรณะ



ภาพที่ 9 วรรณะสี

ที่มา : burystedmundsartgallery. ออนไลน์ : 2563

1. วรรณะสีเย็น (Cold Tone) วรรณะสีเย็นมีอยู่ 7 ชนิด ได้แก่สีเหลือง เหลืองเขียว เขียว เขียวน้ำเงิน น้ำเงิน น้ำเงินม่วง ม่วง สีกลุ่มนี้เมื่อใช้ในงานจะให้ความรู้สึกสดชื่น เย็นสบาย เป็นต้น

2. วรรณะสีร้อน (Warm Tone) วรรณะสีร้อนมีอยู่ 7 สี ได้แก่ม่วง ม่วงแดง แดง แดงส้ม ส้ม ส้มเหลือง เหลือง สีกลุ่มนี้เมื่อใช้ในงานจะรู้สึกอบอุ่น ร้อนแรง สนุกสนาน เป็นต้น

1.4.5 สีตรงข้าม หรือสีตัดกัน หรือสีคู่ปฏิปักษ์ เป็นสีที่มีค่าความเข้มของสีตัดกัน อย่างรุนแรง ในทางปฏิบัติไม่นิยมนำมาใช้ร่วมกัน เพราะจะทำให้แต่ละสีไม่สดใสเท่าที่ควร การนำสีตรงข้ามกันมาใช้ร่วมกัน อาจกระทำได้อดังนี้

1. มีพื้นที่ของสีหนึ่งมาก อีกสีหนึ่งน้อย
2. ผสมสีอื่น ๆ ลงไปสีใดสีหนึ่ง หรือทั้งสองสี
3. ผสมสีตรงข้ามลงไปในสีทั้งสองสี

1.4.6 สีกลาง คือ สีที่เข้าได้กับสีทุกสี สีกลางในวงจรสี มี 2 สี คือ สีน้ำตาลกับสีเทา สีน้ำตาล เกิดจากสีตรงข้ามกันในวงจรสีผสมกัน ในอัตราส่วนที่เท่ากัน สีน้ำตาลมีคุณสมบัติสำคัญ คือ ใช้ผสมกับสีอื่นแล้วจะทำให้สีนั้น ๆ เข้มขึ้น โดยไม่เปลี่ยนแปลงค่าสี ถ้าผสมมาก ๆ เข้าก็จะกลายเป็นสีน้ำตาล สีเทา เกิดจากสีทุกสี ๆ สีในวงจรสีผสมกัน ในอัตราส่วนเท่ากัน สีเทา มีคุณสมบัติที่สำคัญ

คือ ใช้ผสมกับสีอื่น ๆ แล้วจะทำให้ มีด หมน ไขในส่วนที่เป็นเงา ซึ่งมีน้ำหนักอ่อนแก่ในระดับต่าง ๆ ถ้ามผสมมาก ๆ เข้าจะกลายเป็นสีเทา

1.4.7 คุณลักษณะของสี เป็นการใช้สีในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเกิดความสวยงาม และ ความรู้สึกต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้สร้าง คุณลักษณะของสีที่ใช้ โดยทั่วไป มีดังนี้ คือ

1. สีเอกรงค์ (Monochrome) เป็นการใช้สีเพียงสีเดียว แต่มีหลาย ๆ น้ำหนัก ซึ่งไล่เรียงจากน้ำหนักอ่อนไปแก่ เป็นการใช้สีแบบดั้งเดิม ภาพจิตรกรรมไทย แบบดั้งเดิมจะเป็นลักษณะนี้ ต่อมาเมื่อมีการใช้สีอื่น ๆ เข้ามาประกอบมากขึ้น ทำให้มีหลายสี ซึ่งเรียกว่า “พหุรงค์” ภาพแบบสีเอกรงค์ มักดูเรียบ ๆ ไม่ค่อยน่าสนใจ

2. ค่าน้ำหนักของสี (Value of color) เป็นการใช้สีโดยให้มีค่าน้ำหนักในระดับต่าง ๆ กัน และมีสีหลาย ๆ สี ซึ่งถ้าเป็นสีเดียว ก็จะมีลักษณะเป็นสีเอกรงค์ การใช้ค่าน้ำหนักของสี จะทำให้เกิดความกลมกลืน เกิดระยะใกล้ไกล ตื้นลึกถ้ามีค่าน้ำหนักหลาย ๆ ระดับ สีก็จะกลมกลืนกันมากขึ้นแต่ถ้ามีเพียง 1 – 2 ระดับที่ห่างกัน จะทำให้เกิดความแตกต่าง

3. ความเข้มของสี (Intensity) เกิดจาก สีแท้ คือสีที่เกิดจากการผสมกันในวงจรัส เป็นสีหลักที่ผสมขึ้นตามกฎเกณฑ์ และไม่ถูกผสมด้วยสีกลางหรือสีอื่น ๆ จะมีค่าความเข้มสูงสุด หรือแรงจัดที่สุด เป็นค่าความแท้ของสีที่ไม่ถูกเจือปน เมื่อสีเหล่านี้ อยู่ท่ามกลางสีอื่น ๆ ที่ถูกผสมให้เข้มขึ้น หรืออ่อนลง ให้มีด หมน หรือเปลี่ยนค่าไปแล้ว สีแท้จะแสดงความแรง ของสีปรากฏออกมาให้เห็น อย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้เกิดจุดสนใจขึ้นในผลงานลักษณะเช่นนี้ เหมือนกับ ดอกเฟื่องฟ้า สีชมพูสด ๆ หรือบานเย็น ที่อยู่ท่ามกลางใบเฟื่องฟ้าที่เขียวจัด ๆ หรือ พลุที่ถูกจุดส่องสว่างในยามค่ำคืน ตัดกับสีมืด ๆ ทึบ ๆ ทึม ๆ ของท้องฟ้ายามค่ำคืน

4. สีส่วนรวม (Tonality) เป็นลักษณะที่มีสีใดสีหนึ่ง หรือกลุ่มสีชุดหนึ่งที่ใกล้เคียงกัน มีอิทธิพลครอบคลุมสีอื่น ๆ ที่อยู่ในภาพ เช่น ในทุ่งดอกทานตะวันที่กำลังออกดอกชูช่อบานสะพรั่ง สีส่วนรวมก็คือ สีของดอกทานตะวัน หรือบรรยากาศการแข่งขันฟุตบอลในสนาม ถึงแม้ผู้เล่นทั้งสองทีมจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้า หลากสีต่างกันไปก็ตาม แต่ สีเขียวของสนามก็จะมีอิทธิพลครอบคลุม สีต่าง ๆ ทั้งหมด สีใดก็ตามที่มีลักษณะเช่นนี้ เป็นสีส่วนรวมของภาพองค์ประกอบศิลป์ ค่าน้ำหนัก

1.4.8 ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ของสี

1. ใช้ในการจำแนกสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เห็นชัดเจน
2. ใช้ในการจัดองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสวยงาม

กลมกลืน เช่น การแต่งกาย การจัดตกแต่งบ้าน

3. ใช้ในการจัดกลุ่ม พวง คณะ ด้วยการใช้สีต่าง ๆ เช่น คณะสี เครื่องแบบ
4. ใช้ในการสื่อความหมาย เป็นสัญลักษณ์ หรือใช้บอกเล่าเรื่องราว
5. ใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ เพื่อให้เกิดความสวยงาม สร้าง

บรรยากาศ สมจริง และน่าสนใจ

6. เป็นองค์ประกอบในการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์

## 2. หนังสือ

### 2.1 ความหมายของหนังสือ

หมายถึง หนังสือเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาเป็นเรื่องราวเดียวกันตลอดเล่ม เนื้อหาบางส่วนอาจจะเป็นภาพ 3 มิติ ขึ้นมาเพื่อให้ดูน่าสนใจมากยิ่งขึ้น จากนั้นรวบรวมเป็นเล่มเข้าด้วยกันอย่างถาวรมีปกแข็งมีส่วนประกอบของรูปร่างที่สมบูรณ์

### 2.2 ประเภทของหนังสือ

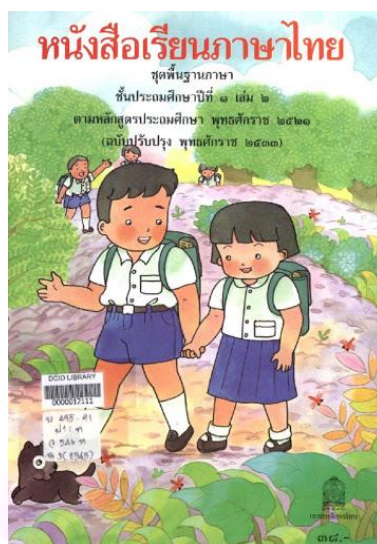
การแบ่งประเภทของหนังสือสามารถทำได้หลายวิธี สุดแล้วแต่จะยึดหลักเกณฑ์ใด วิธีที่นิยมแบ่งกันคือ การแบ่งตามเนื้อหา และการแบ่งตามลักษณะการแต่ง

#### 2.2.1 การแบ่งตามเนื้อหา

มักแบ่งย่อยเป็น 2 วิธีคือ แบ่งตามเนื้อหากว้างๆและแบ่งตามเนื้อหาย่อย

##### 1. แบ่งตามเนื้อหากว้างๆ

1.1 หนังสือตำราและสารคดี ตำราเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นตามหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับและแขนงวิชาต่าง ๆ มีเนื้อหาวิชาการล้วน และมีลักษณะเหมือนหนังสือสารคดี คือ มุ่งให้ความรู้ ต่างกันแต่ว่าหนังสือสารคดีนอกจากจะให้สาระ ประโยชน์ในขอบเขตที่ไม่จำกัดแล้ว ยังให้ความเพลิดเพลินจากสำนวนภาษาลีลาการเขียน หรือเนื้อหาด้วย



ภาพที่ 10 ตัวอย่างหนังสือตำรา

ที่มา : learnbig. ออนไลน์ : 2563

1.2 หนังสือบันเทิงคดี หรือหนังสือนวนิยาย คือ หนังสือที่เขียนขึ้นจากประสบการณ์หรือ จินตนาการของผู้ประพันธ์โดยอาศัยเค้าโครงชีวิตจริงของชีวิตและ สังคมมุ่งหมายให้ความเพลิดเพลินกระทบอารมณ์ผู้อ่านเป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกันผู้อ่านเป็นสำคัญในขณะที่เดียวกันผู้อ่านจะ ได้รับข้อคิดคติชีวิตที่น่าสนใจซึ่งผู้เขียนแทรกไว้ในเรื่องด้วย



ภาพที่ 11 ตัวอย่างหนังสือนวนิยาย

ที่มา : isranews-news. ออนไลน์ : 2563

## 2. แบ่งตามเนื้อหาย่อย

2.1 หนังสือสารคดี (Non - Fiction) หมายถึง หนังสือที่ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แบ่งเป็นหนังสือตำราหนังสืออ่านประกอบ หนังสือความรู้ทั่วไป และหนังสือทางด้านสันตนาการ ได้แก่



1. หนังสือตำรา (Text Book) หมายถึง หนังสือแบบเรียน วิชาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2. หนังสืออ่านประกอบ (Externsl Reading) หมายถึง หนังสือ นอกเหนือไปจากหนังสือตำราแบบเรียน แต่เป็นหนังสือที่มีคุณค่าทาง วิชาการเกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอนตามหลักสูตร

3. หนังสือความรู้ทั่วไป (General Book) หมายถึง หนังสืออื่น ๆ นอกเหนือไปจากหนังสือตำรา และหนังสืออ่านประกอบดังได้ กล่าวมาแล้ว

4. หนังสือทางด้านสันทนาการ (Recreational Book) หมายถึง หนังสือที่อ่านเพื่อผ่อนคลายอารมณ์แต่มี คุณค่าทางวิชาการ เช่น หนังสือทางด้านศิลปะและ วรรณกรรมต่าง ๆ

2.2 หนังสือนวนิยาย (Fiction) นวนิยายคือ เรื่องราวที่เกิดขึ้นจาก จินตนาการของผู้เขียนเรียงขึ้นเพื่อ ความเพลิดเพลิน

2.3 หนังสืออ้างอิง (Reference Book) หมายถึง หนังสือที่ช่วย ตอบปัญหาทั้งทางด้านวิชาการและเรื่องทั่วไป ผู้อ่านใช้ประกอบหรือค้นคว้าในบางเรื่องบางตอนการ แบ่งประเภทของ หนังสือตามเนื้อหานั้นหากจะแบ่งให้ละเอียดก็อาจจะแบ่งย่อยออกไปได้อีก ซึ่งเป็น ลักษณะเดียวกับการที่ห้องสมุดจัดแบ่งหนังสือออกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ เช่น การศึกษา กฎหมาย วรรณคดี ศิลปะ เป็นต้น

#### 2.2.1 การแบ่งตามลักษณะการแต่ง

1. ร้อยแก้ว (Prose) คือ หนังสือที่ใช้ความเรียง ไม่มีการกำหนดลักษณะ บังคับในการแต่งแต่ประการใด หนังสือส่วนใหญ่จะแต่งด้วยร้อยแก้ว ไม่ว่าจะเป็นหนังสือสารคดี หรือ หนังสือนวนิยาย

2. ร้อยกรอง (Verse) ตำราเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นตามหลักสูตรการเรียน การสอนในระดับและแขนงวิชาต่าง ๆ มีเนื้อหาวิชาการล้วนและมีลักษณะเหมือนหนังสือสารคดี คือ มุ่งให้ความรู้ต่างกันแต่ว่าหนังสือสารคดีนอกจากจะให้สาระประโยชน์ในขอบเขตที่ไม่จำกัดแล้ว ยังให้ความเพลิดเพลินจากสำนวนภาษาลีลาการเขียน หรือเนื้อหาด้วย (kanlayanee. ออนไลน์. 2560)

#### 2.3 องค์ประกอบของหนังสือ

แต่ละส่วนของหนังสือ จะบอกข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มนั้น ๆ ซึ่ง หนังสือประกอบด้วย 4 ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้

### 2.3.1 ส่วนปก (binding)

1. ใบหุ้มปก (book jacket / dust jacket / wrapper) เป็นส่วนแรกของหนังสือ มีลักษณะเป็นกระดาษหุ้มตัวเล่มด้านนอกของหนังสือไว้ แล้วพับทบไว้ที่ด้านในของปกทั้งปกหน้าและปกหลัง ที่ด้านหน้าของใบหุ้มปกจะพิมพ์รูปภาพ หรือข้อความ ที่มีลักษณะเหมือนกับปกจริงของหนังสือ ซึ่งอาจเป็นชื่อหนังสือ และชื่อผู้แต่ง หรืออาจเป็น ภาพที่แตกต่างจากปกจริงก็ได้ แต่ต้องเป็นภาพที่มีสีสันสวยงาม เพื่อดึงดูดความสนใจ และเป็นภาพมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาภายในตัวเล่ม ใบหุ้มปกช่วยให้หนังสือสวยงาม และยืดอายุการใช้งานของหนังสือ โดยป้องกันไม่ให้หนังสือสกปรกง่าย ส่วนที่พับทบไว้ด้านในของปก ทั้งปกหน้าและปกหลัง ยังสามารถพิมพ์ประวัติของผู้แต่งหนังสือ และเนื้อเรื่องย่อของหนังสือได้อีกด้วย

2. ปก (binding/cover) ปกของหนังสือมีทั้งปกอ่อน และปกแข็ง ซึ่งมีกรรมวิธีในการเข้าปกไม่เหมือนกันโดยหนังสือปกอ่อน เป็นเพียงการนำปกที่พิมพ์สำเร็จแล้ว มาทากาวติดกับตัวเล่ม แต่หนังสือปกแข็งมักจะมีการทำปกด้วยผ้าแล็กซีล หรือกระดาษแล็กซีล (Lacquer sealed) และมีกรรมวิธีในการเข้าปกที่ยุ่งยากซับซ้อน แต่หนังสือปกแข็งมีความแข็งแรงทนทานมากกว่าหนังสือปกอ่อน จึงมีผลทำให้หนังสือปกแข็งมีราคาแพงกว่าหนังสือปกอ่อน ไม่ว่าจะปกอ่อนหรือปกแข็ง ปกของหนังสือจะมีหน้าที่ยึดกระดาษที่อยู่ด้านใน ให้รวมเป็นเล่มเดียวกัน และมีรูปทรงที่ชัดเจน เพื่อรักษารูปร่างของหนังสือให้คงทน โดยบริเวณปกด้านหน้าจะเขียนชื่อเรื่องของหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ บางครั้งอาจมีชื่อสำนักพิมพ์ด้วย

3. สันหนังสือ (spine) เป็นส่วนที่อยู่ระหว่างปกหน้า และปกหลัง มีหน้าที่ยึดปกหน้า และปกหลังให้ติดกัน ซึ่งขนาดของสันหนังสือแต่ละเล่มจะบางหรือหนาแตกต่างกันไปตามจำนวนกระดาษที่อยู่ด้านใน หนังสือที่มีสันหนา ส่วนมากนิยมพิมพ์ข้อมูลของหนังสือ เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์ ตามลำดับ สำหรับหนังสือที่มีสันบาง สามารถเลือกพิมพ์ ข้อมูลที่จำเป็นบางอย่างได้ โดยส่วนใหญ่จะเลือกพิมพ์ชื่อเรื่องก่อน ห้องสมุดใช้ประโยชน์จากสันหนังสือโดยการพิมพ์ เลขเรียกหนังสือ (call number) ไว้บริเวณด้านล่างของสันหนังสือ ซึ่งวัดจากขอบล่างของหนังสือขึ้นมาประมาณ 1.5 - 3 นิ้ว แต่กรณีที่สันหนังสือบาง ไม่สามารถพิมพ์เลขเรียกหนังสือลงไปได้ ห้องสมุดจะเปลี่ยนมาเขียนเลขเรียกหนังสือที่บริเวณปกหน้า ด้านล่างซ้ายแทน โดยวัดห่างจากขอบล่างของหนังสือขึ้นมาประมาณ 1.5 - 3 นิ้ว เช่นกัน และห่างจากขอบสันด้านซ้ายของหนังสือเข้ามาประมาณ 1.5 นิ้ว หรือบางห้องสมุดจะพิมพ์เลขเรียกหนังสือทั้งที่สัน และปกหน้าของหนังสือ

4. ใบติดปก (end paper) เป็นกระดาษที่ทากาวผนึกติดอยู่กับปกด้านใน ทั้งปกหน้าและปกหลัง ส่วนใหญ่จะพบใบติดปกในหนังสือปกแข็ง เนื่องจากหนังสือปกแข็งจะมีการทำ

ปกด้วยผ้าแล็กซีล หรือ กระดาษแล็กซีล ซึ่งทำให้มีรอยตะเข็บที่เกิดจากการพับผ้าแล็กซีล หรือ กระดาษแล็กซีล จึงต้องนำกระดาษมาปิดทับรอยนั้นเพื่อให้เกิดความสวยงาม นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ ช่วยยึดปกกับตัวเล่มหนังสือไว้ด้วยกันอีกด้วย

### 2.3.2 ส่วนประกอบตอนต้น (preliminary page)

1. ไบรอนปก (fly leave) เป็นกระดาษแผ่นเดียวกันกับไบดิตปกที่มีความยาวต่อเนื่องกันมา แต่ปล่อยเป็นอิสระ ระหว่างไบดิตปกและไบรอนปก จะถูกยึดติดกับตัวเล่ม เพื่อช่วยให้ปกและตัวเล่มหนังสืออยู่ติดกันได้นานขึ้น โดยส่วนใหญ่ไบดิตปกและไบรอนปกจะเป็นกระดาษที่หนาและเหนียวพอสมควร

2. หน้าชื่อเรื่อง (half title page) เป็นหน้าที่มีชื่อเรื่องของหนังสือเพียงอย่างเดียว เพื่อเป็นการกล่าวซ้ำให้ชัดเจนว่าหนังสือมีชื่อเรื่องว่าอย่างไร หนังสือบางเล่มที่มีชื่อเรื่องเทียบเคียง (pararell title) และชื่อเรื่องรอง (subtitles) ก็จะปรากฏอยู่ที่หน้าชื่อเรื่องเช่นกัน นอกจากนี้หน้าชื่อเรื่องยังทำหน้าที่แทนปกชั่วคราว กรณีที่ปกหลุด หรือสูญหาย

3. หน้าภาพหน้า (frontispiece) เป็นหน้าที่แสดงภาพที่มีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องของหนังสือ อาจเป็นภาพขนาดใหญ่ และไม่ปรากฏตัวอักษรใดในหน้าภาพหน้า

4. หน้าปกใน (title page) เป็นหน้าที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นหน้าที่มีรายละเอียดทางบรรณานุกรม ของหนังสือครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการอ้างอิงและเขียนบรรณานุกรมได้รายละเอียดทางบรรณานุกรมที่ปรากฏในหน้าปกใน ได้แก่

4.1 ชื่อผู้แต่ง (author) หน้าปกในจะปรากฏชื่อผู้แต่งทุกคนอย่างครบถ้วน บางครั้งบอกคุณวุฒิ และสถานที่ทำงานของผู้แต่งแต่ละคนด้วย

4.2 ชื่อเรื่องหนังสือ (title) เป็นส่วนที่มีชื่อเรื่องของหนังสือที่ถูกต้องซึ่งอาจมีทั้งชื่อเรื่องจริง (title proper) ชื่อเรื่องเทียบเคียง (pararell title) และชื่อเรื่องรอง (subtitles)

4.3 ครั้งที่พิมพ์ (edition) หนังสือที่มีจำนวนครั้งที่พิมพ์มาก แสดงว่าเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมอ่านมาก เช่น พิมพ์ครั้งแรก พิมพ์ครั้งที่ 2 พิมพ์ครั้งที่ 3 พิมพ์ครั้งที่ 4 พิมพ์ครั้งที่ 5

4.4 สถานที่พิมพ์ (place of publisher) คือ ชื่อเมือง ชื่อจังหวัด หรือชื่อประเทศ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือ เช่น กรุงเทพฯ New York London Toronto

4.5 สำนักพิมพ์ (publisher) คือ ชื่อของบริษัท สำนักพิมพ์ หรือหน่วยงาน ที่รับผิดชอบจัดพิมพ์หนังสือ เช่น สำนักพิมพ์ดอกหญ้า สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ McGraw – Hill Facts on File H.W. Wilson Company

4.6 ปีที่พิมพ์ (date of publication) เป็นปีที่จัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือ

5. หน้าลิขสิทธิ์ (copyright page) เป็นหน้าที่อยู่ด้านหลังของหน้าปกใน มีข้อความบอก ปีที่จดทะเบียนลิขสิทธิ์หนังสือ และผู้ถือลิขสิทธิ์ เช่น “สงวนลิขสิทธิ์ตามพ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ โดยบริษัท..... พ.ศ.2538 ห้ามการลอกเลียนไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาต” นอกจากข้อความที่เป็นลิขสิทธิ์แล้ว ในหน้านี้ยังอาจมีข้อมูลอื่น ๆ ของหนังสือเพิ่มเติมด้วย เช่น เป็นหน้าที่อยู่ด้านหลังของหน้าปกใน มีข้อความบอก ปีที่จดทะเบียนลิขสิทธิ์หนังสือ และผู้ถือลิขสิทธิ์ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสือ และเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ (International Standard Book Number = ISBN) เป็นเลขสำหรับข้อมูลของหนังสือแต่ละเล่ม เพื่อการติดต่อสื่อสาร ให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างประเทศต่าง ๆ

6. หน้าคำอุทิศ (dedication page) มีข้อความที่บอกถึงการอุทิศความดี หรือประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากหนังสือเล่มนี้ให้แก่บุคคลต่าง ๆ เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณงามความดีของบุคคลเหล่านั้นที่มีส่วนทำให้ผู้เขียนได้รับความสำเร็จจากการเขียนหนังสือ

7. หน้าคำนำ (preface) มีข้อความที่แจ้งให้ผู้อ่านทราบถึงวัตถุประสงค์ หรือจุดประสงค์ในการเขียนหนังสือ ในตอนท้ายอาจมีคำขอบคุณ หรือประกาศคุณูปการต่อผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในการเรียบเรียง หรือพิมพ์หนังสือนั้น

8. หน้าบทนำ (introduction) เป็นการอธิบายเนื้อหา หรือขอบเขตโดยย่อของหนังสือ เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้น ๆ ก่อนที่จะอ่านเนื้อเรื่องอย่างละเอียดต่อไป

9. หน้าสารบัญ (table of contents) การนำหัวข้อต่าง ๆ ในเนื้อเรื่อง มาจัดเรียงลำดับตั้งแต่หัวข้อแรก จนถึงหัวข้อสุดท้ายและกำกับด้วยเลขหน้าที่หัวข้อนั้น ๆ ปรากฏอยู่ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถค้นหาเนื้อเรื่อง ที่ต้องการอ่านในตัวเล่มได้รวดเร็วขึ้น

10. หน้าสารบัญภาพ แผนที่ และตาราง (list of illustrations, maps and tables) หน้าสารบัญภาพประกอบ แผนที่ และตารางจะมีในหนังสือบางเล่มที่มีภาพประกอบ แผนที่ หรือตารางเท่านั้น โดยนำชื่อภาพ ชื่อแผนที่ ชื่อตารางมาจัดเรียงตามลำดับก่อนหลังที่ปรากฏในเล่ม และกำกับด้วยเลข เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถค้นหาภาพ แผนที่หรือตารางที่ต้องการได้รวดเร็วขึ้น โดยแยกหน้าสารบัญตามประเภท

### 2.3.3 ส่วนเนื้อเรื่อง (text or body of the book)

1. เนื้อหา (text / body of the book) เนื้อหาเป็นส่วนสำคัญที่สุดของหนังสือ มีการประมวลความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารให้กับผู้อ่านได้ทราบ การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นระบบระเบียบ โดยเฉพาะหนังสือวิชาการ จะมีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นบทๆ ซึ่งหนังสือแต่ละเล่มจะมีก็บที่ก็ได้ แล้วแต่การจัดแบ่งของผู้เขียนตามความเหมาะสม แต่หนังสือบางเล่ม มีการเขียนเนื้อหาติดต่อกันไปตลอดทั้งเล่ม ไม่มีการแบ่งบท ส่วนใหญ่หนังสือที่ไม่มีการแบ่งบทนี้ จะเป็นหนังสือสำหรับอ่านหาความรู้ทั่วไป ไม่ใช่หนังสือวิชาการในกรณีที่เป็นหนังสือวิชาการมักจะพบส่วนประกอบที่เรียกว่า “การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา” หรือ “เชิงอรรถ” อย่างใดอย่างหนึ่ง ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่องเสมอ เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงการค้นคว้าอย่างจริงจังจากเอกสารหลายๆ เล่ม เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่มาเรียบเรียงในการเขียนหนังสือเล่มนั้น ๆ

2. การอ้างอิงระบบนามปี (parenthetical references) หมายถึง ข้อความที่บอกแหล่งที่มาของเนื้อเรื่อง ซึ่งแทรกอยู่ในเนื้อหา และอยู่ในวงเล็บ ได้แก่ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เชิงอรรถ(การอ้างอิงท้ายหน้า) หมายถึง ข้อความที่บอกแหล่งที่มาของเนื้อเรื่อง ซึ่งจะปรากฏอยู่ที่ท้ายหน้ากระดาษ มี 3 ประเภท ได้แก่

2.1 เชิงอรรถอ้างอิง (citation footnote) เป็นเชิงอรรถที่แจ้งแหล่งที่มา ของข้อความว่านำมาจากเอกสารใด เพื่อให้ผู้อ่านสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หรือสามารถอ่านข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารต้นฉบับได้

2.2 เชิงอรรถเสริมความ (content footnote) เป็นเชิงอรรถที่อธิบายคำ หรือความหมาย หรืออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น

2.3 เชิงอรรถโยง (cross reference footnote) เป็นเชิงอรรถที่ โยงให้ผู้อ่านดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากส่วนอื่น ๆ ของตัวเล่ม เพื่อหลีกเลี่ยงการกล่าวซ้ำ

#### 2.3.4 ส่วนประกอบตอนท้าย (auxiliary materials)

1. ภาคผนวก (appendix) ส่วนที่เพิ่มเติมจากเนื้อเรื่อง ซึ่งไม่สามารถที่จะ นำไปเขียนไว้ในเนื้อเรื่องได้ เนื่องจากจะทำให้เนื้อหา ขาดตอนไม่ต่อเนื่อง แต่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับ เนื้อเรื่อง ซึ่งผู้อ่านควรจะได้ทราบ เช่น หนังสือเรื่อง คู่มืออินเทอร์เน็ต โดย สุรศักดิ์ สงวน พงษ์ เนื้อหาในตัวเล่มมีหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ พัฒนาการของอินเทอร์เน็ต การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เทคนิคการใช้งานอินเทอร์เน็ตในเรื่องต่าง ๆ เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว จะสามารถเข้าใจและใช้ อินเทอร์เน็ตได้ดีขึ้น แต่การใช้อินเทอร์เน็ตนั้นจะต้องทราบแหล่งบริการ หรือเว็บไซต์ ที่จะเข้าไปใช้ ซึ่ง ผู้อ่านบางท่าน ยังไม่ทราบว่า จะเข้าไป ใช้บริการอินเทอร์เน็ตได้จากที่ใด ดังนั้นผู้เขียนจึงนำรายชื่อ แหล่งบริการ หรือเว็บไซต์ต่าง ๆ ไปไว้ในภาคผนวก เพื่อเป็นส่วนส่งเสริมให้ผู้อ่านได้ใช้อินเทอร์เน็ตให้ ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. อภิธานศัพท์ (glossary) เป็นการนำคำศัพท์ที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง ที่ผู้เขียน คาดว่าผู้อ่านอาจจะไม่เข้าใจ หรือไม่รู้จักคำ ๆ นั้นมาก่อน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้อ่าน ได้อ่าน เนื้อเรื่องอย่างเข้าใจและต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์เฉพาะ หรือคำศัพท์เทคนิค โดยการนำคำศัพท์ เหล่านั้นมาจัดเรียงตามลำดับอักษรแล้วอธิบายความหมายของคำศัพท์นั้น ๆ

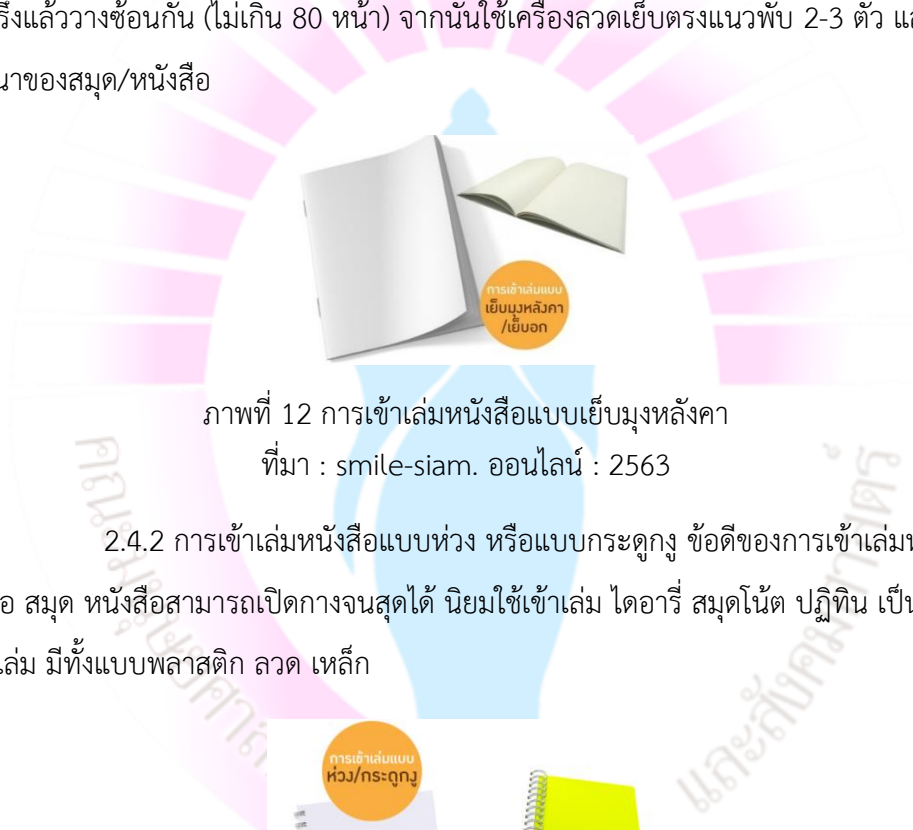
3. บรรณานุกรม (bibliography) เป็นการนำรายละเอียดทางบรรณานุกรม ของเอกสารต่าง ๆ ที่ประกอบการเรียบเรียงหนังสือเล่มนั้น ๆ มาจัดเรียงตามลำดับอักษร เพื่อแจ้งให้ ผู้อ่าน ได้ทราบถึงแหล่งความรู้ที่ผู้เขียนได้ใช้ในการเรียบเรียงหนังสือ และแสดงให้เห็นถึง ความ น่าเชื่อถือของการค้นคว้าอย่างจริงจังก่อนการเขียนหนังสือเล่มนั้น ๆ ซึ่งอาจมีทั้งหนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุ หรือสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ โดยรายละเอียด ทางบรรณานุกรมของเอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วย ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์

4. ดรรชนี หรือ บัญชีค้นคำ (index) เป็นการนำหัวข้อย่อย ๆ และคำบาง คำ ที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง มาจัดเรียงตามลำดับอักษร แล้วกำกับด้วยเลขหน้าที่หัวข้อย่อย และคำบาง คำนั้นปรากฏอยู่ เพื่อช่วยให้ผู้อ่าน ได้ค้นหาเรื่องราวในตัวเล่มได้รวดเร็วขึ้น หน้าดรรชนี หรือบัญชีค้น คำนี้มีหน้าที่คล้ายกับสารบัญ คือ ช่วยผู้อ่านให้สามารถค้นหา เรื่องที่ต้องการอ่านได้รวดเร็วขึ้น แต่ แตกต่างกันตรงที่สารบัญเป็นการนำหัวข้อต่าง ๆ มาจัดเรียงตามลำดับก่อนหลังที่ปรากฏในตัวเล่ม แต่

ดรรชนีหรือบัญชีค้นคำ เป็นการนำหัวข้อย่อย และคำบางคำ มาจัดเรียงตามลำดับอักษร (61onpreeya26. ออนไลน์. 2560)

2.4 รูปแบบการเข้าเล่มหนังสือ (Binding) หนึ่งในกระบวนการงานหลังพิมพ์ (Post Press) ที่จะทำให้หนังสือพิมพ์ของคุณ ไม่ว่าจะ เป็น หนังสือ สมุด นิตยสาร แคตตาล็อก แมกกาซีน เป็นต้น สมบูรณ์แบบ การเข้าเล่มหนังสือมีหลายวิธี แต่ที่นิยมกันจะมี ดังนี้

2.4.1 การเข้าเล่มหนังสือแบบเย็บมุงหลังคาหรือการเย็บอก รูปแบบนี้นิยมใช้เย็บสมุด หรือหนังสือจำนวนหน้าน้อย ๆ ไม่เกิน 80 หน้า การเข้าเล่มหนังสือของวิธีนี้คือ การนำกระดาษมาพับครึ่งแล้ววางซ้อนกัน (ไม่เกิน 80 หน้า) จากนั้นใช้เครื่องลวดเย็บตรงแนวพับ 2-3 ตัว แล้วแต่ความหนาของสมุด/หนังสือ



ภาพที่ 12 การเข้าเล่มหนังสือแบบเย็บมุงหลังคา

ที่มา : smile-siam. ออนไลน์ : 2563

2.4.2 การเข้าเล่มหนังสือแบบห่วง หรือแบบกระดุกงู ข้อดีของการเข้าเล่มหนังสือแบบนี้คือ สมุด หนังสือสามารถเปิดกางจนสุดได้ นิยมใช้เข้าเล่ม ไดอารี่ สมุดโน้ต ปฏิทิน เป็นต้น ห่วงที่ใช้เข้าเล่ม มีทั้งแบบพลาสติก ลวด เหล็ก



ภาพที่ 13 การเข้าเล่มหนังสือแบบห่วง

ที่มา : smile-siam. ออนไลน์ : 2563

2.4.3 การเข้าเล่มหนังสือแบบไส้นทากาว หรือแบบไสกาว นับว่าเป็นวิธีที่นิยมมากที่สุด เนื่องจากเป็นรูปแบบการเข้าเล่มหนังสือที่เรียบร้อย และสวยงาม แต่ราคาถูก เหมาะสำหรับหนังสือ หรือสมุดโน้ตที่มีความหนาประมาณ 70 หน้าขึ้นไป เช่น หนังสือเรียน นิตยสาร หนังสือการ์ตูน เป็นต้น แต่การเข้าเล่มหนังสือแบบไสกาว หนังสือหรือสมุด จะกางออกมาไม่ได้มาก เพราะจะ

ทำให้หลุดง่าย สักเกตง่าย ๆ เวลาเราวางหรือวางหนังสือที่เข้าเล่มแบบไสกาวออกจนสุด หนังสือจะดีดกลับเหมือนเดิม วิธีเข้าเล่มแบบไสกาว คือนำกระดาษมาเรียงซ้อนกันจนเป็นเล่มแล้ว มาไสกระดาษด้านข้างให้เรียบ จากนั้นจึงทากาว เหตุผลที่ต้องไสสันก่อน เพื่อต้องการให้กาวแทรกซึมเข้าไปในกระดาษได้ดีขึ้น การยึดติดของกระดาษก็จะดีขึ้น จึงเป็นที่มาของคำว่า “เข้าเล่มแบบไสกาว”



ภาพที่ 14 การเข้าเล่มหนังสือแบบไสสันทากาว

ที่มา : smile-siam. ออนไลน์ : 2563

2.4.4 การเข้าเล่มหนังสือแบบเย็บกึ่ง รูปแบบนี้เป็นการเข้าเล่มหนังสือที่แข็งแรงทนทานมากที่สุด แต่ก็แพงที่สุดด้วยเช่นกัน เหมาะสำหรับการเข้าเล่มหนังสือที่มีจำนวนหน้าหนังสือมาก ๆ เช่น Dictionary พจนานุกรม สารานุกรม เป็นต้น การเข้าเล่มวิธีนี้ค่อนข้างยุ่งยากพอสมควร คือการเอากระดาษทั้งหมด มาแบ่งเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วเย็บแยกกันแต่ละส่วน โดยเย็บแบบมุงหลังคา แต่เปลี่ยนจากลวดเย็บเป็นด้ายเย็บแทน จากนั้นจึงเอาเล่มย่อย ๆ ที่เย็บมาร้อยรวมกันเป็นเล่มใหญ่อีกที แล้วจึงนำปกมาหุ้มอีกชั้นหนึ่ง



ภาพที่ 15 การเข้าเล่มหนังสือแบบเย็บกึ่ง

ที่มา : smile-siam. ออนไลน์ : 2563

2.4.5 การเข้าเล่มหนังสือแบบกาวหัว เป็นการเข้าเล่มหนังสือที่ไม่ได้เน้นความทนทานมาก นิยมใช้สำหรับสมุดฉีก กระดาษโน้ต เล่มคู่มือ เป็นต้น เป็นการเข้าเล่มโดยให้ฉีก



กระดาษออกไปใช้ได้ง่าย เป็นอีกหนึ่งรูปแบบการเข้าเล่มหนังสือที่ง่ายมาก เพียงแค่นำกระดาษมาวางซ้อนกันเป็นเล่ม จากนั้นนำกาวมาทาบริเวณสันตรงหัวกระดาษ รอให้แห้ง วิธีนี้จึงได้ชื่อว่าเป็นการเข้าเล่มหนังสือแบบ “กาวหัว”



ภาพที่ 16 การเข้าเล่มหนังสือแบบกาวหัว  
ที่มา : smile-siam. ออนไลน์ : 2563

### 3. ภาพประกอบ

#### 3.1 ความหมายของภาพประกอบ

ภาพประกอบ คือ ภาพที่ถูกออกแบบ วาด ระบายสี หรือสร้างขึ้นเพื่อช่วยเราในการบอกเล่าเรื่องราว ๆ ต่าง ๆ ให้คนอื่นได้รับรู้ ให้ตรงตามกระบวนการคิด ออกแบบ มีไว้เพื่อใช้ในงานมีเดียต่าง ๆ เช่น โพสต์เตอร์ ใบปลิว แม็กกาซีน หนังสือ เอกสารประกอบการเรียนการสอน อะนิเมชั่น วิดีโอเกมส์ และฟิล์มหนังต่าง ๆ (themevilles. ออนไลน์. 2561)

ภาพประกอบ คือ เป็นภาพที่เขียนขึ้นเพื่อบอกเล่าเรื่องราวหรือถ่ายทอดเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อื่นได้รับรู้โดยมีจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับเรื่องราวนั้น ๆ และให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง อาจเป็นทั้งภาพประกอบเรื่องในหนังสือ พระคัมภีร์หรือภาพเขียนบนฝาผนังอาคาร สถาปัตยกรรมต่าง ๆ และรวมถึงภาพโฆษณาต่าง ๆ ด้วย (th.wikipedia. ออนไลน์. 2561)

สรุปได้ว่า ภาพประกอบ หมายถึง เป็นการวาดภาพจากภาพเสมือนจริงให้กลายเป็นลายเส้นที่มีลักษณะน่ารัก ทำให้น่ามองน่าอ่านมากยิ่งขึ้น พร้อมลงสีให้คล้ายคลึงลงบนหนังสือ เนื้อหาบางส่วนอาจจะทำเป็นภาพสามมิติเพื่อเพิ่มความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

#### 3.2 ประเภทของภาพประกอบ

การใช้ภาพประกอบงานพิมพ์นั้นอาจกล่าวได้ว่าใช้ภาพได้ทุกประเภท เพราะเทคโนโลยีทางการพิมพ์สามารถถ่ายทอดภาพประเภทใด ๆ ก็ได้ลงบนงานพิมพ์ ซึ่งอาจจำแนกประเภทภาพ ประกอบทางการพิมพ์เป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

3.2.1 ภาพถ่าย หมายถึง ภาพถ่ายเป็นภาพที่เกิดจากกรรมวิธีการถ่ายภาพ ใช้ประโยชน์ได้ดีในงาน พิมพ์ เพราะภาพถ่ายมีคุณลักษณะเฉพาะตัวหลายอย่าง ทั้งในแง่ความเหมือนจริงและความละเอียดลออ สามารถสร้างสรรค์ได้ตามความรู้สึก การถ่ายภาพเพื่อนำมาใช้ภาพประกอบในงานพิมพ์ ปัจจุบันนิยมใช้กล้องดิจิทัล ผลที่ได้ส่วนใหญ่จึงออกมาเป็นภาพสี (color print) แต่ถ้าต้องการภาพขาว-ดำ มักใช้คอมพิวเตอร์ช่วยแปลงภาพจากภาพสีให้เป็นภาพขาว-ดำ



ภาพที่ 17 ตัวอย่างภาพถ่าย  
ที่มา : bannuntawan. ออนไลน์ : 2563

3.2.2 ภาพวาดลายเส้น หมายถึง ภาพวาดลายเส้นเป็นภาพที่ใช้ประกอบงานพิมพ์มาตั้งแต่ยุคแรก ๆ และยังคงได้รับความนิยมอยู่จนถึงปัจจุบัน มีการใช้เทคนิคการวาดภาพผสมผสานกันหลายอย่าง เช่น การวาดลายเส้นแบบภาพการ์ตูนโดยใช้ดินสอ พู่กัน ปากกามึกดำ รวมทั้งการผสมสกรีน หรือการสร้างพื้นผิวลวดลาย ต่าง ๆ ร่วมกับภาพลายเส้นด้วย



ภาพที่ 18 ตัวอย่างภาพวาดลายเส้น  
ที่มา : istockphoto. ออนไลน์ : 2563

3.2.3 ภาพวาดน้ำหนักรีสต่อเนื้อและภาพระบายสี หมายถึง ภาพวาดน้ำหนักรีสต่อเนื้อกับภาพระบายสี ภาพทั้งสองชนิดมีลักษณะภาพ คล้ายคลึงกัน คำว่า “ภาพวาดน้ำหนักรีสต่อเนื้อ” ใช้เรียกภาพวาดสีเดียวที่มีน้ำหนักร่อนแก่ ลดหล่นกัน สำหรับ “ภาพระบายสี” จะประกอบด้วยสีต่าง ๆ มากมายหลายสี โดยการเขียน หรือระบายสีด้วยกรรมวิธีหรือเทคนิคต่าง ๆ กัน

ไป ภาพวาดอาจเป็นภาพที่วาดในมุมมองและรายละเอียดเหมือนกับภาพถ่ายได้และยังสามารถวาดในมุมที่ภาพถ่ายอาจทำไม่ได้อีกด้วย ภาพวาดจึงเป็นภาพอีกชนิดหนึ่งที่ใช้เป็น ภาพประกอบได้อย่างดี

3.2.4 ภาพพิมพ์ หมายถึง ภาพที่ผ่านการพิมพ์มาแล้ว มีทั้งชนิดที่พิมพ์เป็น ภาพลายเส้นและพิมพ์เป็นภาพเม็ดสกรีนภาพทั้งสองประเภทนี้สามารถนำมาพิมพ์ซ้ำได้ ถ้าเป็นภาพลายเส้นจะได้คุณภาพใกล้เคียงของเดิม แต่ภาพที่เป็นเม็ดสกรีนรายละเอียดอาจหายไปบ้าง

3.2.5 ภาพดิจิทัล หมายถึงภาพที่ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยคอมพิวเตอร์มาแล้ว ด้วยพัฒนาการของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน ทำให้ภาพทุกชนิดที่จะเข้าสู่ ระบบการพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการแปลงรูปภาพนั้นให้เป็นภาพดิจิทัล เช่น การกราดภาพ (scan) การถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิทัลและการสร้างภาพขึ้นใหม่ด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น (itcomgrap. ออนไลน์. 2560)

### 3.3 ความสำคัญของภาพประกอบ

ภาพและส่วนประกอบตกแต่งภาพบนหน้าสิ่งพิมพ์นั้นก่อให้เกิดคุณค่าทางความงามและการถ่ายทอดจินตนาการความคิดให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเพื่อต้องการให้เกิดประสิทธิภาพผลในการสื่อสารมากที่สุด ดังนั้นภาพประกอบในสิ่งพิมพ์จึงมีความสำคัญ ดังนี้

3.3.1 ใช้เป็นแนวทางในการสร้างบุคลิกของงานทำให้ผู้ดูหรือผู้อ่านได้รับรู้และยอมรับในรูปแบบ ลักษณะเด่นเฉพาะและส่วนประกอบต่าง ๆ ในงานนั้น ๆ

3.3.2 ใช้สร้างความสวยงามทางด้านศิลปะของงาน ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบและการนำเสนอภาพ มุ่งที่จะใช้ภาพเพื่อการเสนอเนื้อหา และสร้างความสวยงามที่เป็นการพัฒนาความคิด ความรู้สึก ตลอดจนก่อให้เกิดความงอกงามทางจิตใจ ทั้งนี้การนำภาพประกอบลงพิมพ์ช่วยตกแต่งหน้าสิ่งพิมพ์ให้สวยงาม น่าอ่าน ด้วยการพิมพ์ภาพประกอบปัจจุบันที่ทันสมัย

3.3.3 ใช้ดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็นไม่ว่าจะเป็นรูปแบบภาพ การจัดวางเนื้อหาภายในภาพตลอดจนสีสันในภาพที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจสื่อสิ่งพิมพ์นั้น ๆ

3.3.4 ใช้สร้างความเข้าใจ บางครั้งการอธิบายเรื่องใดอาจยากต่อการบรรยายให้เกิดความเข้าใจแต่เมื่ออธิบายและใช้ภาพประกอบด้วยก็จะช่วยให้เข้าใจได้ดี รวดเร็ว และถูกต้องกว่าการไม่มีภาพประกอบ

3.3.5 ใช้เสริมความเข้าใจ ในกรณีที่ข้อความสร้างความเข้าใจในระดับหนึ่งแล้ว แต่ก็ยังอาจจะไม่ชัดเจนหรือไขว้เขว จำเป็นต้องมีภาพประกอบเพื่อเสริมความเข้าใจให้ชัดเจน

3.3.6 ใช้นำเสนอข้อมูลเพื่อให้เกิดความง่ายต่อการจดจำ รูปภาพและแนวทางการออกแบบนั้นจะทำให้เกิดความชัดเจนของเนื้อหา ภาพจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น บุคลิกของการออกแบบจะช่วยเน้นความทรงจำได้ดียิ่งขึ้น

3.3.7 ใช้ปิดบังความด้อยในคุณภาพของงาน อาจจะเป็นเหตุผลของความจำกัดในด้านงบประมาณหรือความจำกัดของวัสดุที่มีอยู่ จึงเป็นเหตุผลให้งานนั้นด้อยความสนใจลงไปบ้างภาพและการออกแบบที่ดีจะช่วยดึงความสนใจและลดความสนใจในจุดบกพร่องไปได้

3.3.8 ใช้เป็นหลักฐานเพื่อปกป้องบุคคล เช่น เมื่อมีการนำเสนอภาพของบุคคลใด ไม่อาจใช้ข้อความอธิบายให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าบุคคลนี้เป็นใคร แต่เมื่อลงพิมพ์ภาพแล้วบอกชื่อ ผู้เห็นก็จะรู้จักบุคคลนี้ได้ทันที

3.3.9 ใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อความหมาย การออกแบบและการใช้ภาพที่เหมาะสมจะช่วยให้การสื่อความหมายได้ตรงกับวัตถุประสงค์และเข้าใจง่าย ใช้เวลาน้อย และเพิ่มความชัดเจนของเนื้อหาสาระได้มากยิ่งขึ้น (elearningprintingdesign. ออนไลน์. 2561)

#### 4. ขนมหไทย

##### 4.1 ความหมายของขนมหไทย

หมายถึง ขนมหที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชาติซึ่งอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านานขนมหไทยที่เลือกจะเป็นขนมหไทยของภูมิภาคทั้ง 4 ภาคของไทย ขนมหไทยแต่ละอย่างจะมีชื่อที่มีความหมายดี ๆ ทำให้คนนิยมนำขนมหไทยไปประกอบพิธีกรรม หรือวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของไทย

##### 4.2 ความสำคัญของขนมหไทย

ขนมหไทย หัตถกรรมความอร่อยที่แสดงออกถึงความอ่อนช้อยของความเป็นไทย ตั้งแต่ครั้งอดีตกาลที่ก่อกำเนิดภูมิปัญญาไทยหลากหลายอย่างให้สืบสานต่อทั้งวิถีชีวิตประเพณี วัฒนธรรม ที่สามารถนำวัสดุที่อยู่ในท้องถิ่นมาปรุงแต่งเป็นของหวานได้มากหลายรูปแบบ จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่บ่งบอกว่าคนไทยมีลักษณะนิสัยอย่างไร เพราะขนมหแต่ละชนิดล้วน มีเสน่ห์ แสดงให้เห็นถึงความละเอียดอ่อน ประณีต วิจิตรบรรจงในรูปลักษณ์ ตั้งแต่วัตถุดิบที่ใช้ วิธีการทำที่กลมกลืน ความพิถีพิถัน สีที่ให้ความสวยงาม มีกลิ่นหอม รสชาติของขนมหที่ละเมียดละไมชวนให้รับประทาน แสดงให้เห็นว่าคนไทยเป็นคนใจเย็น รักสงบ มีฝีมือเชิงศิลปะ

คำว่า "ขนม" เข้าใจว่ามาจากคำสองคำที่มาผสมกันคือ "ข้าวหนม" และ "ข้าวหนม" เข้าใจว่าเป็นข้าวผสมน้ำอ้อย น้ำตาล โดยอนุโลมคำว่าหนม แปลว่า หวาน ข้าวหนม ก็แปลว่า ข้าวหวาน เรียกสั้นๆ เร็วๆ ก็กลายเป็น ขนม ไป ส่วนที่ว่ามาจากข้าวหนม (ข้าวเคล้านม) นั้นดูจะเป็นตำนานแบบโบราณ อย่างข้าวมธุปายาส (ที่นางสุชาดาทำถวายพระพุทธเจ้าเมื่อตอนตรัสรู้ก็ว่าเป็นข้าวหุงกับนม) คำว่า ขนม มีใช้มาหลายร้อยปียากจะสันนิษฐานแน่นอนได้ เช่นเดียวกับไม่มีหลักฐานยืนยันแน่นอนว่า "ขนมไทย" เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยใดเป็นครั้งแรก แต่ตามประวัติศาสตร์ไทยมีหลักฐานตอนหนึ่งว่า มีการจารึกชื่อขนมในแท่งศิลาจารึก เป็นการจารึกแบบลายแท่งสมัยโบราณ ขนมที่ปรากฏ คือ "ไขกบ นกปล่อย บัวลอย อ้ายตื้อ" ตามผู้ใหญ่ดูถึงได้รู้ว่า ไขกบ หมายถึง เม็ดแมงลัก นกปล่อย หมายถึง ลอดช่อง บัวลอย หมายถึง ข้าวตอก อ้ายตื้อ หมายถึง ข้าวเหนียว ขนมทั้งสี่ใช้น้ำกระสายอย่างเดียวกันคือ "น้ำกะทิ" โดยใช้ถ้วยใส่ขนม ซึ่งเราเรียกการเลี้ยงขนม 4 อย่างนี้ว่า "ประเพณี 4 ถ้วย"

ขนมประเภทที่ใช้ข้าว (แป้ง) น้ำตาล มะพร้าว คงจะมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยาตอนต้น เพราะมีการติดต่อกับต่างประเทศ กล่าวไว้ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีท่านผู้หญิงของเจ้าพระยาวิชาเยนร์บรรดาศักดิ์ "ท้าวทองกิมม้า" ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับชาวพนักงานของหวาน ได้ประดิษฐ์คิดค้นขนมตระกูลทองเพราะมีไขผสมคือ ทองหยิบ ทองหยอด ทองพลุ ฝอยทอง ทองโปร่ง เป็นต้น

ภาพย์เห่ชมเครื่องคาว-หวาน บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ล้นเกล้ารัชกาลที่ 2 ที่ทรงพระราชนิพนธ์ ชมพระศรีสุริเยนทรา บรมราชชนนีด้วยกระบวนแต่งเครื่องเสวย ที่ไม่มีผู้ใดจะเสมอได้ในครั้งนั้น ด้วยภาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน ที่ไพเราะยิ่ง ในผีพระหัตถ์ด้วย

โคลง

สังขยาหน้าไขคุ้น

เคยมี

แกมกับข้าวเหนียว

โศกยอม

เป็นนัยนำวาท

สมรแม่ มาแม่

แถลงว่าโศกเมอพร้อม

เพียบแอ้อ ออกร

ภาพย์

\* สังขยาหน้าตั้งไข

ข้าวเหนียวใส่สีโศกแสด

เป็นนัยไม่เคลือบแคลง	แจ้งว่าเจ้าศรั้าโศกเหลือ
* ซ่าหริ่มลิ้มหวานล้ำ	แทรกใส่น้ำกะทิเจือ
วิตกอกแห่งเครือ	ได้เสพยาหริ่มพิมเสนโรย
* ลำเจียกชื่อขนม	นีกโฉมฉมหอมชวยโซย
ไกลกลืนดินแดโดย	โทยให้หาบุหรงาม
* มัสกอดกอดอย่างไร	น่าสงสัยใคร่ขอลาม
กอดเคล้นจะเห็นความ	ขนมนามนี้ยังแคลง
* ลุดดี นีน้ำขม	แผ่แผ่นกลมเพียงแผ่นแพง
โอชาหน้าไก่อแกง	แคลงของแขกแปลกกลืนอาย
* ขนมจิบเจ้าจิบห่อ	งามสมส่อประพิมพ์ประพาย
นีกน่องนุ่งจิบถาย	ชายพกจิบกลีบแนบเนียน
* รสรักยักลำน่า	ประดิษฐ์ทำขนมเทียน
คำนึ่งนึ่งนางเจียน	เทียนหล่อเหลาเกลากลึงกลม
* ทองหยิบทิพย์เทียมทัด	สามหยิบชัटनाเซยชม
หลงหยิบว่ายาม	กัมหน้าเมินเงินขวยใจ
* ขนมผิงผิงผ่าวร้อน	เพียงไฟพอนฟอกทรวงใน
ร้อนนักรักแรมไกล	เมื่อไรเห็นจะเย็นทรวง
* รังไรรอยด้วยแปง	เหมือนนกแก้งทำรังรวง
ไอ้อกนกทั้งปวง	ยังยินดีด้วยมีรัง
* ทองหยอดทอดสนิท	ทองม้วนมิตคิดความหลัง
สองปีสองปิดบัง	แต่ลำพังสองต่อสอง
* งามจริงจำมงกุฎ	ใส่ชื่อตุ้มมงกุฎทอง

เรียมร่าคำนึ่งปอง	สะอั้งน้องนั้นเคยแล
* บัวลอยเล่าห์บัวงาม	คิดบัวงามแก้วกับตน
ปลั่งเปล่งเครื่องยุคล	สถนนุชดุจประทุม
* ซ่อม่วงเหมาะมีรส	หอมปรากฏกลโกสุม
คิดสีสไบคลุม	หุ้มห่อม่วงดวงพุดตาน
* ฝอยทอง เป็นยงโย	เหมือนเส้นไหมไขของหวาน
คิดความยามเยวามาลัย	เย็บชุนใช้ไหมทองจันท

(wrrnkhdiwicak1. ออนไลน์. 2559)

4.2.1 ขนมไทยในวิถีไทย วิถีชีวิตของคนไทยนั้นเป็นสังคมเกษตรที่มีผลิตผลทางธรรมชาติอยู่มากมาย เช่น กล้วย อ้อย มะม่วง รวมไปถึงข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ฯลฯ ที่สามารถปรุงเป็นขนม ได้มากมายหลายชนิด เช่น อยากรได้ กะทิ ก็เก็บมะพร้าวมาชูดคั้นน้ำกะทิ อยากรได้ แป้งก็นำข้าวมาไม่แป้งทำขนมอร่อยๆ เช่น บัวลอย กินกันเองในครอบครัว ขนมไทยถูกนำไปใช้ในงานบุญตาม ประเพณีและงานพิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องในวิถีชีวิตชาวไทย โดยนิยมทำขนมชื่อมีมงคล ได้แก่ ขนมตระกูลทองทั้งหลาย เพราะคนไทยถือว่า "ทอง" เป็น ของดีมีมงคลทำแล้วได้มีบุญกุศล มีเงินมีทอง มีลาภยศ สรรเสริญ สมชื่อขนมนั่นเอง

4.2.2 ขนมไทยในงานประเพณี ที่นิยมใช้ในงานประเพณีต่าง ๆ มีดังนี้

1. เทศกาลสงกรานต์ ซึ่งถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ไทย จะใช้ขนมที่เป็นมงคลนาม จัดเป็นขนมชั้นดีใช้ในการทำบุญเลี้ยงพระ แล้วก็เตรียมขนมสำหรับรับรองแขกหรือ ที่มารดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ สมัยโบราณจะกวนกะละแมแต่ปัจจุบันอาจใช้ขนมอื่น ๆ ที่อร่อยและสวยงาม เช่น ขนมชั้น ขนมลูกชุบ ตามความสะดวก
2. เทศกาลเข้าพรรษา (แรม ๑ ค่ำเดือน ๘) ขนมไทยที่ใช้ได้แก่ ข้าวต้มมัด และขนมแกงบวดต่าง ๆ เช่น ฟักทองแกงบวด กล้วยบวชชี เป็นต้น
3. เทศกาลออกพรรษา มีพิธีทำบุญตักบาตรเทโว ขนมที่นิยมใช้ในการทำบุญ คือ ข้าวต้มลูกโยน
4. สารทไทย เป็นงานประเพณีที่ชาวไทยทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรผู้ล่วงลับ จะมีขนมไทยประจำภาค อาทิ

4.1 ภาคเหนือ : กล้วยตาก เพราะมีกล้วยมาก นอกจากวิถีการตาก ก็มีวิถีการกวนและวิธีการแช่อิ่ม

4.2 ภาคกลาง : กระจ่างสารท เคียงคู่กับกล้วยไข่ จ่ามงกุฏ

4.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เรียกว่า งานบุญข้าวจี๋ ขนมที่มักจะนิยมใช้ ได้แก่ ขนมเทียน ข้าวจี๋ ข้าวโป่ง

4.4 ภาคใต้ : เรียกว่างานบุญเดือนสิบ ขนมที่ใช้ได้แก่ ขนมลา ขนมกง ขนมวง

4.2.3 ขนมไทยในพิธีกรรม ขนมที่นิยมใช้ทำบุญเลี้ยงพระในงานมงคลหรือพิธีกรรมที่ขาดไม่ได้ ได้แก่ขนมตระกูลทอง เช่น ทองเอก ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง และขนมมงคลนาม เช่น ขนมกล้วยฟู ขนมชั้น ขนมจ่ามงกุฏ ขนมเสน่ห์จันทร์

1. พิธีแต่งงาน นอกจากจะมีขนมมงคลนามที่ใช้ในงานมงคลแล้ว ที่ต้องมี

1.1 ขนมกง รูปร่างเป็นล้อรถไม่มีรอยต่อ มีความเชื่อว่าจะทำให้ความรักของคู่บ่าวสาวจีรัง ไม่มีวันแยกจากกัน

1.2 ขนมโพรงแสม มีรูปร่างยาวใหญ่คล้ายกับเสาเรือน ทำให้อยู่กันยืนยาว

1.3 ขนมสามเกลอ มีลักษณะเป็นสามก้อนติดกัน ให้คู่บ่าวสาวเสี่ยงทายว่าจะอยู่ด้วยกันได้นานหรือไม่ หากขนมแยกจากกันก็ถือว่าไม่ใช่เนื้อคู่ที่แท้จริง นอกจากนี้ยังมีขนมอื่นอีก ได้แก่

1.4 ขนมใส่ไส้

1.5 ขนมฝักบัว

1.6 ขนมบัวปิ่น

1.7 ขนมนมสาว

2. พิธีบวงสรวงสังเวทยะพทยาและพระภูมิ นิยมใช้ขนมที่เป็นมงคลนามแล้วก็มีขนมตามความเชื่อ ในลัทธิพราหมณ์ คือ ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว ขนมเล็บมือนาง ขนมคันหลาว ขนมดอกจอก ขนมทองหยิบ ขนมถั่วแปบ ขนมหูช้าง ข้าวเหนียวแดง และขนมประเภทบวชต่าง ๆ

4.2.4 ขนมไทยของขวัญนานาเทศกาล ขนมไทย มีมากมายหลายชนิด ทั้งที่เป็นขนมไทยแบบโบราณ และขนมที่รับมาจากต่างประเทศจนกลืนเป็นขนมของไทย ด้วยความช่าง



ประติประดอย คัดค้านและวิวัฒนาการของคนไทย ทำให้ชนมไทย โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและมีคุณค่าในตัวเอง ปัจจุบันคนไทยหันมานิยมใช้ชนมไทย เป็นของขวัญของฝากในนานาเทศกาล ไม่ว่าจะ เป็น วันขึ้นปีใหม่ไทยหรือสากล วันคล้ายวันเกิด วันขึ้นบ้านใหม่ วันเกษียณอายุราชการ ฯลฯ

1. ชนมชั้น ความเจริญก้าวหน้าในชั้น เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนชั้น
  2. ชนมจำมงกุฎ ความเจริญก้าวหน้า เป็นหัวหน้า เลื่อนยศ
  3. ชนมถ้วยฟู ความเจริญฟูเฟื่อง รุ่งเรือง
  4. ชนมตาล ความหวานชื่น ราบรื่นของชีวิต
  5. ชนมทองเอก ความเป็นหนึ่ง
  6. ชนมลูกซุบ ความน่ารักน่าเอ็นดู มักใช้กับผู้ใหญ่ให้กับผู้น้อย
  7. ข้าวเหนียวแก้ว ความดีประเสริฐ ดุจดั่งแก้ว
  8. ชนมเสน่ห์จันทร์ ความมีเสน่ห์ดุจจันทร์วันเพ็ญ ฯลฯ
- (pahngung, ออนไลน์. 2560)

#### 4.3 ประเภทของชนมไทย

ชนมหวานไทย จะมีความหวานนำ หรือมีความหวานจนรู้สึกในลิ้นของผู้รับประทาน การทำชนมหวานไทยเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาและฝึกฝน ต้องใช้ศิลปะ วิทยาศาสตร์และความอดทน และความเป็นระเบียบ ความพิถีพิถันในการประกอบ ชนมไทยแท้ ๆ ต้องมีกลิ่นหอม หวาน มัน มีความประณีต ที่เกิดขึ้นตั้งแต่การเตรียมส่วนผสม จนกระทั่งวิธีการทำชนมไทย สามารถจัดแบ่งเป็นชนิดต่างๆ ได้ตามลักษณะกรรมวิธีในการทำ และแบ่งตามภูมิภาคของประเทศไทย

##### 4.3.1 ชนมไทยที่แบ่งตามลักษณะกรรมวิธีในการทำ

1. ประเภทกวน ส่วนมากใช้กระทะทอง กวนตั้งแต่เป็นน้ำเหลวใสจนงวด แล้วเทใส่พิมพ์หรือถาดเมื่อเย็นจึงตัดเป็นชิ้น เช่น ตะโก้ ชนมลื้มกลืน ชนมเปียกปูน ชนมศิลาอ่อน และผลไม้กวนต่าง ๆ รวมถึง ข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวแก้ว และกะละแม
2. ประเภทการนึ่ง โดยใช้ลังถึง บางชนิดเทส่วนผสมใส่ถ้วยตะไลแล้วนึ่ง บางชนิดใส่ถาดหรือพิมพ์ บางชนิดห่อด้วยใบตองหรือใบมะพร้าว เช่น ช่อม่วง ชนมชั้น ข้าวต้มผัด สาลีอ่อน สังขยา ชนมกล้วย ชนมตาล ชนมใส่ไส้ ชนมเทียน ชนม้ำดอกไม้ เป็นต้น
3. ประเภทเชื่อม เป็นการใส่ส่วนผสมลงในน้ำเชื่อมที่กำลังเดือดจนสุกได้แก่ ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง เม็ดขนุน กล้วยเชื่อม จาวตาลเชื่อม เป็นต้น

4. ประเภททอด เป็นการใส่ส่วนผสมลงในกระทะที่มีน้ำมันร้อนๆ จนสุกเช่น ก๋วยทอด ข้าวเม้าทอด ขนมกง ขนมค้างคาว ขนมฝักบัว ขนมนางเล็ด

5. ประเภทอบ ได้แก่ ขนมหม้อแกง ขนมหน้านวล ขนมกลีบลำดวน ขนมทองม้วน สาลี่แข็ง ขนมจำมงกุฏนอกจากนี้ อารจรวม ขนมครก ขนมเบื้อง ขนมดอกจำเริญที่ใช้ความร้อนบนเตาไว้ในกลุ่มนี้ด้วย

6. ประเภทต้ม ขนมประเภทนี้จะใช้หม้อหรือกระทะต้มน้ำให้เดือด ใส่ขนมลงไป จนสุกแล้วตักขึ้น นำมาคลุกหรือโรยมะพร้าว ได้แก่ ขนมถั่วแปบ ขนมต้ม ขนมเหนียว ขนมเรไร นอกจากนี้ยังรวมขนมประเภทน้ำ ที่นิยมนำมาต้มกับกะทิ หรือใส่แป้งผสมเป็นขนมเปียก และขนมที่กินกับน้ำเชื่อมและน้ำกะทิ เช่น ก๋วยบัวชชี มันแกงบวด สาคุเปียก ลอดช่อง ซ่าหริ่ม (kanchanika. ออนไลน์. 2561)

#### 4.3.2 ขนมไทยที่แบ่งตามภูมิภาคของประเทศไทย

##### 1. ขนมไทยภาคเหนือ

ส่วนใหญ่จะทำจากข้าวเหนียว และส่วนใหญ่จะใช้วิธีการต้ม เช่น ขนมเทียน ขนมวง ข้าวต้มหัวหงอก มักทำกันในเทศกาลสำคัญ เช่นเข้าพรรษา สงกรานต์ ขนมที่นิยมทำในงานบุญเกือบทุกเทศกาลคือขนมใส่ไส้หรือขนมจ็อก ขนมที่ทำซื้อได้ทั่วไปคือ ขนมปาดซึ่งคล้ายขนมศิลาอ่อน ข้าวอีตูหรือข้าวเหนียวแดง ข้าวแตนหรือข้าวแต่น ขนมเกลือ ขนมที่มีรับประทานเฉพาะฤดูหนาว ได้แก่ ข้าวหนุกงา ซึ่งเป็นงาคั่วตำกับข้าวเหนียว ถ้าใส่น้ำอ้อยด้วยเรียกงาตำอ้อย ข้าวแคบหรือข้าวเกรียบว่า ลูกก้อ ถั่วแปะยี ถั่วแระ ลูกลานต้มในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ขนมพื้นบ้านได้แก่ ขนมอาละหว่า ซึ่งคล้ายขนมหม้อแกง ขนมเป็งมั่ง ซึ่งคล้ายขนมอาละหว่าแต่มีการหมักแป้งให้ฟูก่อน ขนมส่วยทะมิน ทำจากข้าวเหนียวหนึ่ง น้ำตาลอ้อยและกะทิ ในช่วงที่มีน้ำตาลอ้อยมากจะนิยมทำขนมอีก 2 ชนิด คือ งาโบ้ ทำจากน้ำตาลอ้อยเคี้ยวให้เหนียวคล้ายตั้งเมแล้วคลุกงากับแป้โหย่ ทำจากน้ำตาลอ้อยและถั่วแปะยี มีลักษณะคล้ายถั่วตัด (webkhnmtiixarixey. ออนไลน์. 2560)

##### 2. ขนมไทยภาคกลาง

ส่วนใหญ่ทำมาจากข้าวเจ้า เช่น ข้าวตัง นางเล็ด ข้าวเหนียวมูน และมีขนมที่หลุดลอดมาจาก ร้ววัง จนแพร่หลายสู่สามัญชนทั่วไป เช่น ลูกชุบ หม้อข้าวหม้อแกง ฝอยทอง ทองหยิบ ขนมตาล ขนมกล้วย ขนมเผือก เป็นต้น ขนมไทยเป็นเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมประจำชาติไทยอย่างหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันดี เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความละเอียดอ่อนประณีตในการทำ ตั้งแต่วัตถุดิบ วิธีการทำ ที่

กลมกลื่น พิถีพิถัน ในเรื่องรสชาติ สี สัน ความสวยงาม กลิ่นหอม รูปลักษณะชวนรับประทานตลอดจนกรรมวิธีการรับประทาน ขนมแต่ละชนิด ซึ่งยังแตกต่างกันไปตามลักษณะของขนมชนิดนั้น ๆ ขนมไทยที่นิยมทำกันทุก ๆ ภาคของประเทศไทย ในพิธีการต่าง ๆ เนื่องในการทำบุญเลี้ยงพระ ก็ คือ ขนมจากไข่ และมักถือเคล็ดจากชื่อและลักษณะของขนมนั้น ๆ (khn-m-thi. ออนไลน์. 2560)



ภาพที่ 19 ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง  
ที่มา : petmaya. ออนไลน์ : 2563

### 3. ขนมไทยภาคอีสาน

เป็นขนมที่ทำกันง่าย ๆ ไม่พิถีพิถันมากเหมือนขนมภาคอื่น ขนมพื้นบ้านอีสาน ได้แก่ ข้าวจี๊ บายมะขามหรือมะขามบ่ายข้าว ข้าวโป่ง นอกจากนี้มักเป็นขนมในงานบุญพิธี ที่เรียกว่า ข้าวประดับดิน โดยชาวบ้านนำข้าวที่ห่อใบตอง มัดด้วยตอกแบบข้าวต้มมัด กระจายสารท ข้าวทิพย์ ข้าวยาคุ ขนมพื้นบ้านของจังหวัดเลยมักเป็นขนมง่าย ๆ เช่น ข้าวเหนียวนึ่งจิ้มน้ำผึ้ง ข้าวบ่ายเกลือ คือข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนจิ้มเกลือให้พอมือสเค็ม ถ้ามีมะขามจะเอามาใส่เป็นไส้เรียกมะขามบ่ายข้าว น้ำอ้อยกะทิ ทำด้วยน้ำอ้อยที่เคี่ยวจนเหนียว ใส่ถั่วลิสงคั่วและมะพร้าวซอย ข้าวพองทำมาจากข้าวตากคั่วใส่มะพร้าวหั่นเป็นชิ้น ๆ และถั่วลิสงคั่ว กวนกับน้ำอ้อยจนเหนียวเทใส่ถาด ในงานบุญต่าง ๆ จะนิยมทำขนมปาด (คล้ายขนมเปียกปูนของภาคกลาง) ลอดช่อง และขนมหมก (แป้งข้าวเหนียวไม่ ปั้นเป็นก้อนกลมใส่ไส้กระฉีก ห่อเป็นสามเหลี่ยมคล้ายขนมเทียน นำไปนึ่ง) (thaigoodview. ออนไลน์. 2560)



ภาพที่ 20 กระยาสารท  
ที่มา : klumwangthong. ออนไลน์ : 2563

#### 4. ขนมไทยภาคใต้

ชาวใต้มีความเชื่อในเทศกาลวันสารทเดือนสิบ จะทำบุญด้วยขนมที่มีเฉพาะในท้องถิ่นภาคใต้เท่านั้น เช่น ขนมลา ขนมพอง ข้าวต้มห่อด้วยใบกะพ้อ ขนมบ้าหรือขนมลูกสะบ้า ขนมดีซำหรือเมซำ ขนมเจาะหูหรือเจาะรู ขนมไข่ปลา ขนมแดง เป็นต้น ตัวอย่างของขนมพื้นบ้านภาคใต้ ได้แก่

4.1 ขนมหน้าไข่ ทำจากแป้งข้าวเจ้ารวดกับน้ำตาล นำไปนึ่ง หน้าขนมทำด้วย กะทิผสมไข่ น้ำตาล เกลือ ตะไคร้และหัวหอม ราดบนตัวขนม แล้วนำไปนึ่งอีกครั้ง

4.2 ขนมขมิ้นไม้ เป็นขนมของชาวไทยมุสลิม ทำจากมันสำปะหลังนำไปต้มให้สุก โรยด้วยแป้งข้าวหมาก เก็บไว้ 1 คืน 1 วันจึงนำมารับประทาน

4.3 ขนมจู้จุน ทำจากแป้งข้าวเจ้ารวดกับน้ำเชื่อม แล้วเอาไปทอด มีลักษณะเหนียวและอมน้ำมัน

4.3 ขนมคอเป็ด ทำจากแป้งข้าเจ้าผสมกับแป้งข้าวเหนียว นวดรวมกับไข่ไก่ รีดเป็นแผ่น ตัดเป็นชิ้นๆ เอาไปทอด สุกแล้วเอาไปเคล้ากับน้ำตาลโตนดที่เคี่ยวจนเหนียว

4.5 ขนมคนที ทำจากใบคนที ผสมกับแป้งและน้ำตาล นึ่งให้สุก คลุกกับมะพร้าวขูด จิ้มกับน้ำตาลทราย

4.6 ขนมกอแหละ ทำจากแป้งข้าวเจ้ากวนกับกะทิและเกลือ เทใส่ถาด โรยต้นหอม ตัดเป็นชิ้นๆ โรยหน้าด้วย มะพร้าวขูดคั่ว กุ้งแห้งป่น และน้ำตาลทราย

4.7 ขนมก้านบัว ทำจากข้าวเหนียวนึ่งสุก นำไปโขลกด้วยครกไม้จนเป็นแป้ง รีดให้แบน ตากแดดจนแห้ง ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทอดให้สุก ฉาบด้วยน้ำเชื่อม

4.8 ข้าวเหนียวเซงา เป็นข้าวเหนียวนึ่งสุก ตำผสมงา และน้ำตาล

4.9 ข้าวเหนียวเสื่อเกลือค คล้ายข้าวโพดคลุกของภาคกลางแต่เปลี่ยนข้าวโพดเป็นข้าวเหนียวนึ่งสุกและใส่กะทิด้วย

4.10 ขนมขี้หมาพองเซ มีลักษณะเป็นก้อนๆ ทำจากข้าวเหนียวคั่วสุกจนเป็นสีน้ำตาล ตำให้ละเอียดเคล้ากับมะพร้าวขูด น้ำตาลโตนดที่เคี่ยวจนข้น เคล้าให้เข้ากันดี แล้วปั้นเป็นก้อน (kanoomthai31. ออนไลน์. 2560)

#### 5. จิตวิทยาผู้บริโภค

##### 5.1 ความหมายของจิตวิทยาผู้บริโภค

การศึกษาปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การ และกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มดังกล่าวใช้เลือกสรร รักษา และกำจัด สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ บริการ ประสบการณ์ หรือแนวคิด เพื่อสนองความต้องการและผลกระทบที่กระบวนการเหล่านี้มีต่อผู้บริโภคและสังคม ผู้บริโภคเป็นการผสมผสานจิตวิทยา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยาสังคม และเศรษฐศาสตร์ เพื่อพยายามทำความเข้าใจกระบวนการการตัดสินใจของผู้ซื้อทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล พฤติกรรมของผู้บริโภคศึกษา ลักษณะเฉพาะของผู้บริโภคปัจเจกชน อาทิ ลักษณะทางประชากรศาสตร์และตัวแปรเชิงพฤติกรรม เพื่อพยายามทำความเข้าใจความต้องการของประชาชน พฤติกรรมผู้บริโภคโดยทั่วไปก็ยังพยายามประเมินสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคโดยกลุ่มบุคคล เช่น ครอบครัว มิตรสหาย กลุ่มอ้างอิง และสังคมสิ่งแวดล้อมด้วย

การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคมีรากฐานมาจากพฤติกรรมศาสตร์ของผู้บริโภค ซึ่งแสดงบทบาทที่แตกต่างกัน 3 บท ได้แก่ ผู้ใช้ ผู้จ่าย และผู้ซื้อ ผลการวิจัยได้แสดงว่าพฤติกรรมผู้บริโภคนั้นยากที่จะพยากรณ์แม้กระทั่งโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นเอง การตลาดความสัมพันธ์ คือ สิ่งหนึ่งที่ทรงคุณค่าและมีอิทธิพลสำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค เพราะมันมีจุดสนใจที่โดดเด่นในการรื้อฟื้นความหมายที่แท้จริงของการตลาด ด้วยการยอมรับความสำคัญของลูกค้าหรือผู้ซื้อ การรักษาผู้บริโภค การจัดการความสัมพันธ์ต่อผู้บริโภค การปรับตามปัจเจกบุคคล การปรับตามผู้บริโภค และการตลาดแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ก็เป็นสิ่งที่ได้ให้ความสำคัญมากขึ้น การทำหน้าที่เชิงสังคมสามารถจัดประเภทเป็นทางเลือกของสังคมและการทำหน้าที่สวัสดิการ (hlakkartlad14. ออนไลน์. 2560)

## 5.2 พฤติกรรมศาสตร์ของผู้บริโภค

พฤติกรรมศาสตร์ของผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมศาสตร์ของผู้บริโภคขั้นสุดท้ายที่ซื้อสินค้าและบริการไปเพื่อกินเองใช้เอง หรือเพื่อกินหรือใช้ภายในครัวเรือน ผู้บริโภคทุกคนที่ซื้อสินค้าและบริการไปเพื่อวัตถุประสงค์เช่นว่านี้รวมกันเรียกว่าตลาดผู้บริโภค ผู้บริโภคทั่วโลกนั้น มีความแตกต่างกันในลักษณะประชากรอยู่หลายประเด็น เช่น ในเรื่องของอายุ รายได้ ระดับการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และรสนิยม เป็นต้น ทำให้พฤติกรรมการณ์การใช้ การซื้อ และความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์แตกต่างกันออกไป ทำให้มีการซื้อการบริโภคสินค้าและบริการหลาย ๆ ชนิดที่แตกต่างกันออกไป นอกจากลักษณะประชากรดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกที่ทำให้มีการบริโภคแตกต่างกัน

5.2.1 สิ่งเร้า (Stimuli) ในทางการตลาดนั้น เราแบ่งสิ่งเร้าออกเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งเร้าทางการตลาดกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของผู้บริโภค

1. สิ่งเร้าทางการตลาด ได้แก่ สิ่งที่เราเรียกว่า ส่วนประสมทางการตลาด หรือ 4Ps อันได้แก่ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาดนั่นเอง สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ทางการตลาด ที่อยู่ล้อมรอบผู้บริโภคได้แก่ เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม การเมือง / กฎหมาย และวัฒนธรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค

2. สิ่งเร้าเหล่านี้นับเป็นตัวนำเข้าหรือ input ที่จะเข้าไปยังกล่องดำของผู้บริโภค และส่งผลให้มีการตอบสนองออกมาเป็น output

5.2.3 กล่องดำ (Black box) คำคำนี้เป็นนามธรรม โดยสมมติว่ากล่องดำเป็นที่รวมเอาปัจจัยต่าง ๆ ที่ว่านี้ได้แก่ วัฒนธรรม สังคม ลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะทางจิตวิทยาของผู้บริโภคแต่ละคนเอาไว้ นอกไปจากนี้ในกล่องดำยังมีกระบวนการตัดสินใจซื้ออยู่อีกด้วย สิ่งเร้าเมื่อมาถึงกล่องดำจะถูกปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวตกแต่งขัดเกลาแปรรูปออกมาเป็นการตอบสนอง ถ้าการตอบสนองเป็นไปในทางบวก กระบวนการตัดสินใจซื้อทำงาน จนกระทั่งมีการซื้อเกิดขึ้นตามมา ถ้าการตอบสนองเป็นไปในทางลบ ผู้บริโภคคงไม่ลงมือซื้อ

5.2.4 การตอบสนอง (Response) เป็นผลลัพธ์จากอิทธิพลของปัจจัยและกลไกการทำงานของกระบวนการตัดสินใจซื้อที่อยู่ในกล่องดำของผู้บริโภค ถ้าการตอบสนองเป็นไปในทางบวก จะสังเกตเห็นผู้บริโภคไปเลือกผลิตภัณฑ์ที่จะซื้อ เลือกตราผลิตภัณฑ์ที่จะซื้อเลือกร้านค้าที่จะซื้อ เลือกจังหวัดเวลาที่ซื้อ และเลือกจำนวนที่จะซื้อ เป็นต้น (elearning.bu. ออนไลน์. 2561)

### 5.3 กระบวนการทางจิต

5.3.1 การจูงใจ (Motivation) ในทางจิตวิทยาเชื่อกันว่าการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ต้องมีสิ่งจูงใจเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความต้องการและเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ดังนั้นการตลาดจึงพยายามที่จูงใจผู้บริโภค โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการในผลิตภัณฑ์ของตน โดยอาศัยสิ่งจูงใจทางการตลาด แต่การที่นักการตลาดจะจัดสิ่งกระตุ้นอย่างนั้นจำเป็นต้องศึกษาถึงความต้องการของมนุษย์ให้เข้าใจก่อน นักจิตวิทยาได้เสนอทฤษฎีการจูงใจของมนุษย์ไว้มากมาย แต่ทฤษฎีที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ได้แก่ ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ และทฤษฎีการจูงใจของพรอยด์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation) มาสโลว์กล่าวว่าบุคคลจะมีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) ที่สามารถเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ ความต้องการของร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการความปลอดภัย(Safety Needs) ความต้องการทางสังคมหรือความต้องการการยอมรับและ

ความรัก (Social Needs) ความต้องการการนับถือ (Esteem Needs) และความต้องการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต (Self-Actualization Needs) ความต้องการของคนเราอาจเกิดขึ้นได้พร้อม ๆ กันหลายขั้นตอน แต่ละบุคคลจะพยายามตอบสนองความต้องการที่สำคัญที่สุดหรือมากที่สุดก่อน เมื่อบุคคลได้สิ่งที่มาบำบัดความต้องการแล้วความจำเป็นในสิ่งนั้นก็หมดไป

ดังนั้น นักการตลาดจะต้องพยายามศึกษาถึงความต้องการในแต่ละขั้นตอนของมนุษย์แล้วนำมาพิจารณาว่าผลิตภัณฑ์ของบริษัทสามารถตอบสนองความต้องการอะไรได้บ้าง แล้วจึงได้ใช้เครื่องมือทางการตลาดเพื่อจูงใจผู้บริโภคให้เกิดความต้องการในผลิตภัณฑ์ของบริษัท เช่น สำหรับบุคคลที่ต้องการความปลอดภัยในการเดินทางโดยรถยนต์ รถยนต์ยี่ห้อ ซี. ได้ใช้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (สิ่งกระตุ้นทางการตลาด) ให้เพิ่มความปลอดภัยในการขับขี่โดยใช้เทคโนโลยีจากอากาศยาน พร้อมกับการโฆษณา (สิ่งกระตุ้นทางการตลาด) ให้ผู้บริโภคได้รับทราบโดยหวังว่าผู้บริโภคจะเกิดความต้องการและซื้อรถยนต์ยี่ห้อนี้ (stou. ออนไลน์. 2560)

2. ทฤษฎีการจูงใจของฟรอยด์ (Freud's Theory of Motivation) ฟรอยด์ค้นพบว่าพฤติกรรมของมนุษย์จะถูกควบคุมโดยความคิดพื้นฐาน 3 ระดับ ที่เรียกว่า อิด (Id) อีโก้หรืออัตตา (Ego) และซูเปอร์อีโก้หรืออีอัตตา (Superego) แล้วแต่ว่าบุคคลนั้น ๆ จะมีความคิดพื้นฐานในส่วนใดที่มีอิทธิพลมากที่สุดและโดยปกติบุคคลจะไม่ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเอง การที่นางสาวสุดสวยเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ที่มีรูปทรงปราดเปรียว และราคาแพง โดยให้เหตุผลว่าเพราะต้องการความปลอดภัยในการขับขี่ แต่ลึกๆไปเธออาจต้องการแสดงให้คนอื่นถึงฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเธอด้วย และในส่วนลึกที่สุดนางสาวสุดสวยอาจซื้อรถคันนี้เพราะให้ความรู้สึกที่ว่าตัวเองยังเป็นวัยรุ่น (อายุน้อยลง) และสามารถดึงดูดความสนใจของเพศตรงข้ามได้ดี ดังนั้น นักการตลาดจึงอาจจัดทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุหรือสิ่งจูงใจที่แท้จริงในการซื้อของผู้บริโภค โดยทำการเก็บข้อมูลในส่วนความรู้สึกนึกคิด ๆ ของผู้บริโภคกลุ่มเล็ก ๆ โดยใช้เทคนิคที่เรียกว่า "Projective techniques" เพื่อที่จะดึงเอาอีโก้ และซูเปอร์อีโก้ออกไป และให้กลุ่มตัวอย่างตอบความต้องการที่แท้จริง เพื่อนักการตลาดจะได้เข้าใจถึงพฤติกรรมและสิ่งจูงใจที่แท้จริงของผู้บริโภค ตัวอย่างผลของการวิจัยพบว่าผู้บริโภคไม่ชอบลูกพรุนเพราะผิวหยาบของลูกพรุนทำให้คิดถึงความเจ็บป่วย และความแก่ หรือการที่แม่บ้านให้ความสำคัญกับการอบขนมเค้กเพราะให้ความรู้สึกเหมือนการให้กำเนิดบุตร เป็นต้น (stou. ออนไลน์. 2560)

5.3.2 การรับรู้ (Perception) การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลเลือกจัดประเภทตีความ และรับรู้ข้อมูลหรือสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นหรือได้รับ เมื่อผู้บริโภคได้รับสิ่งกระตุ้นจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ไม่ว่าจะเป็นการได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น การสัมผัส หรือได้สัมผัสก็ตาม ผู้บริโภคแต่

ละคนจะเกิดการรับรู้และตีความข้อมูลด้วยความรู้สึกร่วมตัวของคนที่มีย่อลักษณะทางกายภาพของสิ่งเร้าความสัมพันธ์ของสิ่งเร้ากับสิ่งแวดล้อม และเงื่อนไขของแต่ละบุคคล (ประสบการณ์ในอดีต) เช่น นางสาวสุดสวยเห็นสิ่งเร้า xx อาจคิดว่าเป็น ภาพรั้วบ้านหรืออักษร X ในภาษาอังกฤษ แต่หากพบเห็นในชั่วโมงคณิตศาสตร์จะเข้าใจว่าเป็นตัวแปร X ในวิชาคณิตศาสตร์ ในขณะที่เด็กชายอายุ 4 ขวบ อาจคิดว่าเป็นเครื่องหมายผิด (x) ก็ได้ ตามปกติผู้บริโภคมักจะพบเห็นสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ มากมาย เช่น ในการดูโทรทัศน์ รายการเกมส์เศรษฐี นางสาวสุดสวยได้เห็นภาพยนตร์ โฆษณาสินค้าต่าง ๆ มากมาย แต่จะรับรู้โฆษณาเพียงบางชิ้นเท่านั้น ทั้งนี้เป็นกลไกทางธรรมชาติของมนุษย์ที่จะมีการเลือกรับสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ เพื่อป้องกันการสับสน ตามปกติผู้บริโภคมักจะเลือกรับรู้เฉพาะสิ่งกระตุ้นที่ตรงกับความเชื่อหรือทัศนคติและเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการหรือการรับรู้ต่อตนเอง (Self Perception) ตนเท่านั้น และการรับรู้ของบุคคลจะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล นักการตลาดจะต้องระลึกว่าบุคคลจะเลือกรับรู้เฉพาะสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการและตรงกับการรับรู้ต่อตนเอง (Self Perception) ซึ่งการรับรู้ต่อตนเอง หมายถึงการที่ผู้บริโภครับรู้ต่อตนเองว่าเป็นอย่างไร เช่น นางสาวสุดสวยรู้ว่าตนเองเป็นนักธุรกิจ นางสมศรีรับรู้ตนเองว่าเป็นแม่บ้านที่ดี ทั้งสองจะเลือกรับรู้โฆษณาต่าง ๆ ที่พบเห็นที่ต่างกัน เช่น นางสาวสุดสวยจะเลือกรับรู้โฆษณารถยนต์ยี่ห้อที่สวย ปราดเปรี้ยว เหมาะสมกับสาวนักธุรกิจ ในขณะที่นางสมศรีอาจจะเลือกรับรู้โฆษณาเกี่ยวกับน้ำมันพืชงานเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งในการเลือกรับรู้ของทั้งสองจะดูจากเนื้อหาของโฆษณาและลักษณะของตัวพรีเซ็นเตอร์ (Presenter) ด้วย ดังนั้นในการที่จะจัดสิ่งเร้าทางการตลาดเพื่อให้ผู้บริโภคมองเห็นได้ หากเป็นชิ้นงานโฆษณาจะต้องคำนึงถึงลักษณะของพรีเซ็นเตอร์ และหากเป็นสินค้าที่ใช้กันทั่ว ๆ ไป อาจจะต้องเน้นที่บรรจุภัณฑ์ที่ดูสะอาดและตรงกับการรับรู้ของตนเองของกลุ่มเป้าหมาย เช่น แชมพูของสาววัยรุ่นจะมีสีสรรของบรรจุภัณฑ์แบบหนึ่ง ขณะที่แชมพูของวัยรุ่นชายจะมีสีสรรของบรรจุภัณฑ์อีกแบบหนึ่ง เป็นต้น (stou. ออนไลน์. 2560)

5.3.3 การเรียนรู้ (Learning) การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือประพัตติเข้าไปในพฤติกรรมของผู้บริโภค และมีผลเป็นอย่างมาก ต่อทัศนคติและความเชื่อของบุคคลนั้น ผู้บริโภคอาจเกิดการเรียนรู้จากพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น นางสาวทาทำเคยใช้แชมพูยี่ห้อ เอ. แล้วผมนุ่มสวย ครั้งต่อไปจึงซื้อมาใช้อีกเพราะเกิดการเรียนรู้ว่าแชมพูยี่ห้อนี้ดี หรือผู้บริโภคอาจเกิดการเรียนรู้จากการบอกเล่าที่เป็นประสบการณ์ของบุคคลอื่น เช่น คุณแม่บอกว่าดีหรือดาราภาพยนตร์ที่ชื่นชอบบอกว่าใช้แล้วดี เป็นต้น ดังนั้นนักการตลาดอาจใช้วิธีการโฆษณาแบบซ้ำ ๆ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการเรียนรู้ในผลิตภัณฑ์ของตน และทำให้เกิดพฤติกรรมที่ซื้อซ้ำได้ (stou. ออนไลน์. 2560)



5.3.4 ความเชื่อ (Beliefs) ความเชื่อเป็นความคิดของผู้บริโภคที่ยึดถือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีต ซึ่งความเชื่อเรื่องนี้อาจไม่มีเหตุผลก็ได้ เช่น การที่คนเชื่อว่า หากจะออกจากบ้านแล้วมีจิ้งจกร้องทักจะพบโชคร้ายจึงไม่ควรออกจากบ้านในวันนั้น หรือเป็นความเชื่อที่เกิดจากประสบการณ์ในการใช้สินค้าของตนโดยตรง เช่น เคยเชื่อมั่นว่าใช้มะกรูดสระผมแล้วดี และมีแชมพูยี่ห้อหนึ่งโฆษณาว่าผสมมะกรูดก็เลยลองซื้อมาใช้ (เพราะตรงกับความเชื่อเดิม) และปรากฏว่าใช้แล้วผมนุ่มและตกต่ำขึ้น ผู้บริโภครายนี้ก็จะเกิดความเชื่อถือในแชมพูยี่ห้อนี้ และอาจจะเชื่อไปถึงผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มาจากผู้ผลิตรายเดียวกันนี้ด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความเชื่อถือของผู้บริโภคจะมีผลเป็นอย่างมากต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค ดังนั้นนักการตลาดจะต้องติดตามอยู่เสมอหากพบว่าผู้บริโภคมีความเชื่อถือในด้านลบต่อบริษัท หรือผลิตภัณฑ์ของบริษัท จะต้องดำเนินการแก้ไขความเชื่อที่ผิดพลาดนั้น(stou. ออนไลน์. 2560)

5.3.5 ทศนคติ (Attitude) ทศนคติเป็นการประเมินที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในด้านบวกและลบ เช่น ผู้บริโภคอาจมีทศนคติต่อการใช้น้ำตาลทรายชงกาแฟว่าทำให้มีแคลอรีสูง เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เพราะฉะนั้นน้ำตาลทรายไม่ดีจึงเลิกใช้น้ำตาลทราย เป็นต้น หรืออาจเกิดทศนคติต่อผลิตภัณฑ์ในด้านความพอใจ หรือความไม่พอใจ เช่น เมื่อได้ทดลองสารสังเคราะห์ที่ให้ความหวานเหมือนน้ำตาลแต่ให้แคลอรีต่ำกว่าน้ำตาลยี่ห้อหนึ่ง แล้วขอรสชาติแต่รู้สึกว่ารากาแพงเกินไปจึงไม่ซื้อมาใช้ จะเห็นได้ว่าทศนคติจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค นอกจากนี้ผู้บริโภคจะมีทศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ เสมอ เช่น ทศนคติต่อศาสนา การเมือง เสื้อผ้า ดนตรี อาหาร และอื่น ๆ ซึ่งทศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ จะมีความเกี่ยวข้องกันเสมอ นักการตลาดจะต้องพยายามเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในทศนคติของบุคคลแล้วมากกว่าจะพยายามเปลี่ยนทศนคติของบุคคล เช่น การเสนอผลิตภัณฑ์ที่ไม่ขัดต่อกฎของวัฒนธรรมและสังคมนักการตลาดจำเป็นที่จะต้องศึกษาหลักเกณฑ์การตัดสินใจซื้ออันเป็นผลมาจากปัจจัยทางวัฒนธรรม สังคม ลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะทางจิตวิทยา ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อนักการตลาด เนื่องจากมีประโยชน์ต่อการพิจารณาความสนใจของผู้ซื้อที่มีต่อผลิตภัณฑ์ เพื่อนำไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ตัดสินใจด้านราคา จัดช่องทางจัดจำหน่าย และส่งเสริมการตลาด ทำให้ผู้บริโภคเกิดทศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์และบริษัท(stou. ออนไลน์. 2560)

#### 5.4 กระบวนการตัดสินใจซื้อ (The stages of the buying decision process)

5.4.1 การรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา (problem/need recognition) ในขั้นตอนแรกผู้บริโภคจะตระหนักถึงปัญหา หรือความต้องการในสินค้าหรือการบริการ ซึ่งความต้องการหรือปัญหานั้นเกิดขึ้นมาจากความจำเป็น (needs) ซึ่งเกิดจาก

1. สิ่งกระตุ้นภายใน (internal stimuli) เช่น ความรู้สึกหิวข้าว กระจายน้ำ
2. สิ่งกระตุ้นภายนอก (external stimuli) อาจเกิดจากการกระตุ้นของส่วนประสมทางการตลาด (4 P's) เช่น เห็นขนมเค้กน่ากิน จึงรู้สึกหิว เห็นโฆษณาสินค้าในโทรทัศน์ กิจกรรมส่งเสริมการตลาดจึงเกิดความรู้สึกอยากซื้อ อยากได้ เห็นเพื่อนมีรถใหม่แล้วอยากได้ เป็นต้น

5.4.2 การแสวงหาข้อมูล (information search) เมื่อผู้บริโภคทราบถึงความต้องการในสินค้าหรือบริการแล้ว ลำดับขั้นตอนต่อไปผู้บริโภค ก็จะทำการแสวงหาข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ โดยแหล่งข้อมูลของผู้บริโภค แบ่งเป็น

1. แหล่งบุคคล (personal sources) เช่น การสอบถามจากเพื่อน ครอบครัว คนรู้จักที่มีประสบการณ์ในการใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ

2. แหล่งทางการค้า (commercial sources) เช่น การหาข้อมูลจากโฆษณาตามสื่อต่าง ๆ พนักงานขาย ร้านค้า บรรจูกภัณฑ์

3. แหล่งสาธารณชน (public sources) เช่น การสอบถามจากรายละเอียดของสินค้าหรือบริการจากสื่อมวลชน หรือองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค

4. แหล่งประสบการณ์ (experiential sources) เกิดจากการประสบการณ์ส่วนตัวของผู้บริโภคที่เคยทดลองใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มาก่อน

5.4.3 การประเมินทางเลือก (evaluation of alternatives) เมื่อได้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 แล้ว ในขั้นตอนต่อไปผู้บริโภคก็จะทำการประเมินทางเลือก โดยในการประเมินทางเลือกนั้น ผู้บริโภคต้องกำหนดเกณฑ์หรือคุณสมบัติที่จะใช้ในการประเมิน ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้บริโภคจะเลือกซื้อรถยนต์ จะมีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา เช่น ยี่ห้อ ราคา รูปแบบ การตกแต่งภายใน-ภายนอก บริการหลังการขาย ราคาขายต่อ เป็นต้น

5.4.4 การตัดสินใจซื้อ (purchase decision) หลังจากที่ได้ทำการประเมินทางเลือกแล้ว ผู้บริโภคก็จะเข้าสู่ขั้นของการตัดสินใจซื้อ ซึ่งต้องมีการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ตรายี่ห้อที่ซื้อ (brand decision)
2. ร้านค้าที่ซื้อ (vendor decision)
3. ปริมาณที่ซื้อ (quantity decision)
4. เวลาที่ซื้อ (timing decision)
5. วิธีการในการชำระเงิน (payment-method decision)

5.4.5 พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (postpurchase behavior) หลังจากที่ลูกค้าได้ทำการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการไปแล้วนั้น นักการตลาดจะต้องทำการตรวจสอบความพึงพอใจภายหลังการซื้อ ซึ่งความพึงพอใจนั้นเกิดขึ้นจากการที่ลูกค้าทำการเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นจริง กับสิ่งที่คาดหวัง ถ้าคุณค่าของสินค้าหรือบริการที่ได้รับจริง ตรงกับที่คาดหวังหรือสูงกว่าที่ได้คาดหวังเอาไว้ ลูกค้าก็จะเกิดความพึงพอใจในสินค้าหรือบริการนั้น โดยถ้าลูกค้ามีความพึงพอใจก็จะเกิดพฤติกรรมในการซื้อซ้ำ หรือบอกต่อ เป็นต้น แต่เมื่อใดก็ตามที่คุณค่าที่ได้รับจริงต่ำกว่าที่ได้คาดหวังเอาไว้ ลูกค้าก็จะเกิดความไม่พึงพอใจ พฤติกรรมที่ตามมาก็คือ ลูกค้าจะเปลี่ยนไปใช้ผลิตภัณฑ์ของคู่แข่ง และมีการบอกต่อไปยังผู้บริโภคคนอื่น ๆ ด้วย (stou. ออนไลน์. 2560)

## 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิมพ์สิริ เพียงดวงใจ (2556) โครงการออกแบบหนังสือภาพคำศัพท์ ไทย-อังกฤษ ชุดอาณาจักรสัตว์โลก (Childrens Picture Dictionary Book Illustration Design Title: World of The Animals) การจัดทำศิลปะนิพนธ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบหนังสือภาพคำศัพท์ ไทย-อังกฤษ ชุด อาณาจักรสัตว์โลก สำหรับเด็กและเยาวชนในช่วงอายุ 6-8 ปี ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีเป็นการศึกษาข้อมูลภาคเอกสารและภาคสนาม ผู้ศึกษาได้ทำการ รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบหนังสือภาพคำศัพท์ การจัดองค์ประกอบ และการใช้เทคนิคการสร้างคาแรคเตอร์ด้วยโปรแกรม Illustrator ให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานได้ ภาคปฏิบัติผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ แล้วจึงได้ออกแบบภาพประกอบหนังสือภาพคำศัพท์ ไทย-อังกฤษ โดยให้มีลักษณะที่เหมาะสมแก่กลุ่มเป้าหมาย และนำมาสร้างสรรค์งานภาพประกอบด้วยโปรแกรม Illustrator ซึ่งขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ มีการปรึกษาและขอแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อความสมบูรณ์และความถูกต้องเหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า โครงการออกแบบหนังสือภาพคำศัพท์ ไทย-อังกฤษ ชุดอาณาจักรสัตว์โลก จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็ก ให้สาระความรู้ทั้งในด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสัตว์ชนิดต่าง ๆ มีการออกแบบคาแรคเตอร์ออกมาให้มีสีสันทันเหมาะแก่กลุ่มเป้าหมาย และนอกจากให้ความรู้ต่าง ๆ แล้ว ยังสามารถเสริมสร้างจินตนาการให้กับกลุ่มเป้าหมายได้อีกด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามที่ผู้ศึกษา และสร้างสรรค์ผลงานได้ออกแบบให้สมบูรณ์ตามต้องการ (slideshare. ออนไลน์. 2560)

ปัจฉิมพร พรกิตติภัทร (2554) โครงการออกแบบภาพประกอบหนังสือ ชุดแต่งกายประจำชาติภายใต้แนวคิด “ไปเที่ยวเอเชียกันเถอะ” (Design Illustrated books. Traditional Clothing.

Concept Let's Go To Asia.) โครงการออกแบบภาพประกอบหนังสือ ชุดแต่งกายประจำชาติ ชาติภายใต้ แนวคิด “ไปเที่ยวเอเชียกันเถอะ” นำเสนอผลงานภาพประกอบ 8 ภาพ เป็นหนังสือ 1 เล่ม ขนาด 8.5 x 8 นิ้วจำนวน 25 หน้ารวมปก โดยการสร้างสรรค์ภาพประกอบด้วยเทคนิคจาก คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยภาคทฤษฎีเป็นการศึกษาข้อมูลทางด้านเอกสารและภาคสนามโดยผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูล แล้ว นำมาทำการวิเคราะห์ กำหนดแนวความคิดในการออกแบบภาพประกอบหนังสือชุดแต่งกายประจำ ชาติภายใต้ แนวคิด “ไปเที่ยวเอเชียกันเถอะ” ในสไตล์ตัวการ์ตูน SD ตามที่ได้ ทำการสำรวจ กลุ่มเป้าหมาย ตัวการ์ตูนหน้าตาสวยงามมีความเป็นมิตร เน้นสีสดใส สามารถดึงดูดความสนใจ กลุ่มเป้าหมายให้ อยากรู้และเรียนรู้เรื่องชุดประจำชาติและสถานที่สำคัญของแต่ละประเทศในทวีป เอเชียได้ง่ายขึ้น ส่วนภาคปฏิบัติผู้ศึกษา ใช้แนวความคิดที่ผ่านการวิเคราะห์ จึงได้ ออกแบบ ภาพประกอบหนังสือ โดยเทคนิคจากคอมพิวเตอร์ จากนั้นจึงนำมาสร้างสรรค์ในคอมพิวเตอร์ โดยใช้ โปรแกรม Adobe Illustrator ตามที่ได้ ศึกษาจากหนังสือ และขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทำให้ มี ทักษะในการทำงานมากขึ้น เพื่อความสมบูรณ์และถูกต้องเหมาะสม

จากการศึกษา พบว่า ภาพประกอบหนังสือ ชุดแต่งกายประจำชาติภายใต้ แนวคิด “ไปเที่ยว เอเชียกันเถอะ” มุ่งหมายให้ ภาพเกิดความสมบูรณ์ องค์ประกอบสวยงาม มีเนื้อหาข้อมูลให้สอดคล้อง กับเนื้อหาในหนังสือเรียน ให้กลุ่มเป้าหมายรู้จักวัฒนธรรมการแต่งกายชุดประจำชาติ และ สถาปัตยกรรมที่สำคัญทั้ง 8 ประเทศ ขนาดของภาพประกอบ 8.5 x 8 นิ้ว พิมพ์เป็นหนังสือ จำนวน 25 หน้า รวมปก (slideshare. ออนไลน์. 2560)

ณัฐพล สนามทอง (2554) โครงการออกแบบภาพประกอบกราฟิกผีไทย 9 ชนิด เพื่อส่งเสริม การขาย ร้าน ดาร์คไลต์ (Project illustrations graphic design to promote the sale of stores in darklight) โครงการออกแบบภาพประกอบกราฟิกผีไทย 9 ชนิด ส่งเสริมการขายร้าน ดาร์คไลต์ นำเสนอผลงานภาพประกอบจำนวน 9 ภาพ ได้ดำเนินงานค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ โดยภาคทฤษฎีเป็นการศึกษาข้อมูลทางด้านเอกสารและภาคสนามโดยผู้ศึกษาได้รวบรวม ข้อมูล ศึกษาข้อมูลผีไทยทั้ง 9 ชนิด แล้วนำมาทำการวิเคราะห์กำหนดแนวความคิดออกแบบร่างภาพ ออกแบบผลงาน ส่วนภาคปฏิบัติผู้ศึกษา ใช้ในแนวความคิดที่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ จึงได้ ออกแบบโครงการออกแบบภาพประกอบกราฟิกผีไทย 9 ชนิดเพื่อส่งเสริมการขายร้าน ดาร์คไลต์ จากนั้นจึงนำมาสร้างสรรค์ในคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม Adobe Illustrator และ Adobe Photoshop ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ มีการปรึกษาและขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ ความสมบูรณ์และถูกต้องเหมาะสม

จากการศึกษา ออกแบบภาพประกอบกราฟิกผีไทย 9 ชนิดเพื่อส่งเสริมการขายร้าน ดาร์ค  
ไลท์ มุ่งหมายให้เกิดการสร้างสรรคผลงาน ในรูปแบบใหม่เพื่อสร้างแรงดึงดูดให้กลุ่มเป้าหมายและงาน  
มีเอกลักษณ์เฉพาะตน สื่อให้เห็นถึงการบูรณาการสร้างสรรคในภาพประกอบกราฟิก จำนวน  
ภาพประกอบกราฟิก 9 ภาพ มีคุณค่าทางศิลปะ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (comartpch.word  
press. ออนไลน์. 2554)



## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินงานและรวบรวมข้อมูลของโครงการ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามขั้นตอน การดำเนินงานวิจัย ดังนี้

#### ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภาคเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งประเภท ดังนี้

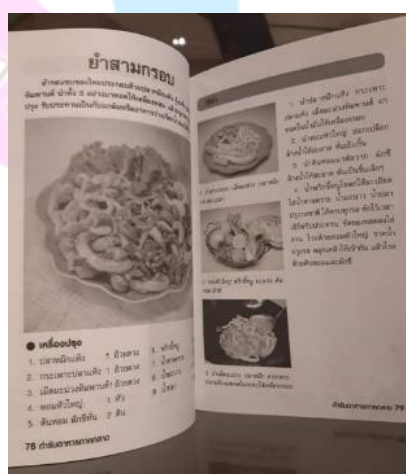
##### 1. ศึกษาภาคเอกสาร คือ

ข้อมูลจากหนังสือทางวิชาการและหนังสืออ้างอิงกับงานวิจัย ได้แก่

- 1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบ
- 1.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ
- 1.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภาพประกอบ
- 1.4 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับขนมไทย
- 1.5 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจิตวิทยาผู้บริโภค
- 1.6 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

##### 2. การศึกษาจากการลงพื้นที่จริง และบันทึกภาพ

2.1 ศึกษากลุ่มประชากร และลงพื้นที่จริงในการออกแบบ ดังนี้



ภาพที่ 42 ตัวอย่างภาพประกอบภายในหนังสือตามท้องตลาด  
ที่มา : ตำราอาหารภาคกลาง หน้า 78-79

จากการสำรวจตามร้านหนังสือต่าง ๆ เนื้อหาในหนังสือบางเล่มเป็นภาพขาวดำ หนังสือจึงไม่น่าอ่าน ไม่น่าสนใจ ซึ่งเป็นผลทำให้ผู้บริโภคมองข้าม และเลือกที่จะไม่ยักซื้อหนังสือเล่มนั้น



ภาพที่ 43 ตัวอย่างภาพประกอบภายในหนังสือตามท้องตลาด  
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย

จากการสำรวจตามร้านหนังสือพบว่าหนังสือขนมส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือขนมประเภทขนมเค้ก คัพเค้ก ที่ได้รับอิทธิพลมาจากทางตะวันตกเป็นส่วนมาก จะสังเกตได้ว่าไม่มีหนังสือขนมไทยเลย และหนังสือขนมหรือหนังสืออาหารส่วนใหญ่จะเน้นใช้ภาพถ่ายเหมือนจริงมากกว่า

## ขั้นตอนที่ 2 กำหนดประชากร

ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ไว้ 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการด้านการออกแบบ จำนวน 3 คน
2. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับผลงานที่ได้ออกแบบ จำนวน 30 คน

## ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วยแบบสอบถาม และแบบประเมินความพึงพอใจ ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบที่มี

ต่อการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย

2. แบบประเมินความพึงพอใจ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

## 2.2 คำถามเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจ

2.2.1 แบบประเมินความพึงพอใจที่มีผลต่อผลงานการออกแบบภาพประกอบหนังสือখনมไทยโดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่ามีเกณฑ์ 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert Scale) เป็นการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนประกอบด้วย

ระดับของความคิดเห็น	คะแนน
มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยการออกแบบ ซึ่งที่สูตรในการคำนวณ เพื่อหาช่วงห่างของข้อมูลในแต่ละชั้น (อันตรภาคชั้น) ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ 2553 : 142)

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าพิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

จากการแทนค่าตามสูตรดังกล่าวข้างต้น จะได้ว่าช่วงห่างของข้อมูลในแต่ละอันตรภาคชั้นมีค่าเท่ากับ 0.8 ดังนั้น ระดับคะแนนเฉลี่ยการออกแบบภาพประกอบหนังสือখনมไทย จึงแสดงผลได้ 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
4.21 - 5.00	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.41 - 4.20	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2.61 - 3.40	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.80 - 2.60	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.80	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด



#### ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการแล่นัก  
ออกแบบ จำนวน 3 คน

#### ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะ

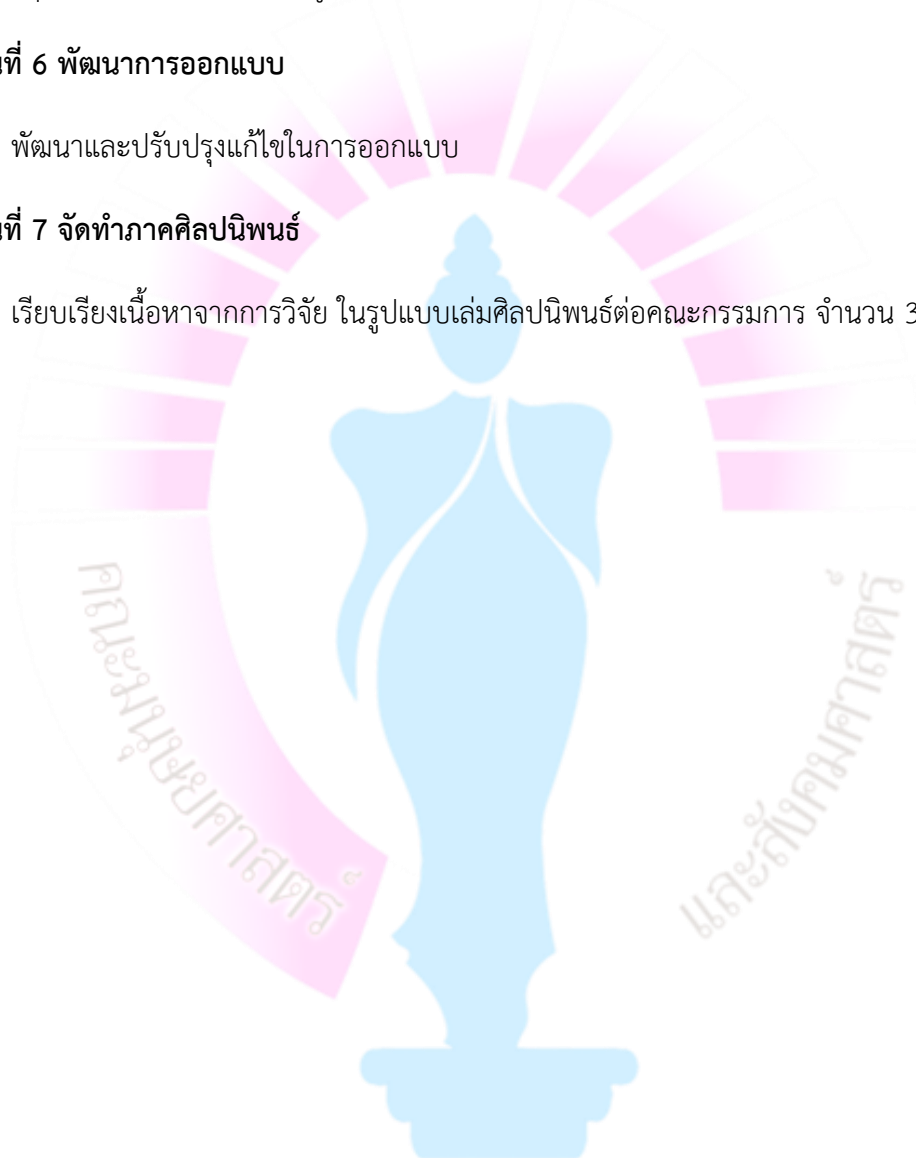
สรุปวิเคราะห์จากตารางข้อมูล แล้วนำแนวทางที่ได้มาทำการออกแบบ

#### ขั้นตอนที่ 6 พัฒนาการออกแบบ

พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในการออกแบบ

#### ขั้นตอนที่ 7 จัดทำภาคศิลปนิพนธ์

เรียบเรียงเนื้อหาจากการวิจัย ในรูปแบบเล่มศิลปนิพนธ์ต่อคณะกรรมการ จำนวน 3 เล่ม



## บทที่ 4


### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษากระบวนการการออกแบบภาพประกอบหนังสือชนมไทย 4 ภาค มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบภาพประกอบหนังสือชนมไทยทั้ง 4 ภูมิภาค โดยการออกแบบภาพประกอบหนังสือชนมไทย 4 ภาค ซึ่งจะมีเนื้อหาภาพประกอบบางส่วนถูกจัดทำเป็นภาพสามมิติ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในกับหนังสือ และยังเป็น การช่วยอนุรักษ์ชนมไทยให้คนรุ่นใหม่ได้หันมาสนใจให้ความสนใจอ่านหนังสือกันมากยิ่งขึ้น สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

#### 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้จัดลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืน เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 1 ฉบับ จากกลุ่มนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบดังต่อไปนี้




ตารางที่ 1 การออกแบบหน้าปกหนังสือภาพประกอบหนังสือชนมไทย 4 ภาค

ลำดับ	รูปแบบหน้าปก	จำนวน/คน	ร้อยละ
1	ตัวหนังสือ 	0	0

2	<p>ตัวหนังสือ + ภาพประกอบ</p> 	2	90
3	<p>ตัวหนังสือ + ภาพถ่ายเหมือนจริง</p> 	1	10

จากตารางที่ 1 จากแบบสอบถาม พบว่ารูปแบบหน้าปกมีผู้เชี่ยวชาญเลือกมากที่สุด คือ แบบที่ 2 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมา คือ แบบที่ 3 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และแบบที่ 1 จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

ตารางที่ 2 ประเภทภาพประกอบในหนังสือภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ลำดับ	ประเภทภาพประกอบ	จำนวน/คน	ร้อยละ
1	ภาพถ่ายเหมือนจริง 	0	0
2	ภาพวาดเสมือนจริง 	1	10
3	ภาพกราฟฟิก 	2	90

จากตารางที่ 2 จากแบบสอบถาม พบว่าประเภทภาพประกอบมีผู้เชี่ยวชาญเลือกมากที่สุด คือ แบบที่ 3 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมา คือ แบบที่ 2 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และแบบที่ 1 จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

ตารางที่ 3 รูปแบบการจัด Layout ในหนังสือภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ลำดับ	ประเภทภาพประกอบ	จำนวน/คน	ร้อยละ
1	เน้นรูปภาพ 	0	0
2	รูปภาพ + ตัวหนังสือ 	2	90
3	Body type 	1	10

จากตารางที่ 3 จากแบบสอบถาม พบว่ารูปแบบการจัด Layout มีผู้เชี่ยวชาญเลือกมากที่สุด คือ แบบที่ 2 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมา คือ แบบที่ 3 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และแบบที่ 1 จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

ตารางที่ 4 รูปแบบตัวอักษรในหนังสือภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ลำดับ	ประเภทภาพประกอบ	จำนวน/คน	ร้อยละ
1	ทอหีบทอหยอด	0	0
2	กองหีบกองหยอด	1	10
3	ทองหีบทองหยอด	2	90

จากตารางที่ 4 จากแบบสอบถาม พบว่ารูปแบบตัวอักษร มีผู้เชี่ยวชาญเลือกมากที่สุด คือ แบบที่ 3 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมา คือ แบบที่ 2 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และแบบที่ 1 จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

ตารางที่ 5 รูปแบบโทนสี และ Mood tone ในหนังสือภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ลำดับ	ประเภทภาพประกอบ	จำนวน/คน	ร้อยละ
1	<p>โทนสีอ่อน</p> 	2	90
2	<p>โทนสีเข้ม</p> 	1	10
3	<p>warm tone</p> 	0	0

จากตารางที่ 5 จากแบบสอบถามรูปแบบโทนสี และ Mood tone มีผู้เชี่ยวชาญเลือกมากที่สุด คือ แบบที่ 1 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมา คือ แบบที่ 2 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และแบบที่ 3 จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

## 2. ผลการออกแบบต้นแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินของนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ที่มีผลต่อการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค มาออกแบบ พัฒนาให้มีความเหมาะสม โดยนำเสนอผ่านรูปแบบผลงานของหนังสือ ดังนี้



ภาพที่ 44 ผลงานการออกแบบหน้าปกหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ที่มา : จากการออกแบบของผู้วิจัย



ภาพที่ 45 ผลงานการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค  
ที่มา : จากการออกแบบของผู้วิจัย



ภาพที่ 46 ผลงานการออกแบบภาพประกอบวิธีการทำขนมไทย 4 ภาค

ที่มา : จากการออกแบบของผู้วิจัย





ภาพที่ 47 ผลงานการออกแบบหน้าปกหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ที่มา : จากการออกแบบของผู้วิจัย

	<p>ขนมไทยเป็นขนมที่ได้รับความนิยมสูง มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และมีความหลากหลายทั้งรสชาติและรูปลักษณ์ ซึ่งขนมไทยมีทั้งที่รับประทานได้ทั้งร้อนและเย็น และทั้งที่รับประทานได้ทั้งกลางวันและกลางคืน</p>
<p>ขนมทองเอก</p> <p>ส่วนผสม - ไข่แดง ๓ ฟอง - ไข่ขาว ๑ ฟอง</p> <p>วิธีทำ ๑. นำส่วนผสมทั้งหมดมาตีให้เข้ากันจนเป็นเนื้อเดียวกัน ๒. ตักส่วนผสมใส่ถ้วยที่เตรียมไว้และนำเข้าเตาอบที่อุณหภูมิ ๑๖๐ องศาเซลเซียส ประมาณ ๑๕-๒๐ นาที ๓. นำขนมที่อบเสร็จแล้วมาใส่จานและตกแต่งหน้าขนมด้วยผลไม้สดตามชอบ ๔. รับประทานขณะร้อนหรืออุ่นจะอร่อยที่สุด</p>	<p>ขนมทองเอก</p> <p>ส่วนผสม - ไข่แดง ๓ ฟอง - ไข่ขาว ๑ ฟอง</p> <p>วิธีทำ ๑. นำส่วนผสมทั้งหมดมาตีให้เข้ากันจนเป็นเนื้อเดียวกัน ๒. ตักส่วนผสมใส่ถ้วยที่เตรียมไว้และนำเข้าเตาอบที่อุณหภูมิ ๑๖๐ องศาเซลเซียส ประมาณ ๑๕-๒๐ นาที ๓. นำขนมที่อบเสร็จแล้วมาใส่จานและตกแต่งหน้าขนมด้วยผลไม้สดตามชอบ ๔. รับประทานขณะร้อนหรืออุ่นจะอร่อยที่สุด</p>

ภาพที่ 48 ผลงานการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ที่มา : จากการออกแบบของผู้วิจัย

### 3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้จัดลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจที่ได้รับคืน เป็นแบบประเมินความพึงพอใจที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 1 ฉบับ จากกลุ่มประชากร คือ บุคคลทั่วไปจำนวน 30 คน ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ข้อมูลที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ข้อมูลที่ 2 : คำถามเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจ

ข้อมูลที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตารางที่ 6 เพศ

เพศ	จำนวน/คน	ร้อยละ
ชาย	8	27
หญิง	22	73

จากตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 27

ตารางที่ 7 อาชีพ

อาชีพ	จำนวน/คน	ร้อยละ
นักศึกษา	20	67
พนักงานทั่วไป-รัฐวิสาหกิจ	9	30
ข้าราชการ	1	3
อื่นๆ	0	0

จากตารางที่ 7 พบว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 67 รองลงมา คือ พนักงานทั่วไป-รัฐวิสาหกิจ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และข้าราชการ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3

ตารางที่ 8 วุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จำนวน/คน	ร้อยละ
มัธยมศึกษา	0	0
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	3
ปริญญาตรี	29	97
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0

จากตารางที่ 8 พบว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ที่ระดับปริญญาตรี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 97 รองลงมา คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และข้าราชการ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3

ตารางที่ 9 อายุ

อายุ	จำนวน/คน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	4	13
21-30 ปี	20	67
31-40 ปี	6	20

จากตารางที่ 9 พบว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 67 รองลงมา คือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และอายุ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13

ตารางที่ 10 รายได้

รายได้ต่อเดือน	จำนวน/คน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000	24	80
10,001 – 20,000	3	10
20,001 – 30,000	3	10

จากตารางที่ 10 พบว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมามีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 10,001-20,000 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 20,001-30,000 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10

## ข้อมูลที่ 2 : คำถามเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจ

ตารางที่ 11 ผลการประเมินด้านการรับรู้ จากกลุ่มประชากร คือ บุคคลทั่วไปจำนวน 30 คน ที่มีต่อผลงานการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ลำดับ	รายการประเมิน	n=30		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการรับรู้			
1.1	รูปเล่มภายนอกสวยงาม น่าอ่าน	4.9	0.73	มากที่สุด
1.2	ขนาดของตัวหนังสือมีความเหมาะสม	4.7	0.76	มากที่สุด
1.3	การจัดหน้าสวยงาม ง่ายต่อการอ่าน	4.9	0.68	มากที่สุด
1.4	การเข้าเล่มและการเย็บเล่ม มีความคงทน	4.7	0.77	มากที่สุด
	ผลรวมด้านการรับรู้	4.8	0.73	มากที่สุด

จากตารางที่ 11 พบว่าความพึงพอใจด้านการรับรู้จากกลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจต่อหนังสือภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.8$ ) (S.D.=0.73) โดยมีผลรายละเอียดประเด็นในการประเมิน ดังนี้ 1) รูปเล่มภายนอกสวยงาม น่าอ่าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D.=0.73) 2) ขนาดของตัวหนังสือมีความเหมาะสม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.7$ ) (S.D.=0.76) 3) การจัดหน้าสวยงาม ง่ายต่อการอ่าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D.=0.68) และการเข้าเล่มและการเย็บเล่ม มีความคงทน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.7$ ) (S.D.=0.77)

ตารางที่ 12 ผลการประเมินด้านการจัดภาพประกอบ จากกลุ่มประชากร คือ บุคคลทั่วไปจำนวน 30 คน ที่มีต่อผลงานการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ลำดับ	รายการประเมิน	n=30		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	S.D.	
2	ด้านการจัดภาพประกอบ			
2.1	ภาพปก มีความสวยงามน่าสนใจ	4.9	0.62	มากที่สุด
2.2	ภาพปกและภาพประกอบ มีความชัดเจน	4.8	0.57	มากที่สุด
2.3	ภาพประกอบแต่ละตอนมีความสวยงาม	4.9	0.50	มากที่สุด
2.4	ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในแต่ละตอน	4.8	0.53	มากที่สุด
	ผลรวมด้านการรับรู้	4.9	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 12 พบว่าความพึงพอใจด้านการจัดภาพประกอบจากกลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจต่อหนังสือภาพประกอบหนังสือชนมไทย 4 ภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.56) โดยมีผลรายละเอียดประเด็นในการประเมิน ดังนี้ 1) ภาพปก มีความสวยงามน่าสนใจ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.62) 2) ภาพปกและภาพประกอบ มีความชัดเจน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.8$ ) (S.D=0.57) 3) ภาพประกอบแต่ละตอนมีความสวยงาม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.50) และภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในแต่ละตอน มีความคงทน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.8$ ) (S.D=0.53)

ตารางที่ 13 ผลการประเมินด้านเนื้อเรื่อง จากกลุ่มประชากร คือ บุคคลทั่วไปจำนวน 30 คน ที่มีต่อผลงานการออกแบบภาพประกอบหนังสือชนมไทย 4 ภาค

ลำดับ	รายการประเมิน	n=30		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	S.D.	
3	<b>ด้านเนื้อเรื่อง</b>			
3.1	เนื้อหาเหมาะกับวัยและประสบการณ์ของผู้อ่าน	4.8	0.45	มากที่สุด
3.2	เนื้อหามีความสัมพันธ์กับชื่อเรื่อง	4.9	0.39	มากที่สุด
3.3	เนื้อหามีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง	4.9	0.40	มากที่สุด
3.4	เนื้อหาสามารถเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้อ่าน	4.9	0.36	มากที่สุด
	ผลรวมด้านการรับรู้	4.9	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 13 พบว่าความพึงพอใจด้านเนื้อเรื่องจากกลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจต่อหนังสือภาพประกอบหนังสือชนมไทย 4 ภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.40) โดยมีผลรายละเอียดประเด็นในการประเมิน ดังนี้ 1) เนื้อหาเหมาะกับวัยและประสบการณ์ของผู้อ่าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.8$ ) (S.D=0.45) 2) เนื้อหามีความสัมพันธ์กับชื่อเรื่อง มีความชัดเจน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.39) 3) เนื้อหามีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.40) และเนื้อหาสามารถเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้อ่าน มีความคงทน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.36)

ตารางที่ 14 ผลการประเมินด้านการใช้ภาษา จากกลุ่มประชากร คือ บุคคลทั่วไปจำนวน 30 คน ที่มีต่อผลงานการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค

ลำดับ	รายการประเมิน	n=30		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	S.D.	
4	<b>ด้านการใช้ภาษา</b>			
4.1	ภาษาที่ใช้มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.9	0.28	มากที่สุด
4.2	ตัวอักษรมีความเป็นระเบียบ	4.9	0.32	มากที่สุด
4.3	ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสมและมีความชัดเจน	4.9	0.31	มากที่สุด
4.4	ชื่อเรื่องมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง	4.9	0.26	มากที่สุด
	ผลรวมด้านการรับรู้	4.9	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 14 พบว่าความพึงพอใจด้านการใช้ภาษาจากกลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจต่อหนังสือภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.29) โดยมีผลรายละเอียดประเด็นในการประเมิน ดังนี้ 1) ภาษาที่ใช้มีความชัดเจนเข้าใจง่าย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.28) 2) ตัวอักษรมีความเป็นระเบียบ มีความชัดเจน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.32) 3) ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสมและมีความชัดเจน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.31) และชื่อเรื่องมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง มีความคงทน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.26)

## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

#### สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง การออกแบบหนังสือภาพประกอบหนังสือชนมไทย 4 ภาค วัตถุประสงค์เพื่อเพื่อออกแบบภาพประกอบหนังสือชนมไทยทั้ง 4 ภูมิภาค โดยการนำภาพประกอบชนมไทยที่ออกแบบขึ้น มาทำเป็นหนังสือ โดยจะจัดทำเป็นหนังสือสามมิติในเนื้อหาบางส่วน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในกับหนังสือมากยิ่งขึ้น และยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ชนมไทยให้คนรุ่นใหม่ได้หันมาสนใจกันมากขึ้น จากการทำแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับกลุ่มเป้าหมายสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ความพึงพอใจด้านการรับรู้จากกลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจต่อหนังสือภาพประกอบหนังสือชนมไทย 4 ภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.8$ ) (S.D=0.73) โดยมีผลรายละเอียดประเด็นในการประเมิน ดังนี้ 1) รูปเล่มภายนอกสวยงาม น่าอ่าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.73) 2) ขนาดของตัวหนังสือมีความเหมาะสม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.7$ ) (S.D=0.76) 3) การจัดหน้าสวยงาม ง่ายต่อการอ่าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.68) และการเข้าเล่มและการเย็บเล่ม มีความคงทน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.7$ ) (S.D=0.77)

2. ความพึงพอใจด้านการจัดภาพประกอบจากกลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจต่อหนังสือภาพประกอบหนังสือชนมไทย 4 ภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.56) โดยมีผลรายละเอียดประเด็นในการประเมิน ดังนี้ 1) ภาพปก มีความสวยงามน่าสนใจ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.62) 2) ภาพปกและภาพประกอบ มีความชัดเจน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.8$ ) (S.D=0.57) 3) ภาพประกอบแต่ละตอนมีความสวยงาม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.50) และภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในแต่ละตอน มีความคงทน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.8$ ) (S.D=0.53)

3. ความพึงพอใจด้านเนื้อเรื่องจากกลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจต่อหนังสือภาพประกอบหนังสือชนมไทย 4 ภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.40) โดยมีผลรายละเอียดประเด็นในการประเมิน ดังนี้ 1) เนื้อหาเหมาะกับวัยและประสบการณ์ของผู้อ่าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.8$ ) (S.D=0.45) 2) เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับชื่อเรื่อง มีความชัดเจน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.39) 3) เนื้อหาที่มีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง มีความพึง

พอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.40) และเนื้อหาสามารถเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้อ่าน มีความคงทน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.36)

4. ความพึงพอใจด้านการใช้ภาษาจากกลุ่มเป้าหมาย มีความพึงพอใจต่อหนังสือภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.29) โดยมีผลรายละเอียดประเด็นในการประเมิน ดังนี้ 1) ภาษาที่ใช้มีความชัดเจนเข้าใจง่าย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.28) 2) ตัวอักษรมีความเป็นระเบียบ มีความชัดเจน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.32) 3) ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสมและมีความชัดเจน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.31) และชื่อเรื่องมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง มีความคงทน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.9$ ) (S.D=0.26)

### อภิปรายผลการศึกษา

จากการสรุปข้อมูลโดยใช้แบบประเมินในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาแจกแจงหาค่าเฉลี่ยถึงความสามารถในการประชาสัมพันธ์ มีภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีความพึงพอใจเชิงบวก ซึ่งหมายความว่า การออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย จะทำให้ผู้อ่านได้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของขนมไทย 4 ภาค และภาพประกอบที่ถูกต้องขึ้นสามารถนำไปต่อยอดเป็นความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่ทำอาชีพเซฟตีที่สนใจในเรื่องขนมไทย ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้

### ข้อเสนอแนะ

1. ทางด้านผู้เชี่ยวชาญเสนอให้การจัดวาง Lay out ที่กว่าจะออกแบบและจัดวางให้เข้ากับหนังสือโดยจัดวาง Lay out ให้รูปขนมเด่นชัด
2. ทางด้านนักวิชาการเสนอให้เพิ่มการวาดภาพวิธีการทำขนมไทย เพื่อความเข้าใจในการทำง่ายมากขึ้น
3. ทางด้านกลุ่มเป้าหมายเสนอให้เพิ่มขนาด Font ให้ใหญ่ขึ้น เพื่อให้ผู้อ่าน อ่านได้ชัดเจน
4. ทางด้านผู้วิจัยเสนอเรื่องการเข้าเล่มหนังสือ และการเลือกใช้กระดาษให้เหมาะสม โดยการเข้าเล่มเลือกวิธีการที่ทำให้หนังสืออ่าน



## บรรณานุกรม

การออกแบบ[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://sites.google.com/a/srisongkram.ac.th>,  
[https://sites.google.com/site/design\\_myfleur/kar-xxkbaeb-hmay-thung](https://sites.google.com/site/design_myfleur/kar-xxkbaeb-hmay-thung),  
<https://www.wynnssoftstudio.com/Composition>

องค์ประกอบศิลป์.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://saneeya01.wordpress.com/>

ประเภทหนังสือ.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

[http://kanlayanee.ac.th/wbiprinting/WBI/wbi\\_7/Lesson/compos\\_9.htm](http://kanlayanee.ac.th/wbiprinting/WBI/wbi_7/Lesson/compos_9.htm)

องค์ประกอบของหนังสือ.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://sites.google.com/site/61onpreeya26/hnangsux-prakxb-dwy>

รูปแบบงานเข้าเล่มหนังสือ.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

[https://www.smile-siam.com/binding\\_th/](https://www.smile-siam.com/binding_th/)

จุด[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://sites.google.com/site/teeranat471522/art-elements/1-cud-point-dot>

เส้น[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://krittayakorn.wordpress.com/2013/03/20/line/>

รูปเรขาคณิต[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://patsudabbcit58.wordpress.com/รูปเรขาคณิต-shape-and-form/>

รูปอินทรี[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://sites.google.com/site/theerananarti3319/xngkh-prakxb-silp>

รูปอิสระ[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://sites.google.com/site/theerananarti3319/xngkh-prakxb-silp>

แสงและเงา[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

[http://119.46.166.126/self\\_all/selfaccess10/m4/art4\\_1/lesson1/web7.php](http://119.46.166.126/self_all/selfaccess10/m4/art4_1/lesson1/web7.php)

ทฤษฎีสี่[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:

<http://www.peterfineart.com/ทฤษฎีสี>  
 พื้นผิว[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:  
[https:// www.selfaccess10.com/th](https://www.selfaccess10.com/th)  
 วรรณสี[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:  
<https://www.burystedmundsartgallery.org/สีโทนร้อน-กับ-สีโทนเย็น>  
 หนังสือตำรา[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:  
[https://www.learnbig.net/th/book\\_category/textbooks\\_thai\\_basic\\_education\\_grade1/](https://www.learnbig.net/th/book_category/textbooks_thai_basic_education_grade1/)  
 หนังสืออนานิยาย[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:  
<https://www.isranews.org/isranews-news/68142-s-e-a.html>  
 รูปแบบการเข้าเล่มหนังสือ[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2563].จาก:  
[https://www.smile-siam.com/binding\\_th/](https://www.smile-siam.com/binding_th/)  
 ภาพประกอบ..[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:  
<https://www.themevilles.com/what-is-illustration/ภาพประกอบ>  
 ประเภทของภาพประกอบ..[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:  
<https://itcomgrap.wordpress.com/paint-speed/>  
 ความสำคัญของภาพประกอบ.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:  
<https://sites.google.com/site/elearningprintingdesign/three>  
 ภาพยู่ห่มเครื่องควว-หวาน.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:  
<https://sites.google.com/site/wrnkhdiwicak1/b6>  
 ขนม่ไทยในงานประเพณี .[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:  
<https://pahngung.wordpress.com/ขนม่ไทยในประเพณี>  
 ประเภทของขนม่ไทย.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:  
<https://kanchanika.wordpress.com/2015/08/04ประเภทของขนม่ไทย>  
 ขนม่ไทยภาคเหนือ.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://sites.google.com/site/sweetbyame/khnm-thiy-taela-phakh/khnm-thiy-phakh-henux>

ขนมไทยภาคกลาง.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://sites.google.com/a/rpg15.ac.th/khnm-thi/khnm-thiy-taela-phakh>

ขนมไทยภาคอีสาน.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<http://www.thaigoodview.com/node/85265>

ขนมไทยภาคใต้.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://sites.google.com/site/kanoomthai31/khnm-thiy-ni-taela-phakh/khnm-thiy-phakh-ti>

ความหมายของจิตวิทยาผู้บริโภค.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://sites.google.com/site/hlakkartlad14/bth-thi-2/baeb-thdsxb-kxn-reiyn-bth-thi-2/2-1-kar-wangphaen-klyuthth-radab-thurkic/2-2-kar-wangphaen-kar-tlad>

พฤติกรรมกรซื้อของผู้บริโภค.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<http://elearning.bu.ac.th/mua/course/mk212/ch4.htm>

กระบวนการทางจิต.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sms/market/Unit3/Subm2/U324-1.htm>

ภาพถ่าย[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<http://bannuntawan.com/product/ขนมชั้น>

ภาพวาดลายเส้น[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://www.istockphoto.com/search/2/image?mediatype=illustration&phrase=taro+dessert>

ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://petmaya.com/thai-dessert>

กระยาสาทร[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://sites.google.com/site/klumwangthong/bthkhwam-reuxng-kraya-sarth>

ตัวอย่างภาพประกอบภายในหนังสือตามท้องตลาด

เสาวภรณ์ วัจวรรณะ. (2554). ตำหรับอาหารภาคกลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. เสริมวิทย์ : เพชรกระรัต.

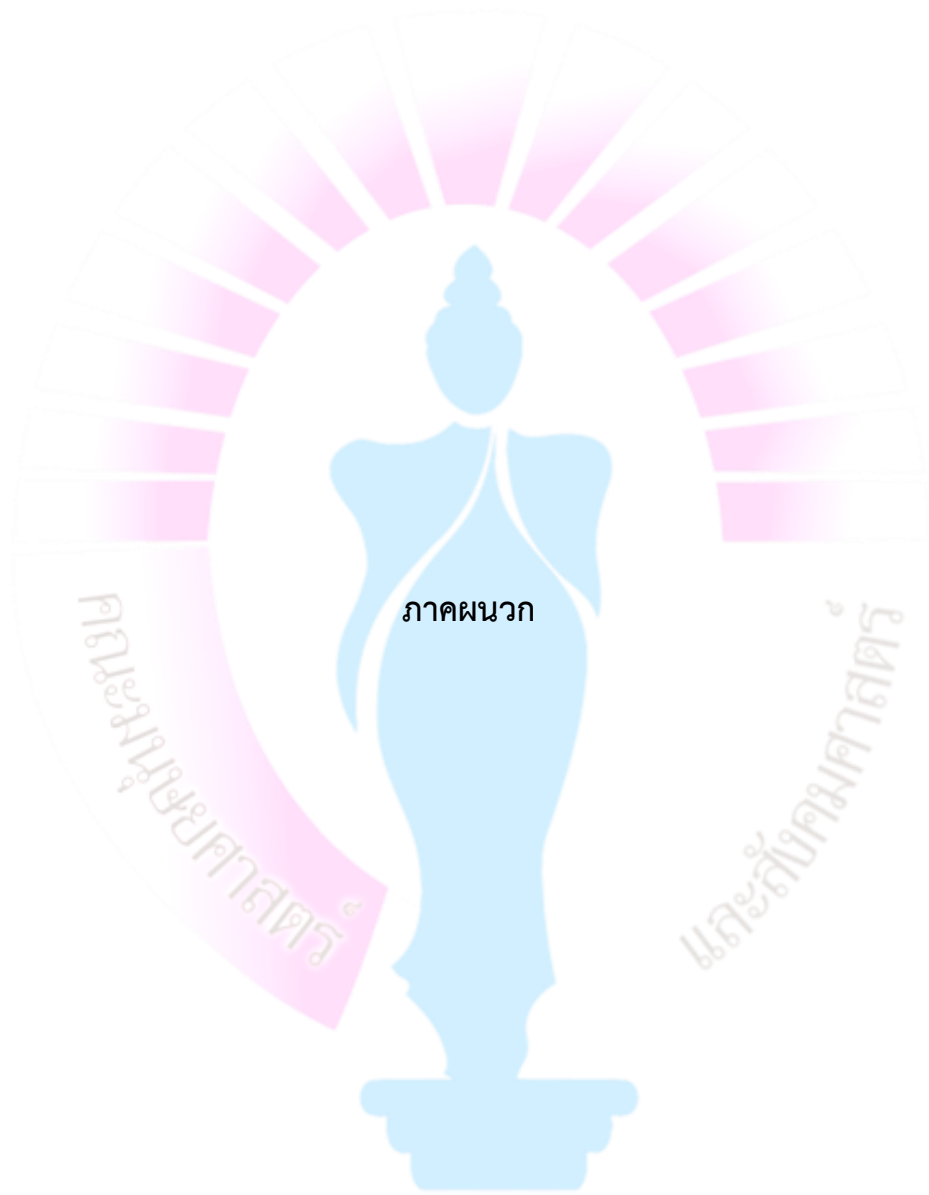
ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.[ออนไลน์].[สืบค้นวันที่ 9 พฤษภาคม 2563].จาก:

<https://www.slideshare.net/jajarnia/ss-16838025>,

[https://www.slideshare.net/chid\\_fha/3](https://www.slideshare.net/chid_fha/3), <https://comartpch.wordpress.com> ศิลปินพันธ์/  
ออกแบบภาพประกอบการฟฟิค





ภาคผนวก

คณະนุชยศาสตร์

และถักคตาศตร



แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อใช้ประเมินแนวทางการออกแบบหนังสือภาพประกอบขนมไทย

### คำชี้แจงแบบสอบถาม

1. เพื่อให้ผู้จัดได้รับทราบผลการดำเนินงานของตนเอง เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความให้สมบูรณ์

#### ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้เชี่ยวชาญตอบแบบประเมิน

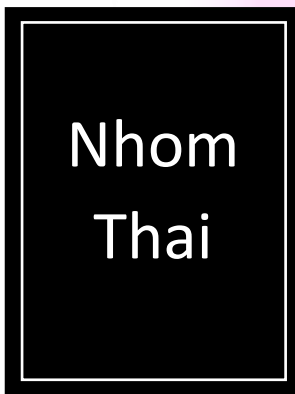
ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....

อาชีพ..... ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

#### ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจในการออกแบบหนังสือภาพประกอบขนมไทย 4 ภาค ดังต่อไปนี้

1. สไตล์หน้าปกที่สนใจ




ตัวหนังสือ




ตัวหนังสือ+ภาพลายเส้น

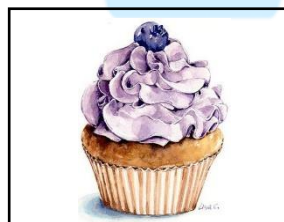



ตัวหนังสือ+ภาพเสมือนจริง

2. ประเภทของภาพประกอบที่ก่อให้เกิดความแตกต่าง ทันสมัย และดูโดดเด่น สวยงาม



ภาพถ่ายเหมือนจริง



ภาพวาดเสมือนจริง



ภาพกราฟฟิก

3. การจัด Layout



เน้นรูปภาพ



รูปภาพ + ตัวหนังสือ



Body type

4. รูปแบบตัวอักษร

ทอหยาบทอหยอด

กอหยาบกอหยอด

ทอหยาบทอหยาบ

5. โทนสี และ Mood tone ที่ใช้ในการตกแต่งภายในหนังสือ




โทนสีอ่อน




โทนสีเข้ม




warm tone

6. รูปแบบของสี




สีไม้




สีน้ำ




สีอะคริลิก

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....





## แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อใช้ประเมินแนวทางการออกแบบหนังสือภาพประกอบขนมไทย

### คำชี้แจงแบบสอบถาม

3. เพื่อให้ผู้จัดได้รับทราบผลการดำเนินงานของตนเอง เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความให้สมบูรณ์

### ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ  ชาย  หญิง
2. อาชีพ  นักศึกษา  พนักงานทั่วไป-รัฐวิสาหกิจ  
 ข้าราชการ  อื่นๆ .....
3. วุฒิการศึกษา  มัธยมศึกษา  ต่ำกว่าปริญญาตรี  
 ปริญญาตรี  สูงกว่าปริญญาตรี
4. อายุ  ต่ำกว่า 20 ปี  21-30 ปี  31-40 ปี
5. รายได้  น้อยกว่า 10,000  10,001-20,000  20,000-30,000

### ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจในการออกแบบหนังสือภาพประกอบขนมไทย 4 ภาค ดังต่อไปนี้

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
<b>1</b>	<b>ด้านลักษณะของรูปเล่ม</b>					
1.1	รูปเล่มภายนอกสวยงาม น่าอ่าน					
1.2	ขนาดของตัวหนังสือมีความเหมาะสม					
1.3	การจัดหน้าสวยงาม ง่ายต่อการอ่าน					
1.4	การเข้าเล่มและการเย็บเล่ม มีความคงทน					
<b>2</b>	<b>ด้านการจัดภาพประกอบ</b>					
2.1	ภาพปก มีความสวยงามน่าสนใจ					
2.2	ภาพปกและภาพประกอบ มีความชัดเจน					

2.3	ภาพประกอบแต่ละตอนมีความสวยงาม					
2.4	ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในแต่ละตอน					
<b>3</b>	<b>ด้านเนื้อเรื่อง</b>					
3.1	เนื้อหาเหมาะกับวัยและประสบการณ์ของผู้อ่าน					
3.2	เนื้อหามีความสัมพันธ์กับชื่อเรื่อง					
3.3	เนื้อหามีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง					
3.4	เนื้อหาสามารถเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้อ่าน					
<b>4</b>	<b>ด้านการใช้ภาษา</b>					
4.1	ภาษาที่ใช้มีความชัดเจนเข้าใจง่าย					
4.2	ตัวอักษรมีความเป็นระเบียบ					
4.3	ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสมและมีความชัดเจน					
4.4	ชื่อเรื่องมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง					

### ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

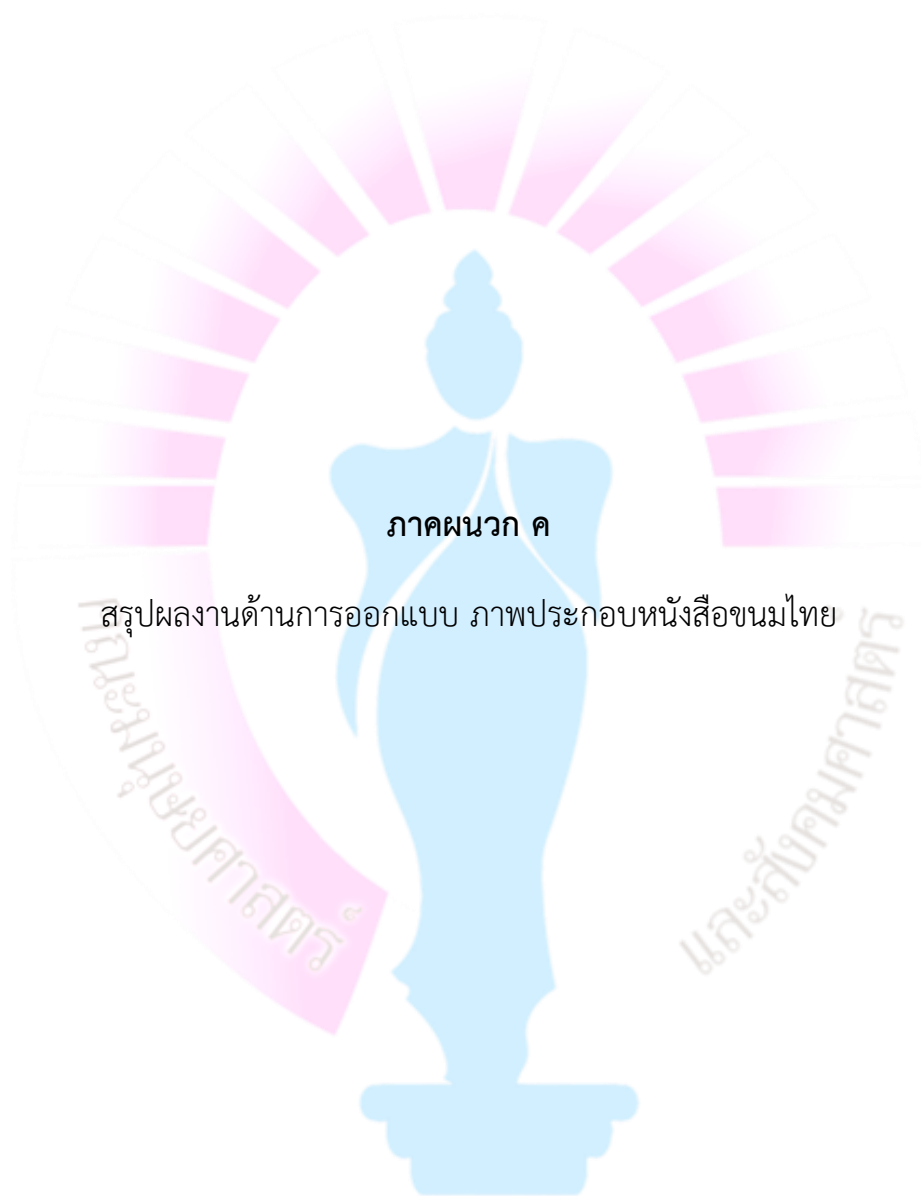
.....

.....

.....

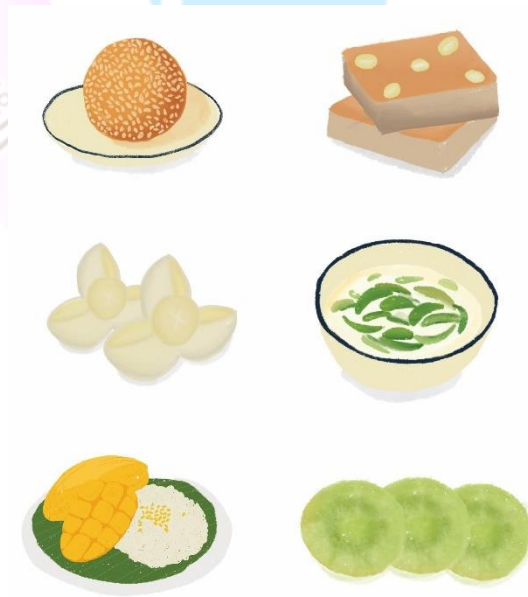
.....

.....





ผลงานการออกแบบหน้าปกหนังสือขนมไทย 4 ภาค




ผลงานการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค



ผลงานการออกแบบภาพประกอบวิธีการทำขนมไทย 4 ภาค



ผลงานการออกแบบหน้าปกหนังสือขนมไทย 4 ภาค



ขนมภาคอีสานเป็นขนมที่ทำกันง่ายๆ ไม่มีวัตถุดิบมากเหมือนขนมภาคอื่น ขนมไทยและรวมไปถึงขนมพื้นบ้านอีสาน ได้แก่ ข้าวทิพย์ ข้าวต้มมัด กระบายตาท พนมพื้นบ้าน ของจังหวัดเลยก็เป็นขนมง่าย ๆ เช่น ข้าวเหนียวม้วนซึ่งน้ำผึ้ง ข้าวบวดเผือก คือ ข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนฉิมเผือกใส่ไข่หรือผลไม้ ถ้ามีจะขมจะเอามาใส่เป็นไส้รับกระชายกับข้าว น้ำอ้อยกะทิ ทำอ้อยน้ำ อ้อยกั๊ตี่ขยจขเหนียว ไฉนจะ ะร้าวชอบดื่มดลลลลล ข้าวทอง นั้นจะทำมาจากข้าวหอกล่มไว้ระร้าวกับเป็นขี้ก และดลลลลลล ดนกับน้ำอ้อยจนเหนียว จากนั้นใส่ถาด



**ขนมฟอง**

ขนมทอง เป็นขนมที่ทำกันมานานแล้ว ซึ่งใช้แป้งสาลีหรือแป้งข้าวเจ้า หรือแป้งข้าวเหนียวมาทอดในน้ำมันจนกรอบและฟูขึ้น

**ส่วนผสม**

- ข้าวเหนียว 2 กิโลกรัม
- น้ำมันพืช

**วิธีทำ**

1. แบ่งข้าวเหนียวที่ต้มสุกไว้ 1 ถังแล้ว นำมาผัดให้สุกออกจนหมดกลิ่น จากนั้นนำไปใส่ถ้วยทอด
2. นำข้าวเหนียวที่สุกแล้วมาทอดในกระทะด้วยไฟอ่อนๆ โดยส่วนที่สุกนุ่มนั้นทำไส้ด้วยผลไม้ที่ชอบเป็นบาง ๆ ถ้าไม่มีผลไม้ก็ใส่ถั่วลิสงเป็นบาง ๆ เป็นรูปวงกลม ตามรสที่ชอบ สีสวยๆ
3. เมื่อทอดแล้วนำขนมเหนียวไปทอดในน้ำมันแล้วจะทอดเป็นรูปออกเมื่อทำเสร็จแล้วแต่ขึ้นน้ำแข็งไปทอดครั้งนี้อาจจะขึ้นรูปแล้วนำไปทอดต่อจนแห้งสนิท ประมาณ 2-3 นาที
4. นำไปทอดในกระทะที่น้ำมันกำลังร้อนจัด ไฟปานกลางจนฟูขึ้นเมื่อสุกแล้วนำใส่ตะแกรงให้สะเด็ดน้ำมัน




ภาพที่ 45 ผลงานการออกแบบภาพประกอบหนังสือขนมไทย 4 ภาค

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นางสาวรัชนีญา สุดแสง  
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 82 หมู่ 13 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา  
 รหัสไปรษณีย์ 30130

โทรศัพท์ 0986139773

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2558 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียน

พ.ศ.2559 ศึกษาต่อระดับชั้นปริญญาตรี หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต  
 สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา











